

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

Nummer

Inhoud

Bladzijde

I Mededelingen

.....

II Voorbereidende besluiten

Economisch en Sociaal Comité

Zitting van januari 2000

2000/C 75/01	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het op 26 mei 1999 door Duitsland en Finland aan de Raad voorgestelde initiatief tot goedkeuring van een verordening van de Raad betreffende insolventieprocedures	1
2000/C 75/02	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — De Europese luchtvaartsector: van eenheidsmarkt naar uitdagingen op mondiale schaal”	4
2000/C 75/03	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik (gecodificeerde versie)”	11
2000/C 75/04	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad tot vierde wijziging van Verordening (EG) nr. 1626/94 houdende technische maatregelen voor de instandhouding van de visbestanden in de Middellandse Zee en tot vierde wijziging van Verordening (EG) nr. 850/98 voor de instandhouding van de visbestanden via technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen”	13

Nummer	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
2000/C 75/05	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1255/1999 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector melk en zuivelproducten”	14
2000/C 75/06	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk (zevende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1, van Richtlijn 89/391/EEG) (gecodificeerde versie)”	15
2000/C 75/07	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de lidstaten tot vaststelling van de richtsnoeren voor programma's in het kader van de communautaire initiatieven waarvoor de lidstaten voorstellen voor steunverlening uit hoofde van het Equal-initiatief kunnen indienen”	16
2000/C 75/08	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad ter verduidelijking van Verordening (EG) nr. 2223/96 van de Raad met betrekking tot de beginselen voor de registratie van belastingen en sociale premies”	19
2000/C 75/09	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 77/388/EEG betreffende het gemeenschappelijk stelsel van de belasting over de toegevoegde waarde — overgangsbepalingen voor de Republiek Oostenrijk en voor de Republiek Portugal”	21
2000/C 75/10	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad houdende wijziging van Richtlijn 91/308/EEG van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld”	22
2000/C 75/11	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening (EG) van de Raad betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels”	29
2000/C 75/12	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad houdende vijfde wijziging van Verordening (EG) nr. 850/98 van 30 maart 1998 voor de instandhouding van de visbestanden via technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen”	34
2000/C 75/13	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Gewijzigd voorstel voor een verordening (EG) van de Raad betreffende Gemeenschapsmodellen”	35
2000/C 75/14	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — Het werkgelegenheidsscheppend potentieel van het toerisme versterken”	37

II

(Vorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het op 26 mei 1999 door Duitsland en Finland aan de Raad voorgestelde initiatief tot goedkeuring van een verordening van de Raad betreffende insolventieprocedures⁽¹⁾

(2000/C 75/01)

De Raad heeft op 22 juli 1999 besloten, overeenkomstig artikel 262 van het EG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde initiatief.

De Afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 14 december 1999 goedgekeurd; rapporteur was de heer Ravoet.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting (vergadering van 26 januari 2000) het volgende advies uitgebracht, dat met 97 stemmen vóór en 2 stemmen tegen werd goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In onderhavig voorstel worden de bepalingen van het Verdrag van Brussel van 23 november 1995 betreffende insolventieprocedures letterlijk overgenomen, met uitzondering van hoofdstuk V (interpretatie door het Hof van Justitie).

1.2. Met het initiatief wordt beoogd, vaart te zetten achter de inwerkingtreding van dit Verdrag en het directe werking te verlenen ten einde verbetering te brengen in insolventieprocedures met grensoverschrijdende effecten te verbeteren.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Werkingsgebied

2.1.1. Het voorstel is van toepassing op „collectieve procedures die, op de insolventie van de schuldenaar berustend, ertoe leiden dat deze schuldenaar het beheer en beschikking over zijn vermogen geheel of ten dele verliest en dat een curator wordt aangewezen”. Deze procedures kunnen tegen zowel natuurlijke als rechtspersonen worden ingesteld en worden per lidstaat in een bijlage bij het voorstel opgesomd.

2.1.2. Verzekeringsondernemingen en kredietinstellingen, beleggingsondernemingen die diensten verrichten in verband met bewaarneming van fondsen of effecten van derden, alsook instellingen voor collectieve belegging vallen reeds onder speciale regelingen en blijven daarmee buiten de reikwijdte van het voorstel.

2.2. Het voorgestelde stelsel

2.2.1. Het voorgestelde stelsel vormt een compromis tussen:

- het beginsel van één enkele faillietverklaring die in de gehele EG geldig is (universaliteit). Dit betekent dus dat een onderneming via één procedure failliet wordt verklaard en dat deze uitspraak in alle lidstaten wordt erkend; en
- het beginsel van territorialiteit en pluraliteit van faillissementsprocedures, krachtens hetwelk in iedere lidstaat waar de debiteur activa onder zich heeft een procedure tegen hem kan worden ingeleid waarvan het resultaat tot de desbetreffende lidstaat beperkt blijft.

⁽¹⁾ PB C 221 van 3.8.1999, blz. 8.

2.2.2. Het compromis behelst de volgende constructie: een in de lidstaat waar „het centrum van de voornaamste belangen van de schuldenaar gelegen is” geopende hoofdinsolventieprocedure wordt in de andere lidstaten erkend en de uitkomst ervan geldt daar van rechtswege. Voor vennootschappen wordt, zolang het tegendeel niet is bewezen, „het centrum van de voornaamste belangen vermoed de plaats van de statutaire zetel te zijn”.

2.2.3. De rechter van een andere lidstaat dan die van het centrum van de voornaamste belangen is slechts tot opening van een insolventieprocedure bevoegd indien de debiteur daar een vestiging heeft. Voorts gelden de gevolgen van deze procedure alleen voor de goederen van de schuldenaar die zich in die lidstaat bevinden. Wordt een dergelijke procedure na de hoofdinsolventieprocedure ingeleid, dan spreekt men van een zogenaamde secundaire procedure, die op liquidatie gericht dient te zijn.

2.2.4. De curator in de hoofdprocedure of iedere andere persoon of autoriteit die krachtens het recht van de staat van de secundaire procedure daartoe bevoegd is, kan om opening van deze tweede procedure verzoeken.

2.2.5. Het voorstel bevat garanties voor het op elkaar aansluiten van hoofd- en secundaire procedure(s). Zo bevat het een kennisgevingsplicht voor de respectieve curatoren, de mogelijkheid voor de curator in de hoofdprocedure om opschorting van de secundaire procedure te verzoeken en kan een eventueel boedeloverschot in de secundaire procedure naar de boedel in de hoofdprocedure worden overgeheveld.

2.3. Toepasselijk recht

2.3.1. Opening, verloop, beëindiging en gevolgen van de procedure worden in beginsel beheerst door het recht van de lidstaat waar deze wordt (of zal worden) ingeleid.

2.3.2. Voor bepaalde specifieke problemen kent het voorstel separate regelingen. Dit geldt met name voor arbeidsovereenkomsten: de gevolgen van een insolventieprocedure worden uitsluitend door het op deze overeenkomsten van toepassing zijnde nationale recht beheerst. Andere regels hebben betrekking op de gevolgen van de procedure voor het eigendomsvoorbehoud, verrekening, zakelijke rechten van derden en overeenkomsten betreffende onroerend goed.

2.4. Erkenning van procedures

2.4.1. Een besluit tot opening van een insolventieprocedure door de rechter van de ene lidstaat wordt in alle andere lidstaten erkend. Dit vormt echter geen beletsel om een secundaire procedure in andere lidstaten te openen.

2.4.2. Voorts kan de curator in de hoofdprocedure, zolang in de andere lidstaten nog geen secundaire procedure is ingeleid, aldaar alle bevoegdheden uitoefenen die hem zijn verleend door het recht van de lidstaat waar de hoofdprocedure is geopend. Hij mag met name goederen van de schuldenaar uit de lidstaat halen waar zij zich bevinden, tenzij er een zakelijk recht of een eigendomsvoorbehoud op rust. Bij de uitoefening van zijn bevoegdheden dient hij echter het recht van de desbetreffende andere lidstaat te eerbiedigen.

2.4.3. Verder worden de uitspraken van de rechter die een insolventieprocedure heeft geopend automatisch in de andere lidstaten erkend en worden deze ten uitvoer gelegd overeenkomstig het Verdrag van Brussel van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in burgerlijke en handelszaken. Krachtens dit verdrag kunnen besluiten die in de ene lidstaat executoir zijn in een andere lidstaat ten uitvoer worden gelegd nadat op verzoek van iedere belanghebbende daartoe exequatur is verleend.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. *Opportuniteit van het initiatief*

3.1.1. Het Comité kan zich erin vinden dat middels een EG-verordening ernaar wordt gestreefd, de uit internationale aspecten van faillissementen voortvloeiende problemen op te lossen en de inwerkingtreding van het Verdrag van Brussel van 1995 betreffende insolventieprocedures te versnellen. Een dergelijk initiatief kan alleen maar bijdragen tot de integratie van de nationale economieën op de interne markt.

3.1.2. Bovendien neemt de Raad, zich baserend op de bij het Verdrag van Amsterdam ingevoerde nieuwe bepalingen, voor het eerst maatregelen op het gebied van civielrechtelijke procedures zonder dat deze direct op consumentenbescherming betrekking hebben.

3.1.3. Er dient evenwel te worden voorkomen dat het systeem zo ingewikkeld wordt dat het onuitvoerbaar zal blijken te zijn. Helaas moet worden geconstateerd dat de meeste bepalingen van het voorstel uitermate complex zijn.

3.1.4. De regeling dient zonder meer in de gehele EU te worden ingevoerd. Daarom hoopt het Comité dat het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken gebruik zullen maken van de in de protocollen bij het Verdrag van Amsterdam geboden mogelijkheden om zich erbij aan te sluiten.

3.2. Doelstellingen

3.2.1. Benadrukt moet worden dat insolventieprocedures niet alleen bedoeld zijn voor het vereffenen van schulden en het verdelen van activa onder de schuldeisers. Ook andere doelstellingen dienen te worden nagestreefd, zoals het behoud van levensvatbare ondernemingen en werkgelegenheid. Het stemt dan ook tot tevredenheid dat het voorstel niet alleen liquidatie- maar tevens surséanceprocedures omvat (zie bijlage A).

3.2.2. Helaas zullen de uit verschillen tussen de nationale wetgevingen voortvloeiende distorsies niet door de verordening uit de wereld worden geholpen. Evenmin worden er gemeenschappelijke doelstellingen voor de lidstaten vastgesteld. Daarom kan het voorstel niet erg ambitieus worden genoemd en vormt het slechts een bescheiden stapje vooruit.

3.3. Snelheid

3.3.1. Een van de grootste onvolkomenheden van insolventieprocedures is dat zij doorgaans excessief lang duren. Het Comité betreurt dan ook dat niets wordt voorgesteld om deze te versnellen met behulp van bijv. uniforme nationale mechanismen.

3.4. Het beoogde stelsel

3.4.1. Het Comité betreurt tevens dat het voorstel niet uitsluitend steunt op het universaliteitsbeginsel en op het beginsel van één enkele procedure, dat inhoudt dat één faillietverklaring volstaat die in alle lidstaten automatisch wordt erkend. Bij de afronding van de werkzaamheden betreffende het Verdrag van Brussel van 1995 had de Commissie zich overigens voorstander van de toepassing van dit beginsel getoond.

3.4.2. Het valt te begrijpen dat een dergelijk stelsel niet op mondiaal vlak kan worden ingevoerd, maar voor de lidstaten van de EU ligt dat echter anders: een secundaire faillietverklaring staat haaks op de grondgedachte achter een interne markt.

3.4.3. Toepassing van het universaliteitsbeginsel vormt ongetwijfeld de beste manier om gelijkheid van schuldeisers en een snelle en efficiënte liquidatie te garanderen. Gevreesd moet echter worden dat het beoogde stelsel, waarin een hoofdprocedure en secundaire procedures (die slechts binnen de desbetreffende lidstaat gevolgen hebben) coëxisteren, onoverkomelijke praktische moeilijkheden zullen meebrengen.

3.4.4. Bovendien bestaat het gevaar dat de waarde van de boedel in de hoofdprocedure door het inleiden van secundaire procedures tot nul wordt gereduceerd.

3.4.5. Voorts zou de slaagkans van pogingen om bedrijven in moeilijkheden via surséance van betaling te redden, toenemen door het invoeren van één enkele procedure.

3.5. Werkingsgebied

3.5.1. Verzekeringsondernemingen, kredietinstellingen, beleggingsondernemingen en instellingen voor collectieve belegging vallen terecht buiten de reikwijdte van het voorstel. Deze bedrijven zijn namelijk onderworpen aan specifieke regelingen en enkelvoudig toezicht dat wordt uitgeoefend door de autoriteiten van de lidstaten van statutaire vestiging. Dit is nagenoeg onverenigbaar met een stelsel dat wordt gekenmerkt door pluraliteit van procedures met territoriaal beperkte effecten.

3.6. Erkenning en executoir karakter van andere beslissingen

3.6.1. Aan het exequatur kleeft het gevaar dat procedures worden verzwaard en onnodige kosten worden gemaakt. Het Comité vindt dan ook dat de in het voorstel genoemde rechterlijke uitspraken van rechtswege uitvoerbaar dienen te zijn. Het schaart zich in dit verband achter de werkzaamheden die op EG-niveau worden verricht om het Verdrag van Brussel van 1968 te actualiseren, te vereenvoudigen en tot een verordening om te vormen.

3.6.2. Voorts moet EU-wijde erkenning worden voorgeschreven van rechterlijke uitspraken waarbij het personen die door wanbeheer tot het faillissement van hun bedrijf hebben bijgedragen, wordt verboden om bepaalde activiteiten uit te oefenen.

3.7. Artikelsgewijze opmerkingen

3.7.1. Artikel 16, lid 2, lijkt te moeten worden geïnterpreteerd in het licht van artikel 3, lid 4. Wellicht is het beter om in eerstgenoemde bepaling expliciet naar laatstgenoemde bepaling te verwijzen.

3.7.2. De duidelijkheid is ermee gediend om in artikel 18, lid 1, het woord „tegenstrijdige” te vervangen door „met deze bevoegdheden strijdende”.

4. Conclusie

4.1. Ondanks bovenstaande opmerkingen is onderhavig voorstel beter dan in het geheel geen regeling voor faillissementen met internationale aspecten. Het Comité benadrukt echter

dat het voorstel slechts een stap vormt op weg naar een completere en ambitieuzere regeling. Met name moet worden blijven gestreefd naar invoering van het beginsel dat één enkele, in alle lidstaten erkende faillietverklaring volstaat (universaliteit).

4.2. Het Comité vindt dat de tekst in ieder geval in die zin moet worden bijgesteld dat de positie van de hoofdprocedure ten opzichte van die van secundaire procedures wordt versterkt. Dit kan gebeuren door de bevoegdheden van de curator

in eerstgenoemde procedure uit te breiden en de mogelijkheden om secundaire procedures op te schorten te verruimen.

4.3. Het is een goede zaak dat juist voor de afronding van het Verdrag van Brussel daarin een evaluatieclausule werd opgenomen. Krachtens deze bepaling moet het ingevoerde systeem op verzoek van een ondertekenende lidstaat en in ieder geval tien jaar na de inwerkingtreding ervan worden geëvalueerd (artikel 53). Het is wenselijk om in onderhavig voorstel een analoge bepaling op te nemen. Deze evaluatie dient volgens het Comité na vijf jaar plaats te vinden.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — De Europese luchtvaartsector: van eenheidsmarkt naar uitdagingen op mondiale schaal”

(2000/C 75/02)

De Europese Commissie heeft op 20 mei 1999 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 262 van het EG-Verdrag te raadplegen over de voornoemde mededeling.

De Afdeling Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op 21 december 1999 goedgekeurd; rapporteur was de heer von Schwerin.

Het Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 116 stemmen vóór, bij 3 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De Commissie gaat in haar mededeling „De Europese luchtvaartsector: van eenheidsmarkt naar uitdagingen op mondiale schaal” in op de huidige situatie in de Europese luchtvaartsector, op de noodzaak om het prestatie- en het concurrentievermogen van de Europese luchtvaartmaatschappijen te blijven verbeteren en op het liberaliseringsproces dat de afgelopen tien jaar in de sector heeft plaatsgevonden.

1.2. De Commissie wil met de mededeling nagaan welke vorderingen inmiddels op dit terrein zijn geboekt en welke maatregelen moeten worden getroffen om het concurrentievermogen van de sector te verbeteren.

1.3. Volgens de Commissie hebben de Europese luchtvaartmaatschappijen innovatieve strategieën ontwikkeld om te kunnen inspelen op de groei van de markt en de concurrentie het hoofd te bieden. De afgelopen tien jaar hebben zij hun productiviteit sterk weten te verbeteren, waardoor arbeidsplaatsen gecreëerd konden worden. De Europese luchtvaart heeft echter nog steeds te kampen met een sterk versnipperde structuur en een financieel kwetsbare positie vergeleken met de belangrijkste — Noord-Amerikaanse — concurrenten.

1.4. De Commissie meent dat de markt door de liberalisering en de mondialisering steeds sterker op concurrentie is gericht. De luchtvaartmaatschappijen zien zich daardoor gedwongen hun herstructureringsmaatregelen aan te scherpen.

1.5. De Commissie heeft staatssteun toegestaan als eenmalige maatregel om de nationale luchtvaartmaatschappijen te helpen bij de overgang naar een geliberaliseerde interne markt. Deze overgangsfase is intussen afgesloten.

1.6. Om de sector te helpen een goede strategie uit te werken heeft de Commissie de volgende beleidsrichtsnoeren vastgesteld:

„De Commissie maakt gebruik van alle instrumenten waarover zij beschikt om de integratie van de Europese markt tot stand te brengen. Daarbij wordt ook de communautaire concurrentiewetgeving ingeschakeld om initiatieven tegen te gaan waarmee wordt beoogd de markt opnieuw op te delen door middel van overheidsingrijpen of tegen vrije concurrentie gerichte allianties en fusies. Het toezicht op de gedragingen van publieke en particuliere instanties, de doorzichtigheid van het Gemeenschapsrecht en de vaststelling en verbreiding van goede praktijken met betrekking tot een aantal aangelegenheden, waaronder openbare dienstverplichtingen, zijn belangrijke actoren in dit verband

De verwijdering van technische handelsbelemmeringen, met name door een snellere en efficiëntere harmonisatie van de veiligheidsvoorschriften via de oprichting van een Europese veiligheidsautoriteit voor de luchtvaart en door een impuls te geven aan de activiteiten van de ICAO op milieugebied, zal de sector helpen.

Een andere oorzaak van de versnippering van de interne markt is het ontbreken van een externe dimensie. De eigendomsregels en het systeem van bilaterale overeenkomsten werpen hinderpalen op voor een herstructurering van de sector op Europees niveau en voor een eerlijke concurrentie met de landen die deel uitmaken van het 'open skies'-stelsel. Deze economische consequenties vormen, naast de juridische redenen, een extra argument voor een daadwerkelijke externe dimensie die het mogelijk maakt de allianties in een billijk Europees kader in te passen.”

1.7. De Commissie is van plan een uitgebreide databank over de Europese luchtvaart op te zetten. Op deze manier wil zij zorgen voor een betere kwaliteit en beschikbaarheid van de gegevens en analyses over capaciteit, verkeer, financiële prestaties, productiviteit, structuur van de sector en de routes, luchthavens en werkgelegenheid die nodig zijn ter ondersteuning van een beleid om het concurrentievermogen van de sector in stand te houden. Gegevens omtrent analyses van de ontwikkeling van de luchtvaartsector zullen voor het publiek beschikbaar zijn via de internetsite van de Commissie. De databank zal de Commissie in staat stellen de ontwikkeling van de sector in het algemeen en van de vluchttarieven in het bijzonder te volgen.

2. Samenvatting van de mededeling

2.1. Volgens de Commissie is de luchtvaart een sterk groeiende, maar tegelijkertijd ook conjunctuurgevoelige sector met onzekere winstperspectieven. Economische groei is de drijvende kracht achter de vraag in de sector. De afgelopen jaren heeft het luchtvervoer qua prestaties en omzet een forse groei gekend. Volgens de meest recente marktstudies zal de vraag de komende twintig jaar wereldwijd met circa 5 % per jaar sterk blijven toenemen. Onvoorzienbare belangrijke gebeurtenissen, zoals de recente financieel-economische crisis in Zuidoost-Azië, kunnen deze groei natuurlijk wel beïnvloeden.

2.2. De Commissie vergelijkt de prestaties van de Europese luchtvaartsector met die van concurrenten uit andere delen van de wereld, en stelt vast dat de grootste Europese luchtvaartmaatschappijen zich qua omvang nauwelijks onderscheiden van de grootste Amerikaanse maatschappijen. Typierend voor Europa is echter dat er een tweede marktsegment bestaat van betrekkelijk kleine maatschappijen die op mondiaal niveau actief zijn. Dit kan de geringe rentabiliteit van de Europese luchtvaartsector voor een deel verklaren, aangezien op mondiaal niveau de omvang van een luchtvaartmaatschappij een belangrijke rol speelt.

2.3. Wat de structuur van de Europese luchtvaart betreft, merkt de Commissie op dat liberalisering van een beschermde markt gewoonlijk in eerste instantie tot een toename van het aantal marktdeelnemers leidt. Tijdens de daarop volgende consolidatiefase loopt het aantal bedrijven weer terug, maar stijgt de gemiddelde bedrijfsomvang. In de VS lijkt de luchtvaartsector zich volgens dit patroon te hebben ontwikkeld, terwijl Europa zich nog steeds in de eerste fase bevindt. In 1993 telde Europa 132 maatschappijen die op de in commercieel opzicht belangrijke lijndienstroutes vlogen; in 1998 was dit aantal gestegen tot 164.

2.3.1. Bij een vergelijking van de EU-luchtvaartmarkt met die van de VS mag volgens de Commissie niet uit het oog worden verloren dat de structuur van de markten op een aantal belangrijke punten verschilt. Zo is in Europa de gemiddelde afstand tussen steden korter en is de concurrentie van andere vervoerstakken, met name het weg- en het railvervoer, veel heviger dan in de VS. Deze factoren verklaren tot op zekere hoogte de verschillen in structuur, maar toch is opvallend dat Europa, waar de markt qua omvang nog geen derde van die van Noord-Amerika uitmaakt, een veel groter aantal luchtvaartmaatschappijen telt die grote vliegtuigen exploiteren (90 vs. 37). Daarentegen zijn de Europese luchtvaartmaatschappijen gemiddeld veel kleiner, zowel qua aantal vliegtuigen (gemiddeld 27 vs. 111) als qua marktaandeel. De Commissie spreekt in dit verband van versnippering van de Europese luchtvaart.

2.4. Een belangrijk aspect van de structuurverandering is de nieuwe exploitatiestrategie van luchtvaartmaatschappijen, het werken op basis van hubs. Deze strategie wordt thans door veel maatschappijen toegepast. Door het aantal rechtstreekse vluchten terug te brengen worden de verkeersstromen ingedikt, zodat grotere vliegtuigen kunnen worden gebruikt en een hogere bezettingsgraad kan worden gerealiseerd. Sommige maatschappijen volgen een „low budget”-strategie: geen interlining, stoelen worden niet vooraf toegekend, geen maaltijden tijdens de vlucht, alleen toeristenklasse, gebruik maken van goedkope, niet-overbelaste secundaire luchthavens, uniforme vloten en nieuwe, zuinige vliegtuigen.

2.5. Wat de productiviteit van de luchtvaart betreft, stelt de Commissie dat de tien grootste Europese luchtvaartmaatschappijen in de periode 1990-1996 gemiddeld een stijging van het rendement per werknemer (RTK/personeelsomvang) van 53 % hebben gerealiseerd, terwijl de exploitatiekosten per productie-eenheid (kosten/ATK) met 13 % afnamen. De productiviteit van de tien belangrijkste Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen is echter nog steeds hoger, hetgeen betekent dat nog harder aan herstructurering moet worden gewerkt.

2.6. De luchtvaartmaatschappijen krijgen volgens de Commissie te maken met steeds complexere situaties. Met name de aanhoudende vraag naar nieuwe bestemmingen en meer vluchten vereist een innovatief beleid en een grotere financiële armslag. Willen de Europese maatschappijen zich in deze steeds sterker concurrentiegerichtte omgeving staande houden, dan moeten het prestatieniveau en het concurrentievermogen voortdurend worden verbeterd. De toename van de concurrentie in de sector is grotendeels toe te schrijven aan de liberaliseringsmaatregelen van de EU. Hierbij dient echter te worden aangetekend dat dit proces niet op alle markten tot meer concurrentie heeft geleid. Uit het in 1996 verschenen rapport van de Commissie over het effect van het derde pakket liberaliseringsmaatregelen blijkt dat 64 % van de routes binnen de EG nog steeds als monopolies werd geëxploiteerd, zij het dat het vooral nieuwe of weinig gebruikte routes betrof, en dat de tarieven in de business class niet waren gedaald.

2.7. In haar mededeling van 1994 „Een betere toekomst voor de burgerluchtvaart in Europa”⁽¹⁾ heeft de Commissie het gebrek aan en de kosten van infrastructuurvoorzieningen aangewezen als hoofdoorzaak van de hoge kosten waarmee vliegtuigpassagiers in Europa geconfronteerd worden. Om deze situatie te verbeteren heeft de Commissie zich de afgelopen jaren specifiek gericht op infrastructuur:

- er is een Richtlijn 96/67/EG vastgesteld inzake de openstelling van de grondaanhandelsmarkt op de luchthavens van de Gemeenschap voor derden;

- een nieuwe richtlijn inzake luchthavengelden zou binnenkort goedgekeurd moeten worden;
- de versnippering van de luchtverkeersleidingssystemen moet door middel van versterking van Eurocontrol worden aangepakt;
- er zal actief worden deelgenomen aan de op te richten Europese instantie voor de veiligheid van het luchtverkeer (EASA);
- in een toekomstige mededeling zal uitvoerig aandacht worden geschonken aan milieubescherming en de gevolgen daarvan voor het concurrentievermogen van de luchtvaart.

2.8. Om op lange termijn binnen de steeds meer mondiaal georiënteerde luchtvaartmarkt succesvol te kunnen blijven opereren moeten de Europese luchtvaartmaatschappijen de concurrentie op wereldniveau het hoofd kunnen bieden. De Commissie ziet in de betrekkingen tussen nationale en regionale luchtvaartmaatschappijen een verschuiving van eenvoudige commerciële overeenkomsten naar meer geavanceerde vormen van integratie zoals franchising of rechtstreekse controle via overnames. Er zijn bovendien met medewerking van Europese luchtvaartmaatschappijen vier mondiale strategische allianties opgericht (STAR ALLIANCE, ONE WORLD, WINGS, QUALIFYER).

2.9. De Commissie bekritiseert het feit dat er nog geen vrijheid van dienstverlening tussen de EU-lidstaten en derde landen bestaat, doordat de desbetreffende routes nog onder bestaande bilaterale overeenkomsten vallen. Een zeer negatieve consequentie van het bilaterale systeem is dat Europese luchtvaartmaatschappijen niet vanaf elk willekeurig punt binnen de EU, maar alleen vanaf het grondgebied van de lidstaat waar zij gevestigd zijn, op derde landen kunnen vliegen. Dit plaatst de Europese bedrijven in een nadelige positie, vooral tegenover hun Amerikaanse concurrenten, die vanaf elke luchthaven in de VS naar vele luchthavens in de EU kunnen vliegen. De Europese luchtvaartmarkt dient daarom een reële externe dimensie te krijgen. De Commissie vindt dat zowel op multilateraal als op bilateraal niveau moeten worden onderhandeld over gemeenschappelijke overeenkomsten tussen de Europese Unie en derde landen. Zij zal haar inspanningen om tot een gemeenschappelijk luchtvaartgebied met de VS te komen, voortzetten. Daarnaast moet aandacht worden besteed aan de situatie van de luchtvaart bij de nieuwe onderhandelingsronde in het kader van de Algemene overeenkomst inzake de handel in diensten (GATS) van de Wereldhandelsorganisatie, die in 1999 van start is gegaan.

2.10. De Commissie gaat vervolgens nader in op het liberaliseringsproces dat de afgelopen tien jaar in de luchtvaart heeft plaatsgevonden. Al in 1996 heeft zij de ontwikkelingen binnen de sector in haar mededeling „Gevolgen van het derde pakket liberaliseringsmaatregelen in het luchtvervoer”⁽²⁾ geëvalueerd en daarbij vastgesteld dat het liberaliseringsproces het economisch klimaat voor de luchtvaart ingrijpend heeft gewijzigd, doordat de markt steeds meer concurrentiegericht is geworden. De eerste drie jaar van het liberaliseringsproces resulteerden in een geleidelijk toenemende concurrentie, hetgeen met name tot uiting kwam in een aanzienlijke toename

⁽¹⁾ COM(94) 218 def. — advies ESC in PB C 110 van 5.2.1995, blz. 22.

⁽²⁾ COM(96) 514 def. van 22.10.1996.

van het aantal luchtvaartmaatschappijen. Liberalisering heeft duidelijke voordelen voor de consumenten met zich meegebracht. Dankzij de liberalisering zouden zij moeten kunnen profiteren van een betere en goedkopere dienstverlening, maar bepaalde factoren dreigen deze mogelijkheden in gevaar te brengen. In het verslag wordt in het bijzonder aandacht besteed aan het probleem van de capaciteitsbeperkingen en de hoge infrastructuurkosten, alsook aan de tegenstrijdige en onbevredigende tendensen op het gebied van tarieven. Er worden steeds meer speciale aanbiedingen gedaan. Toch zijn er nog steeds grote verschillen in kilometerprijzen binnen Europa. Op winstgevendende trajecten vallen zelfs prijsstijgingen te noteren. De jongste ontwikkelingen bevestigen deze trend.

2.11. De Commissie stelt dat de wildgroei van tarieven, overboekingen, de beschikbaarheid van stoelen tegen de grootste aanbiedingen, de toename van „frequent flyer”-programma's, code-sharing en allianties tussen luchtvaartmaatschappijen het voor de consumenten moeilijker kunnen maken aanbiedingen te vergelijken. Naarmate er meer concurrentie komt moet de markt transparanter worden, wil men het vertrouwen van de consument niet verliezen. De Commissie heeft opdracht gegeven voor een studie naar de informatie die passagiers nodig hebben om rationele keuzes te kunnen maken.

2.12. Het huren van vliegtuigen die buiten de Gemeenschap zijn geregistreerd, is een ander punt dat aanleiding geeft tot bezorgdheid. De Commissie heeft geconstateerd dat de lidstaten de bepalingen inzake de verlening van exploitatievergunningen niet op dezelfde wijze ten uitvoer leggen. Daarom overweegt zij samen met de lidstaten richtsnoeren voor te bereiden om haar interpretatie van de bepaling inzake kortlopende huurovereenkomsten voor in derde landen geregistreerde luchtvaartuigen te verduidelijken.

2.13. De Commissie heeft studie gedaan naar het effect van regelgeving en bepaalde handelspraktijken op de ontwikkeling van de concurrentie in de luchtvaart. In dit verband hebben gesprekken plaatsgevonden met een aantal kleine en middelgrote luchtvaartmaatschappijen en is deze daarbij gevraagd het liberaliseringsproces te beoordelen en de tekortkomingen daarvan aan te geven. De conclusie van de studie is dat het huidige regelgevingskader over het algemeen naar tevredenheid functioneert. Onder meer de volgende aspecten werden echter als zorgwekkend aangemerkt:

- nieuwe marktdeelnemers kunnen niet over voldoende slots beschikken om de concurrentie met gevestigde maatschappijen aan te gaan;
- „frequent flyer”-programma's zijn alleen interessant voor luchtvaartmaatschappijen met grote netwerken, omdat deze passagiers betere mogelijkheden bieden om punten te sparen en te gebruiken; kleine en middelgrote luchtvaartmaatschappijen beschikken over te kleine netwerken om dit soort programma's aantrekkelijk te maken.

2.14. De Commissie gaat tevens in op de sociale gevolgen van de huidige trends in de luchtvaart. Zij stelt daarbij vast dat het totale aantal werknemers in de burgerluchtvaart in de EU na de door de luchtvaartmaatschappijen getroffen herstructureringsmaatregelen tussen 1988 en 1996 is gegroeid van 435 400 tot 489 700, en dat de vooruitzichten voor de werkgelegenheid in deze sector nog steeds gunstig zijn.

2.14.1. Eén van de meest kenmerkende aspecten van de beschouwde periode is de verbreiding van nieuwe werkgelegenheidsvormen die gericht zijn op meer flexibiliteit. De arbeidsvoorwaarden zijn gewijzigd, met name voor nieuw personeel. Een groot aantal daarvan werkt nu met een contract voor een bepaalde duur en volgens andere salarisvoorwaarden. Voor bepaalde categorieën werknemers komen prestatieloonregelingen steeds vaker in de plaats van op anciënniteit gebaseerde salarisschalen. Deze ontwikkeling doet zich niet overigens alleen in de luchtvaart voor. Bij de nationale maatschappijen is de werkzekerheid voor mensen die al langer in dienst zijn nog redelijk goed. Bovendien zijn de salarissen voor vergelijkbare functies bij deze maatschappijen nog steeds hoger dan bij kleinere maatschappijen.

3. Algemene opmerkingen van het Comité

3.1. Het Comité is verheugd dat de Commissie in haar mededeling zo uitvoerig op de problemen van de luchtvaart ingaat. De beoordelingen en analyses zijn grotendeels correct. Het Comité schaart zich zonder meer achter het streven om het concurrentievermogen van de Europese luchtvaartmaatschappijen te verbeteren — met name ten opzichte van hun Amerikaanse concurrenten — en een einde te maken aan hun aan de context te wijten nadelige positie.

3.2. Het Comité betreurt dat de Commissie de luchtvaart los van andere takken van vervoer beschouwt en vindt dat zij zich dringend moet buigen over de onderlinge afstemming van de verschillende vervoerswijzen. Uit het oogpunt van de milieubescherming dient vooral de afstemming van luchtvaart en railvervoer te worden verbeterd, omdat dan het luchtvervoer over korte afstanden flink beperkt kan worden. Ook de consument kan van intermodaliteit duidelijk profiteren, indien hij zijn reisdoel daardoor sneller, comfortabeler of goedkoper kan bereiken.

3.3. In het Commissiedocument wordt helaas alleen marginaal ingegaan op de rechten van vliegtuigpassagiers. Met name bij codeshare-vluchten dienen de rechten van de passagiers te worden verbeterd. Gezien de toename van het aantal overboekingen en vertragingen hamert het Comité erop dat de verbeterde verordening inzake compensatie voor passagiers die niet aan boord van een lijnvlucht worden toegelaten of op andere wijze worden benadeeld, eindelijk in werking treedt. Het recht van de passagiers dient ondubbelzinnig in de wetgeving te worden vastgelegd. Wanneer zij niet aan boord worden toegelaten, met vertragingen te maken krijgen of op andere wijze worden benadeeld, moeten zij een claim kunnen indienen bij degene die daarvoor verantwoordelijk is. Het Comité wijst er in dit verband wel op dat luchtvaartmaatschappijen niet als enigen blaam treft. Vertragingen zijn vaak te wijten aan de organisatie van de luchtverkeersleiding in Europa.

3.4. Charter- en vakantievluchten komen slechts zijdelings aan de orde in het Commissiedocument. Kennelijk maakt de Commissie geen onderscheid tussen lijndiensten en chartervluchten, hoewel chartervluchten deels aan andere voorwaarden zijn onderworpen en een groter gedeelte van de burgerluchtvaart uitmaken. Juist omdat de scheidslijn tussen lijndienstverkeer en charterverkeer na de liberalisering met de luchtvaart steeds vager wordt, adviseert het Comité de Commissie, de specifieke voorwaarden voor charter- en vakantievluchten nader te bestuderen.

3.5. De Commissie had meer aandacht moeten schenken aan de verwachte toekomstige ontwikkelingen en problemen in de luchtvaart.

3.6. Enerzijds betreurt de Commissie de aanzienlijke versplintering van de luchtvaartsector, terwijl zij anderzijds aandringt op meer concurrentie. Daarmee spreekt zij zichzelf tegen. Het grote aantal luchtvaartmaatschappijen hoeft niet per se een nadeel te zijn, maar kan de concurrentie stimuleren. Kennelijk vindt de Commissie dat er teveel Europese luchtvaartmaatschappijen met grote vliegtuigen zijn en verwacht zij dat de markt zich zal consolideren. Onduidelijk blijft welk aantal, welke grootte, welke omvang van de vloot en welk marktaandeel bereikt zouden moeten worden, wil een luchtvaartsector tot stand komen waarin concurrentie bestaat en wordt gestimuleerd.

3.7. Het Comité is ingenomen met de uitspraak van de Commissie dat de overgangsfase waarin staatssteun werd toegestaan, inmiddels is afgesloten en dat het hierbij ging om eenmalige maatregelen om de nationale luchtvaartmaatschappijen te helpen bij de overgang tot de geliberaliseerde interne markt. De nationale luchtvaartmaatschappijen hebben sinds het begin van de liberalisering voldoende gelegenheid gehad om zich op de nieuwe concurrentiesituatie in te stellen. Subsidies verstoren de concurrentiesituatie en mogen daarom niet meer worden toegestaan.

3.8. Het Comité is zeer te spreken over het voornemen van de Commissie om een uitgebreide databank met gegevens over de Europese luchtvaartsector, bijvoorbeeld inzake tarieven, veiligheidsvoorwaarden en de kwalificaties van personeel, op te zetten en via internet toegankelijk te maken voor het publiek. Aangezien de desbetreffende gegevens reeds beschikbaar zouden moeten zijn bij de verschillende luchtvaartorganisaties [ICAO⁽¹⁾, ECAC⁽²⁾, IATA⁽³⁾, AEA⁽⁴⁾] en nationale instanties, kan onnodig werk worden voorkomen door van deze gegevens gebruik te maken en samen met deze organisaties en nationale instanties een databank op te zetten. Het publiek dient de beschikking te krijgen over betrouwbare gegevens waarmee aanbiedingen van luchtvaartmaatschappijen kan vergelijken.

3.9. De Commissie stelt dat het werken op basis van hubs een nieuwe exploitatiestrategie van luchtvaartmaatschappijen en belangrijk aspect van de structuurverandering in de sector is. Door het aantal rechtstreekse vluchten terug te brengen, zouden de verkeersstromen worden ingedikt, zodat grotere vliegtuigen kunnen worden gebruikt en een hogere bezettingsgraad kan worden gerealiseerd. Het opereren via hubs is echter niets nieuws. Anders dan in de VS werd het luchtverkeer in Europa vroeger al via één nationale luchthaven geleid, omdat alleen dan verre vluchten gevuld konden worden. Volgens het Comité is het aantal rechtstreekse vluchten tussen secundaire luchthavens in de EU niet wezenlijk teruggebracht. Het Comité acht het omwille van het behoud van de mobiliteit van de consument van belang dat de bediening van secundaire luchthavens die voor het vervoer van belang zijn, er niet op achteruit gaat.

3.10. De wijze waarop sommige luchtvaartmaatschappijen met de overige maatschappijen concurreren zou door de Commissie met een kritischere blik moeten worden bekeken. De externe kosten van luchtvaartmaatschappijen zijn onderling vergelijkbaar. Daarom moeten er betere mogelijkheden komen om controle uit te oefenen op alle maatschappijen die door middel van lagere salarissen, het in dienst nemen van niet-gekwalificeerd personeel, slechtere sociale voorwaarden en het niet naleven van veiligheidsvoorschriften, bijv. inzake de frequentie van onderhoudsbeurten, doelgericht concurrentievoordelen ten opzichte van andere maatschappijen creëren. Om een minimaal kwaliteits- en veiligheidsniveau in de luchtvaart te garanderen, zouden o.a. in de EU b.v. minimumnormen voor de opleiding van cabinepersoneel moeten worden vastgelegd, die overeenkomen met de JAR OPS⁽⁵⁾ en ervoor moeten worden gezorgd dat men zich hieraan ook houdt⁽⁶⁾. Doch ook alle andere werknemers in de sector „luchtverkeer” dienen een opleiding te krijgen die aan minimumnormen voldoet en permanent verder te worden geschoold om te bereiken dat „vliegen” een kwalitatief goede dienstverlening blijft. Nog altijd beschikken sommige luchtvaartmaatschappijen niet over nieuwere, zuinigere vliegtuigen, maar zetten zij oudere en voor een prikje aangeschafte vliegtuigen in, om zo de kapitaalkosten te drukken. Deze vliegtuigen zijn lawaaiiger en verbruiken meer brandstof, waardoor het milieu dus meer belast wordt. In ieder geval moet worden voorkomen dat luchtvaartmaatschappijen bezuinigingen doorvoeren die ten koste gaan van de veiligheid van vliegtuigen en daarmee ook van de passagiers en de bemanning. Binnen de EU dienen uniforme regels inzake de werktijden van de vliegtuigbemanning te komen, waarbij de maatschappijen wel voldoende flexibiliteit wordt geboden om naar behoren te functioneren, zonder dat de veiligheid in de luchtvaart veronachtzaamd wordt.

3.11. Het feit dat vóór 1996 ongeveer 64 % van de routes binnen de EU als monopolie werd geëxploiteerd, komt vooral omdat deze verbindingen weinig opbrachten. De markt was te krap voor meer dan één aanbieder. Deze marktsituatie maakt ingrijpen door de overheid ongewenst.

(1) ICAO = Internationale Burgerluchtvaartorganisatie.

(2) ECAC = Europese Burgerluchtvaartorganisatie.

(3) IATA = Internationale luchtvervoersvereniging.

(4) AEA = Vereniging van Europese Luchtvaartmaatschappijen.

(5) Joint Aviation Requirement Operation (JAR OPS).

(6) Advies ESC over het „Voorstel voor een richtlijn inzake vakbekwaamheidsattesten voor cabinepersoneel in de burgerluchtvaart”, PB C 214 van 10.7.1998, blz. 37.

3.12. Het Comité is het niet eens met de Commissie dat de business-class-tarieven niet gedaald zouden zijn. Met het grote aantal nieuwe flexibele tarieven, die onder de normale prijzen liggen, kan ook in deze klasse uit verschillende tarieven worden gekozen. Daardoor is ook de gemiddelde prijs van tickets in de business class gedaald. Dit wordt ook bevestigd in een vrij recente studie van de British Aerospace Consultancy die vrij in opdracht van de Commissie werd verricht.

3.13. De Commissie stelt volkomen terecht vast dat infrastructuurschaarste en -kosten een belangrijke oorzaak zijn van de relatief hoge kosten in de Europese burgerluchtvaart. Ook recente comparatieve studies tonen dit aan. Met adequate maatregelen, zoals bij het bepalen van de hoogte van de luchthavenbelastingen, zou de Commissie hier uitkomst kunnen bieden⁽¹⁾.

3.14. Het Comité is het zonder meer met de Commissie eens dat de versnippering van de systemen voor het beheer van het luchtverkeer tegengegaan moet worden door Eurocontrol een grotere rol te geven. Het vindt dat vaart moet worden gezet achter de onderhandelingen over deelname van de EG als lid van Eurocontrol. Wanneer de EG eenmaal lid van Eurocontrol is, zouden besluiten van Eurocontrol die met medewerking van de EG worden vastgesteld, in communautair recht moeten worden omgezet.

3.15. Het Comité meent dat de nationale opzet van de luchtverkeersleiding en de versnippering van de systemen op dit vlak niet meer van deze tijd zijn; er dient hoognodig een andere besluitvormingsprocedure te komen. De huidige verschillende, niet op elkaar afgestemde systemen in Europa moeten door een heel Europa dekkend uniform systeem worden vervangen. Het Comité stelt voor dat Eurocontrol de bevoegdheid krijgt, uniforme normen op te stellen voor de in dit systeem toe te passen techniek en procedures. Belangrijkste voorwaarde om op het vlak van de luchtverkeersleiding snel een verbetering tot stand te kunnen brengen is dat gebruik wordt gemaakt van dezelfde techniek en dat de nationale diensten voor luchtverkeersleiding beter samenwerken. Ook zonder het oprichten van een centrale Europese instantie voor luchtverkeersleiding moet het mogelijk zijn op korte termijn verbeteringen te realiseren waar het vertragingen betreft die te wijten zijn aan het huidige systeem van luchtverkeersleiding. Als doelstelling op lange termijn acht het Comité echter de oprichting van een centrale Europese instantie voor luchtverkeersleiding gewenst. De belangrijkste voorwaarde hiervoor is dat de luchtverkeersleidingen gebruik maken van dezelfde techniek. Om de flexibiliteit van de nationale luchtverkeersleidingen te waarborgen, zou deelname van particuliere organisaties kunnen worden overwogen, mits de kwaliteit wordt gegarandeerd.

3.15.1. Het Comité vindt het een goede zaak dat de Gemeenschap actief zal bijdragen tot oprichting een Europese instantie voor de veiligheid van het luchtverkeer (EASA, European Aviation Safety Association), waarbij nog niet is uitgemaakt of de EASA ook bevoegd zal zijn voor de veiligheid van het luchtverkeer.

3.15.2. Uit een studie van Eurocontrol blijkt dat in 1998 32 % van alle directe vertragingen het gevolg was van problemen op het gebied van de luchtverkeersleiding (28 % kwam door problemen met de luchtverkeersleiding tijdens de vlucht, 4 % door problemen met de luchtverkeersleiding aan de grond). Worden de daaruit voortvloeiende vertragingen (37 %) naar verhouding doorberekend, dan komt daar nog 19 % bij. Dit houdt in dat 50-51 % van alle vertragingen werd veroorzaakt door de luchtverkeersleiding, terwijl in 20-21 % van de gevallen (13 % + 8 %) de oorzaak bij de luchtvaartmaatschappijen lag. Eurocontrol vreest dat deze gegevens voor 1999 nog ongunstiger zullen uitpakken.

3.16. Het Comité steunt het voornemen van de Commissie om zich grondig bezig te houden met de geluidsoverlast en milieuverontreiniging die door het vliegverkeer worden veroorzaakt. De inspanningen op dit gebied zijn niet alleen bepalend voor de verantwoordelijkheid voor het milieu, maar onder meer ook voor de aanvaarding van het vliegverkeer door de bevolking. Milieubescherming staat daarom al geruime tijd hoog op de agenda in de luchtvaart. Tot nu toe werd de ontwikkeling van nieuwe motoren echter belemmerd door het feit dat normen voor bijvoorbeeld de emissie van uitlaatgassen sterk uiteenlopen. Het Comité wijst invoering van een kerosineheffing van de hand, zolang deze niet door alle ICAO-leden in de gehele wereld wordt ingevoerd, om concurrentiedistorsies te vermijden.

3.17. De nadelen van de door de Commissie veronderstelde versnippering van de sector kunnen worden ondervangen door de vorming van internationale allianties, waardoor synergieeffecten worden gecreëerd.

3.18. Het Comité is het niet eens met de uitspraken van de Commissie over de toepassing van de concurrentiewetgeving op allianties in de luchtvaart. Allianties zouden beter kunnen inspelen op de wensen van klanten, bijvoorbeeld doordat zij een groter samenhangend routenet aanbieden. Dit biedt klanten meer voordelen dan het net van afzonderlijke maatschappijen. Allianties dienen daarom positief te worden beoordeeld in het licht van de concurrentiewetgeving. Wel moet erop worden toegezien dat kleinere luchtvaartmaatschappijen niet van de markt worden verdrongen doordat misbruik wordt gemaakt van een machtspositie.

3.19. De „EU-mededingingscommissie” heeft verschillende allianties op Noord-Atlantische routes beoordeeld op basis van afzonderlijke vliegroutes, een enge benadering die niet bij de feitelijke concurrentiesituatie past. De VS-autoriteiten gaan daarentegen terecht uit van de totale markt, aangezien het grootste gedeelte van de passagiers op de door de Commissie bekritiseerde routes overstapt op een ander vliegtuig. Harmonisatie van het Europese en het Amerikaanse mededingingsbeleid is dan ook noodzakelijk.

3.20. Nu de Commissie een „open skies”-overeenkomst tussen EU en VS nastreeft, zou het zinvol zijn, allianties op Noord-Atlantische routes pas aan de EU-mededingingswetgeving te toetsen wanneer de betrokken onderhandelingen zijn afgerond.

3.21. Het Comité deelt de beweegredenen van de Commissie om onderhandelingen over een „open skies”-overeenkomst met de VS aan te gaan. Met de huidige bilaterale overeenkomsten worden de Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen onte-

⁽¹⁾ Advies ESC over de liberalisering van grondafhandelingsdiensten, PB C 301 van 13.11.1995, blz. 28.

recht bevoordeeld: zij mogen immers van iedere luchthaven in de VS naar bijna iedere luchthaven in Europa vliegen, terwijl Europese maatschappijen alleen van luchthavens in de lidstaat waar zij gevestigd zijn, naar de VS mogen vliegen. Aan deze ongelijke behandeling zou bij de „open skies”-onderhandelingen met de VS zo spoedig mogelijk een einde moeten worden gemaakt.

3.22. De nieuwe onderhandelingsronde in het kader van de Algemene overeenkomst inzake de handel in diensten (GATS) zou moeten worden aangegrepen om de luchtvaart een grotere plaats in de besprekingen te geven en de voorwaarden in de sector te harmoniseren, bijvoorbeeld op het vlak van het recht van overvlucht, de toewijzing van slots, luchthavendiensten. Bovendien zou men zich kunnen richten op een geleidelijke liberalisering van het vrachtvervoer door de lucht.

3.23. Wat de transparantie van de markt betreft, zou van de luchtvaart niet méér mogen worden gevergd dan van andere economische sectoren. De concurrentie onder professionele tussenpersonen in de reiswereld waarborgt reeds voldoende transparantie op deze markt.

3.24. Het huren van vliegtuigen die buiten de EU zijn geregistreerd, is soms noodzakelijk voor een luchtvaartmaatschappij om flexibel te kunnen opereren. Het Comité pleit ervoor dat middels een EU-richtsnoer wordt aangegeven dat het huren van vliegtuigen alleen bij wijze van uitzondering is toegestaan en deze slechts voor een beperkte duur mogen worden ingezet, en alleen dan nog indien het gehuurde vliegtuig aan de milieu- en veiligheidseisen van de EU voldoet, zodat misbruik kan worden uitgesloten. Over een adequate goedkeuringsprocedure dient nog te worden nagedacht.

3.25. De door de Commissie geschetste moeilijkheden rond de slots op luchthavens is een gevolg van de capaciteitsproblemen van deze luchthavens. Dit heeft niet alleen nadelige gevolgen voor nieuwe luchtvaartmaatschappijen, maar ook voor de gevestigde ondernemingen, omdat er geen groeimogelijkheden voor hen zijn. Het probleem moet worden vermindert door de capaciteit van de luchthavens uit te breiden; wel zal er uiteraard behoefte blijven bestaan aan regelingen voor de toewijzing van slots. De Commissie heeft aangekondigd dat zij een verslag over de problematiek rond de slots zal uitbrengen en het Comité verwacht over dit verslag geraadpleegd te worden.

3.26. Ook Europese luchtvaartmaatschappijen moeten in staat worden gesteld, hun klanten „frequent flyer”-programma's aan te bieden, willen zij de concurrentie met andere maatschappijen kunnen aangaan. Dit soort programma's wordt namelijk door alle grote luchtvaartmaatschappijen aangeboden en het zou de concurrentiepositie van Europese ondernemingen zeker schaden, indien zij zouden moeten achterblijven.

4. Conclusies

4.1. Het Comité acht het ter waarborging van de kwaliteit van de dienstverlening en de veiligheid dringend noodzakelijk dat overal in de EU alle werknemers in de luchtvaartsector een opleiding krijgen die aan minimumnormen voldoet en zij permanent verder worden geschoold en ervoor gezorgd wordt dat hieraan de hand wordt gehouden.

4.2. Het is absoluut noodzakelijk dat de luchtverkeersleidingssystemen in Europa worden geharmoniseerd en dat de rol van Eurocontrol wordt versterkt. Eurocontrol zou bevoegd moeten worden voor het vaststellen van normen inzake de techniek en de procedures die door de nationale luchtverkeersleidingen moeten worden toegepast. De nationale luchtverkeersleidingen dienen als particuliere organisatie te worden opgezet. Alleen dan kan ervoor worden gezorgd dat het aantal vertragingen als gevolg van de situatie op het gebied van de luchtverkeersleiding wordt teruggebracht.

4.3. Er dient sterker het accent te worden gelegd op de veiligheid in de luchtvaart, aangezien het vervoer door de lucht volgens de prognoses de komende jaren nog fors zal toenemen.

4.4. Het Comité is verheugd dat de Commissie een mededeling wil wijden aan de gevolgen van de luchtvaart voor het milieu. Het meent dat de Commissie zich ook zou moeten buigen over een betere koppeling van de verschillende takken van vervoer in Europa, met name van luchtvaart en railvervoer. Intermodaliteit kan veel voordelen opleveren voor consument en milieu.

4.5. De rechten van passagiers dienen ondubbelzinnig in de wetgeving worden vastgelegd. Wanneer passagiers niet aan boord worden toegelaten, met vertragingen te maken krijgen of op andere wijze worden benadeeld, moeten zij een claim kunnen indienen bij degene die daarvoor verantwoordelijk is. De verbeterde verordening inzake compensatie voor passagiers die worden benadeeld, dient eindelijk in werking te treden.

4.6. Het Comité verklaart nadrukkelijk voorstander te zijn van een „open skies”-overeenkomst met de VS, zodat een einde wordt gemaakt aan de benadeling van Europese luchtvaartmaatschappijen ten opzichte van hun Amerikaanse concurrenten.

4.7. Dit zou de doelstellingen van de Commissie dienen en in het belang zijn van consumenten, werknemers en werkgevers in Europa, conform een ook in de toekomst te voeren sociale dialoog.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik (gecodificeerde versie)”

(2000/C 75/03)

De Raad heeft op 4 oktober 1999 besloten, overeenkomstig artikel 95 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieu”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 17 december 1999 goedgekeurd; rapporteur was de heer Braghin.

Het Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 119 stemmen vóór (bij 2 onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het onderhavige voorstel voor een richtlijn is gericht op de codificatie en dus de vervanging van de richtlijnen 81/851/EEG en 81/852/EEG van de Raad van 28 september 1981 en de daarop volgende richtlijnen betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten inzake geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik.

1.1.1. Deze codificatie is bedoeld om het communautaire recht te vereenvoudigen en te verduidelijken, en om het doorzichtiger en begrijpelijker te maken, in overeenstemming met het besluit van de Commissie van 1 april 1987 en de conclusies van de Europese Raad van Edinburgh (december 1992).

1.2. Deze nieuwe richtlijn, die gericht is op de codificatie van de expliciet genoemde normen in Bijlage II, deel A, waarin een opsomming wordt gegeven van de ingetrokken richtlijnen, dient volgens de normale communautaire wetgevingsprocedure (art. 251 van het Verdrag) te worden goedgekeurd.

1.3. Het thans voorliggende voorstel tot codificatie is opgesteld op basis van teksten die in het Publicatieblad zijn bekendgemaakt; in de inhoud van deze teksten mogen geen wijzigingen meer worden aangebracht: de Commissie voegt deze slechts samen en brengt daarin alleen die formele wijzigingen aan die nodig zijn voor de codificatie.

1.4. De Commissie heeft tevens rekening gehouden met het feit dat bij Verordening (EEG) nr. 2309/93 van de Raad⁽¹⁾ communautaire procedures zijn vastgesteld voor het verlenen van vergunningen voor en het toezicht op geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik, en een Europees Bureau voor de geneesmiddelenbeoordeling⁽²⁾ is opgericht.

1.5. Dit voorstel tot codificatie betreffende geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik is parallel met dat voor de codificatie van de richtlijnen betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik uitgewerkt, waarover het Comité reeds advies heeft uitgebracht⁽³⁾.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité is bijzonder ingenomen met de tot dusver geleverde codificatie-inspanningen, die als basisreferentie zullen fungeren voor de bevoegde autoriteiten in de lidstaten. Daarmee wordt tegemoetgekomen aan een behoefte die sinds jaar en dag wordt gevoeld, in 1998 in het werkprogramma van de Commissie is opgenomen en nu dan eindelijk de vorm van een voorstel heeft gekregen. Het Comité hoopt dat de versnelde werkmethode, waartoe is besloten in het interinstitutioneel akkoord van 20 december 1994, een goedkeuring op korte termijn van de gecodificeerde wetsteksten mogelijk maakt, zodat de nieuwe richtlijn misschien niet op de in art. 99 genoemde datum (1 januari 2000) maar toch in ieder geval nog het eerste halfjaar van 2000 in werking kan treden.

2.2. De voorgestelde codificatie is volledig, daar zij tevens betrekking heeft op Richtlijn 90/677/EEG betreffende immunologische geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik en Richtlijn 92/74/EEG betreffende homeopathische geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik. Bovendien wordt door deze codificatie de tekst van Bijlage I inzake „Analytische, pre-klinische en klinische normen en protocollen betreffende proeven op geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik” volledig gemaakt.

2.3. In de gecodificeerde tekst wordt de terminologie van de oorspronkelijke richtlijnen aangehouden, zonder rekening te houden met de ontwikkelingen die zich in de tussentijd hebben voorgedaan, met name dankzij de richtsnoeren van het comité voor geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik⁽⁴⁾. In de nieuwere versies van de in te trekken richtlijnen reeds de gangbare terminologie gebruikt, waaruit blijkt dat in de diverse talen verschillende termen bestaan om hetzelfde begrip aan te duiden. Het Comité stelt dan ook voor, in alle talen de meest gangbare en aangepaste termen te gebruiken; dit betreft slechts een formele wijziging, die de inhoud onverlet laat.

2.3.1. Met het oog op een doeltreffende werking van het systeem voor geneesmiddelenbewaking acht het Comité bovenstaande opmerking met name van toepassing op de term

⁽¹⁾ PB L 214 van 24.8.1993.

⁽²⁾ Zie bovengenoemde Verordening, alsmede Richtlijn 93/40/EEG, waarover het ESC advies heeft uitgebracht — PB C 269 van 14.10.1991.

⁽³⁾ PB C 368 van 20.12.1999, blz. 3.

⁽⁴⁾ Dit comité is opgericht bij Verordening (EEG) nr. 2309/93 en is verbonden aan het Europees Bureau voor de geneesmiddelenbeoordeling; zijn taken staan opgesomd in Richtlijn 93/40/EEG, artikel 1, punt 10.

„ongewenste reactie” i.p.v. het op internationaal niveau in onbruik geraakte „bijwerking”. Door bij de omzetting van de richtlijn in nationale wetgeving meer rekening te houden met de recente evolutie kan ervoor worden gezorgd dat het regelgevingskader een werkelijk homogeen karakter krijgt.

2.3.2. Bovendien dringt het Comité erop aan dat voortaan altijd één enkele term wordt gebruikt om een bepaald begrip aan te duiden, zoals „vergunning voor het in de handel brengen”, „vergunninghouder”, „samenvatting van de kenmerken van het product” en „volksgezondheid”.

2.3.3. In Bijlage I staat een aantal termen die in de diverse taalversies verschillen vertonen, vanwege problemen met de vertaling uit de brontaal. Deze verschillende termen maken de toepassing ervan soms ingewikkeld. Het zou wenselijk zijn, de homogeniteit van de vertalingen te verifiëren en de afwijkingen t.o.v. de oorspronkelijke teksten duidelijk aan te geven en in aparte voetnoten of een speciale bijlage te motiveren. Die motivering is nodig vanwege het technische karakter van de punten en het belang daarvan voor een correcte opstelling van het registratiedossier.

2.3.4. De verschillende taalversies stemmen niet altijd overeen, waarschijnlijk door een onjuiste vertaling van het origineel. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan, de huidige codificatie aan te grijpen om eventuele artikelen die niet geheel juist waren vertaald, te corrigeren en aan te passen aan de recente terminologische evolutie.

2.4. Het Comité is zich terdege bewust van het belang van deze codificatie met het oog op een harmonisering van de regelgeving voor de farmaceutische sector, alsmede van een correcte omzetting van de richtlijn in nationale wetgeving. Het stelt daarom voor dat de Commissie controleert — eventueel met de hulp van een groep van deskundigen waarin alle officiële EU-talen zijn vertegenwoordigd — of een samenhangend en homogeen gebruik wordt gemaakt van de technische termen. Het wijst met name op de volgende termen:

- ongewenste reacties / bijwerkingen
- geneesmiddel voor diergeneeskundig gebruik / farmaceutisch product / farmaceutische specialiteit
- houder van de vergunning voor het in de handel brengen / houder/ vergunninghouder / „applicant”

— volksgezondheid / gezondheid van de mens / gezondheid van het dier.

2.5. Titel VII heeft betrekking op geneesmiddelenbewaking: een terrein waarop de EU-normen niet volledig en op uniforme wijze lijken te worden toegepast. Het Comité hoopt dat de inhoud en toepassingsmethoden worden verduidelijkt, en dat de geneesmiddelenbewaking — gezien het belang ervan voor de bescherming van de volksgezondheid — bij de toepassing van de wetgeving als een prioriteit zal worden aangemerkt.

2.6. Ook in de sector geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik is het door „uiteenlopende interpretaties binnen nationale overheidsinstanties, een zekere onwil om af te gaan op de wetenschappelijke beoordeling van andere lidstaten en aanvullende omslachtige nationale administratieve procedures (...), nog niet mogelijk geweest volledig te profiteren van de nieuwe procedures”⁽¹⁾. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan om bij het uitwerken van nieuwe maatregelen naar aanleiding van de opgedane ervaring (negende Overweging) ervoor te zorgen dat de wetenschappelijke beoordeling van gegevens die de aanvraag van een vergunning voor het in de handel brengen vergezellen, telkens gebaseerd zijn op een afweging van de risico's en voordelen.

2.7. Het Comité hoopt dat nieuwe maatregelen worden voorgesteld voor diervoeders met medicinale werking (die niet onder de onderhavige richtlijn vallen), om de zuiverheid van de actieve bestanddelen te waarborgen, evenals de kwaliteitspecificaties, het productieproces, de controles, en om ervoor te zorgen dat het mengsel diergeneesmiddel-diervoeder aan precieze kwaliteitscriteria voldoet, ter bescherming van de volksgezondheid en het welzijn van het dier.

2.8. Het Comité hoopt dat de Commissie bij de algehele evaluatie van het registratiesysteem die voor het jaar 2001 — tegelijk met die voor geneesmiddelen voor menselijk gebruik — is gepland en die door het huidige belangrijke en zeer nuttige codificatiewerk zal worden vergemakkelijkt, prioritair zal streven naar a) een eenvoudiger definitie van de kwaliteits-, veiligheids- en doeltreffendheidsspecificaties; b) de toepassing van de door het comité voor geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik vastgestelde richtsnoeren, door ze waar nodig in de nieuwe wetgeving op te nemen; en c) de vrije keuze van de vergunningsprocedure (gecentraliseerde procedure of wederzijdse erkenning) om een ruime beschikbaarheid van producten voor alle diersoorten (incl. kleine dieren) te waarborgen, en dat zij daarbij de absolute prioriteit van de bescherming van de volksgezondheid en de evolutie van het begrip „welzijn van het dier” in aanmerking zal nemen.

⁽¹⁾ Mededeling van de Commissie over de communautaire procedures voor vergunningen om geneesmiddelen in de handel te brengen — PB C 229 van 22.7.1998.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad tot vierde wijziging van Verordening (EG) nr. 1626/94 houdende technische maatregelen voor de instandhouding van de visbestanden in de Middellandse Zee en tot vierde wijziging van Verordening (EG) nr. 850/98 voor de instandhouding van de visbestanden via technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen”

(2000/C 75/04)

Op 18 januari 2000 heeft de Raad besloten, overeenkomstig art. 37 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieu”, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 12 januari 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Chagas.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 113 stemmen vóór en 1 stem tegen, bij 3 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De Raad heeft bij de Verordeningen (EG) nr. 1626/94⁽¹⁾ en (EG) nr. 850/98⁽²⁾ een aantal technische maatregelen voor de instandhouding van de visbestanden in de Middellandse Zee en de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen vastgesteld.

1.2. De Internationale Commissie voor de instandhouding van tonijn in de Atlantische Oceaan (ICCAT) heeft evenwel bepaalde aanbevelingen inzake technische maatregelen gedaan, die de Gemeenschap als lid van de ICCAT gehouden is op te volgen. De bovenvermelde verordeningen dienen dan ook te worden aangepast.

⁽¹⁾ PB L 171 van 6.7.1994, laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 782/98, PB L 113.

⁽²⁾ PB L 125 van 27.4.1998.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het ESC schaart zich achter het Commissievoorstel.

2.2. Overeenkomstig de wetenschappelijk gefundeerde aanbeveling die de ICCAT tijdens haar elfde buitengewone zitting heeft gedaan, is deze vierde wijziging bedoeld om de aanvoer te verbieden van blauwvintonijn van 0 jaar met een gewicht van minder dan 3,2 kg, terwijl dat minimumgewicht voorheen op 1,8 kg lag.

2.2.1. Ook de in art. 3 bis, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1626/94 vastgestelde periodes waarin de communautaire visserij met ringzegens in de Middellandse Zee verboden is, worden gewijzigd.

2.2.2. Aangezien deze maatregel ook werd goedgekeurd door de Algemene Raad voor de visserij in de Middellandse Zee mag worden verwacht dat alle derde landen die in de Middellandse Zee vissen zich aan deze verbodsperiodes zullen houden, om zo een buitensporige visserijdruk op blauwvintonijn te voorkomen.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1255/1999 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector melk en zuivelproducten”

(2000/C 75/05)

De Raad heeft op 20 december 1999 besloten, overeenkomstig de artikelen 36 en 37 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling en milieu”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 12 januari 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Bento Gonçalves.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 113 stemmen vóór, bij 7 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding: inhoud van het Commissievoorstel

1.1. Onderhavig Commissievoorstel (COM(1999) 631 def.) behelst een wijziging van art. 31, lid 14, van Verordening (EG) nr. 1255/1999. In de desbetreffende passage wordt verwezen naar de bevoegdheid om de in bijlage II bij deze verordening opgenomen lijst van zuivelproducten die voor een uitvoerrestitutie in aanmerking komen, te wijzigen.

1.2. Rechtsgrondslag voor de wijziging zijn de artt. 36 en 37 van het Verdrag.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het voorstel heeft ten doel ook de Commissie de bevoegdheid te verlenen om de in bijlage II opgenomen lijst van goederen aan te passen, zodat zij daarin de voor een uitvoerrestitutie in aanmerking komende zuivelproducten kan opnemen.

2.2. Het gaat er dus enkel om de procedure aan te passen en de Commissie aldus meer armslag te geven, zodat zij de

restituties gerichter kan toekennen en de beschikbare financiële middelen efficiënter kan aanwenden.

2.3. Dankzij deze aanpassing zullen wijzigingsvoorstellen kunnen worden goedgekeurd via de comitologieprocedure.

2.4. Met de voorgestelde wijziging wordt de procedure voor zuivelproducten gelijkgeschakeld met de procedures voor de toekenning van uitvoerrestituties aan de producten die onder de verordeningen betreffende de GMO's in de sectoren granen, suiker, rijst en eieren vallen.

2.5. Het voorstel heeft geen financiële consequenties.

3. Conclusie

3.1. Het ESC hecht zijn goedkeuring aan het Commissievoorstel.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk (zevende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1, van Richtlijn 89/391/EEG) (gecodificeerde versie)”

(2000/C 75/06)

De Raad heeft op 21 oktober 1999 besloten, overeenkomstig artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling „Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 16 december 1999 met algemene stemmen goedgekeurd. Rapporteur was de heer Etty.

Het Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 122 stemmen vóór en geen stemmen tegen, bij 5 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Het Comité is het in grote lijnen met de Commissie eens dat de EU-wetgeving eenvoudiger en duidelijker moet worden zonder dat aan de bescherming afbreuk wordt gedaan. Dit geldt vooral voor de soms grote wirwar van voorschriften die betrekking hebben op de veiligheid en gezondheid op de werkplek.

2. De huidige wetgeving zal door de codificatie niet ingrijpend veranderen.

3. Op 1 april 1987 besloot de Commissie dat tot codificatie van voorschriften moet worden overgegaan uiterlijk nadat deze voor de tiende maal zijn gewijzigd; dit is een minimumregel. De

Richtlijn over biologische agentia op het werk van 1990 is vier keer gewijzigd, namelijk in 1993, 1995, en twee maal in 1997.

4. Het Comité kan zich volledig vinden in het voorstel.

5. Ten slotte verwijst het Comité naar de vijf algemene aanbevelingen over de codificatie van Richtlijnen over veiligheid en gezondheid op het werk, die het heeft gedaan in zijn advies van 20-21 oktober jl. over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk (zesde bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1, van Richtlijn 89/391/EEG)” (gecodificeerde versie) — COM(1999) 152 def. — 99/0085 (SYN).

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de lidstaten tot vaststelling van de richtsnoeren voor programma's in het kader van de communautaire initiatieven waarvoor de lidstaten voorstellen voor steunverlening uit hoofde van het Equal-initiatief kunnen indienen”

(2000/C 75/07)

De Commissie heeft op 19 oktober 1999 besloten, overeenkomstig artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde mededeling.

De afdeling „Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap”, die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op 11 januari 2000 met algemene stemmen goedgekeurd; rapporteur was de heer Sharma.

Tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) heeft het Economisch en Sociaal Comité het volgende advies uitgebracht dat met 122 stemmen vóór, geen stemmen tegen, bij 5 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Rechtsgrondslag, inhoud en strekking van het voorstel

1.1. De juridische grondslag voor de vaststelling van richtsnoeren voor Programma's in het kader van de Communautaire Initiatieven (PCI's) vormt het Verdrag van Amsterdam waarin een nieuwe titel over de werkgelegenheid is opgenomen. De titel voorziet in een nieuwe gecoördineerde werkgelegenheidsstrategie in de lidstaten. De werkgelegenheidsrichtsnoeren — die op vier pijlers stoelen, namelijk Inzetbaarheid, Ondernemerschap, Aanpassingsvermogen en Gelijke Kansen — en de vertaling daarvan door de lidstaten in nationale actieplannen voor de werkgelegenheid (NAP's) vormen het raamwerk voor de financiële steunverlening op het niveau van de EU. Het doel van dit communautair initiatief, genaamd Equal, is de bevordering van nieuwe methoden voor de bestrijding van discriminatie en ongelijkheden van welke aard ook op de arbeidsmarkt. Deze nieuwe aanpak is een direct gevolg van artikel 13 van het Verdrag van Amsterdam, dat voor het eerst een rechtsgrondslag biedt voor de bestrijding van discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid, en van artikel 137 ter bevordering van sociale integratie. Het communautair initiatief Equal zal op gepaste wijze rekening houden met integratie van asielzoekers in maatschappij en beroepsleven.

1.2. Het doel van de Europese werkgelegenheidsstrategie (EWS) is om op duurzame basis de werkgelegenheidsgraad in Europa te verhogen. Om dit te bereiken is het essentieel dat de vaardigheden en inzetbaarheid worden ontwikkeld van degenen die momenteel nog geen deel uitmaken van de arbeidsmarkt. Daarnaast moet tevens aandacht worden besteed aan de behoeften van degenen die reeds werkzaam zijn en met name van degenen die in kwetsbare of zwakke bedrijfstakken werken, in die zin dat hun vaardigheden bijgesteld en op de nieuwste stand gebracht moeten worden. Tevens meent de Commissie dat het ondernemerschap moet worden bevorderd en dat er voor een gelijke arbeidsdeelname van mannen en vrouwen dient te worden gezorgd. Er zijn duidelijk acties nodig die ongelijkheid, discriminatie en uitsluiting van zowel werklozen als werkenden tegengaan.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het ESC juicht de toezegging toe om Equal in de Europese werkgelegenheidsstrategie op te nemen en is ook van mening dat innovatieve actie in een transnationale context veel mogelijkheden biedt.

2.2. Het ESC is het er ook mee eens dat nadruk moet worden gelegd op de betrokkenheid van lokale en regionale autoriteiten en meer aandacht moet worden besteed aan de rol van het bedrijfsleven in het programma (paragraaf 6). Alhoewel het bedrijfsleven reeds aan de voorafgaande communautaire initiatieven heeft deelgenomen, dienen zij te worden aangemoedigd met behulp van informatie en bewustmakingsacties, die ingaan op de toegevoegde waarde en de voordelen van een betrokkenheid van het bedrijfsleven. Bedrijven worden vaak afgeschrikt door de tijd die zij moeten investeren als gevolg van de bureaucratische rompslomp die is verbonden met dergelijke initiatieven. De betrokkenheid van NGO's en de sociale partners mag echter evenmin over het hoofd worden gezien. Equal biedt veel mogelijkheden voor „mainstreaming”, en alhoewel de overheden een belangrijke factor zijn, zullen ook andere sectoren veel kunnen bijdragen. Dit mag niet worden onderschat.

2.3. Een verschuiving naar projecten op een meer strategisch georiënteerde basis (paragraaf 6) die duidelijk verankerd zijn in het betrokken beleidskader en een lokale/regionale context, is wenselijk. De mogelijkheid om projecten op een kleinere schaal te ondersteunen dient echter te blijven bestaan en er dienen pogingen te worden ondernomen om bedrijven van verschillende grootte, inclusief het MKB, bij de projecten te betrekken, daar zij de motor zijn achter de ontwikkeling op lokaal niveau. Kleine projecten kunnen waardevolle informatie opleveren, terwijl grote projecten in dat opzicht soms in gebreke blijven, omdat zij in sommige gevallen vastlopen door organisatorische details.

2.4. Het ESC ondersteunt stappen die moeten verzekeren dat Equal in andere EU-programma's (paragraaf 8) op het terrein van de werkgelegenheid en daarbuiten wordt geïntegreerd. Het Comité zou voorts ook graag zien dat Equal in het nationale en regionale beleid wordt opgenomen.

2.5. Het is zaak ervoor te zorgen dat bij de tenuitvoerlegging van Equal rekening wordt gehouden met de bestrijding van discriminatie van welke aard ook en dat de dimensie „gelijke kansen” een horizontaal beleidsonderwerp wordt. Speciale aandacht zou kunnen worden besteed aan de aanpak van discriminatie bij bepaalde onderwerpen, vooral discriminatie in verband met invaliditeit, zoals ook de kloof tussen mannen en vrouwen niet alleen een specifiek maar ook een horizontaal thema is. Kwesties op het terrein van invaliditeit hebben in grote mate baat gehad bij de ondersteuning in het kader van

het Horizon-programma. De kans bestaat dat deze kwesties minder aandacht krijgen indien zij enkel en alleen als een horizontale aangelegenheid worden aangemerkt.

2.6. Het ESC begrijpt dat de voorgestelde thematische terreinen op dit moment slechts als uitgangspunt dienen (paragraaf 9). Het is echter ook van mening dat niet alle terreinen die onder een programma zouden moeten vallen ter sprake worden gebracht. Met name de terreinen die onder het Adapt-programma vallen, zijn in onvoldoende mate vertegenwoordigd. De uiteindelijke thematische terreinen dienen gedetailleerder te zijn en vergezeld te gaan van een betere uitleg over hetgeen bedoeld wordt, omdat vage definities in vorige programma's tot verwarring en inefficiëntie hebben geleid.

2.7. Een regelmatige herziening van de thematische terreinen (paragraaf 11) zou op een zodanige wijze plaats moeten vinden, dat hiermee bij de tenuitvoerlegging van het programma rekening kan worden gehouden zonder dat vertraging of verwarring ontstaat.

2.8. De ontwikkelingspartnerschappen (OP's) (paragraaf 12) moeten in alle lidstaten uitvoerbaar zijn. Het is van cruciaal belang dat de projecten die in het kader van deze partnerschappen worden uitgevoerd strategisch van aard zijn en in andere programma's en beleidsplannen zijn opgenomen. Dit veronderstelt niet alleen een subtielere benadering van mogelijke geïnteresseerden en het selectieproces zelf, maar ook gedetailleerde informatie over lokale, regionale en nationale prioriteiten. Het gaat hier om een aanvullende voorwaarde voor technische bijstand op het niveau van de lidstaten.

2.9. Het Comité heeft kennis genomen van het gemeenschappelijk optreden van 29 april 1999 waarmee de Raad de wenselijkheid benadrukte asielzoekers die zullen worden gerepatriëerd, te ondersteunen via de overdracht van kennis en vaardigheden, die zij in hun land van herkomst op zinvolle wijze kunnen inzetten⁽¹⁾. De Commissie dient de lidstaten aan te moedigen om op asielzoekers gerichte acties op te nemen in de partnerschappen, die in het kader van het Equal-programma worden opgezet.

2.10. Het ESC is voorstander van partnerschappen [met Phare-, Tacis- en Meda-landen (paragraaf 17)]. De regels en bepalingen ten aanzien van de betrekkingen tussen Equal-ontwikkelingspartners en partners buiten de EU dienen te worden herzien en toegelicht, zodat er voor alle betrokken partijen duidelijkheid bestaat over bestaande verwachtingen en mogelijkheden. Het minimumaantal partners dient te worden teruggebracht tot één en het is verder van belang dat alle lidstaten hetzelfde beleid hanteren ten aanzien van transnationale voorwaarden. Alle betrokken partijen dienen hiervan op de hoogte te worden gebracht, hetgeen bij de huidige initiatieven niet het geval is.

⁽¹⁾ Gemeenschappelijk optreden van 26 april 1999 door de Raad vastgesteld op grond van artikel K.3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, tot vaststelling van projecten en maatregelen voor de verstrekking van praktische steun bij de opvang en de vrijwillige terugkeer van vluchtelingen, ontheemden en asielzoekers, inclusief noodhulp aan personen die gevlucht zijn als gevolg van de recente gebeurtenissen in Kosovo: PB L 114 van 1.5.1999, blz. 2, zie artikel 5 (c).

3. Bijzondere opmerkingen en aanbevelingen

3.1. II. Acties in het kader van de PCI's uit hoofde van Equal

Actiemodellen

3.1.1. In het voorgestelde model met zijn drie afzonderlijke fases voor de opzet van ontwikkelingspartnerschappen (paragraaf 21) dienen de verschillende fases probleemloos in elkaar over te gaan zonder dat onnodige bureaucratie of vertraging ontstaat tijdens de overgang van een fase naar een andere.

Opzet van ontwikkelingspartnerschappen

3.1.2. Het is van essentieel belang dat gedurende de beperkte ontwikkelingsfase (paragraaf 25) o.a. informatie over thematische prioriteiten en de toestand op de arbeidsmarkt beschikbaar is en dat potentiële gegadigden op de hoogte worden gebracht van de precieze voorwaarden. Koppelingen naar voorafgaande programma's zijn ook belangrijk en zullen moeten leiden tot een disseminatie van informatie om op die manier de beschikbaarheid ervan te garanderen. Er moet ook aansluiting worden gezocht bij andere programma's, in het bijzonder Leonardo. Dit betekent echter niet dat (impliciet of expliciet) alleen kandidaten die in een eerder stadium ervaring hebben opgedaan met Adapt en Employment geselecteerd moeten worden.

Richtlijnen voor de selectie

3.1.3. De richtlijnen die in paragraaf 26 zijn uitgezet zullen moeten worden aangevuld met informatie over met name de doelgroepen, evaluatie, verspreiding en mainstreaming. Zij zijn zo cruciaal voor Equal dat partnerschappen van meet af aan duidelijk moeten aangeven voor deze elementen te zullen instaan.

Overeenkomst inzake het ontwikkelingspartnerschap

3.1.4. De overeenkomst inzake het ontwikkelingspartnerschap zal een uiterst belangrijk document zijn. Uitgebreide ondersteuning dient aan partnerschappen te worden verleend bij het beantwoorden van de vraag wat de overeenkomst dient te omvatten en hoe deze dient te worden gebruikt tijdens de levensduur van het partnerschap.

Transnationale samenwerking

3.1.5. Flexibiliteit dient in de verschillende vormen van transnationale partnerschappen te worden aangemoedigd. Sommige partnerschappen zullen volwaardig zijn, terwijl andere één zelfde onderwerp gedurende de looptijd van het project zullen volgen. Aandacht dient te worden besteed aan het gezamenlijk gebruik maken van informatie en wellicht aan gedeelde besluitvorming tussen lidstaten waar transnationale partnerschappen reeds bestaan voordat voorstellen in het kader van dit programma worden gedaan.

3.1.6. Alle lidstaten dienen het transnationale karakter van de werkzaamheden op dezelfde wijze aan te pakken, zodat partners niet worden geconfronteerd met tegenstrijdig beleid. Dit laatste heeft voor aanzienlijke problemen gezorgd in de huidige Employment en Adapt programma's.

Verplichting om de medefinanciering aan te tonen

3.1.7. De verplichting om de beschikbare medefinanciering aan te tonen (paragraaf 33) zou opnieuw bekeken moeten worden. De bestaande regels ten aanzien van de herkomst en de verplichte accountantscontrole van de medefinanciering (vooral met betrekking tot het MKB) hebben bijzonder nadelige gevolgen gehad voor de uitvoering van veel projecten en zijn openlijk in tegenspraak met de doelstellingen van de communautaire initiatieven.

Toepassing van ESF-regelgeving

3.1.8. Via een vereenvoudiging van procedures en het taalgebruik dient aandacht te worden besteed aan de vermindering van de administratieve last die de toepassing van de ESF-regelgeving met zich meebrengt (die hoofdzakelijk op éénjarige projecten is toegespitst) door een verschuiving naar projecten met een langere looptijd. Het moet niet alleen mogelijk worden om een project te verlengen, maar een langere looptijd moet ook vanaf het begin tot de mogelijkheden behoren. Omdat momenteel een verlenging van de looptijd alleen kan worden aangevraagd wanneer het project zich reeds in een vergevorderd stadium bevindt, kan een dergelijke verlenging met aanzienlijke bijkomende administratie verbonden zijn. Het zou om die reden een voordeel zijn wanneer men projecten met een looptijd van 5-6 jaar zou toestaan, zodat resultaten kunnen worden aangetoond over een langere periode. Dit is van groot belang voor de beoordeling van de blijvende voordelen van proefacties.

Er moet op zorgvuldige wijze rekening worden gehouden met de gevolgen van een grotere flexibiliteit van de ESF-regelgeving (paragraaf 36) en er moet duidelijkheid worden gegeven aan mogelijke participanten, met name t.a.v. de vraag welke activiteiten voor subsidiëring in aanmerking komen. De invloed van het Europees Sociaal Fonds in zijn geheel op de communautaire initiatieven dient nader te worden bekeken, aangezien vele van de bestaande bepalingen niet in overeenstemming zijn met transnationale proefprojecten en daarmee ingaan tegen de geest van het programma en het mogelijk rendement daarvan.

Disseminatie van goede benaderingen en mainstreaming van activiteiten

3.1.9. De grotere aandacht voor disseminatie (paragraaf 37) en de grotere nadruk op mainstreaming in EU-programma's en nationale programma's wordt toegejuicht. Met name dient de samenhang met het nationale beleid te worden aangemoedigd en met het oog daarop dient er te worden nagedacht over passende operationele en controlestructuren. Steunverlening voor aanvullende disseminatie en mainstreaming (paragraaf 38) is een positieve ontwikkeling, maar de besluitvormingsprocedure voor een dergelijke ondersteuning, dient efficiënt te zijn en om die reden te worden gestroomlijnd.

Technische bijstand

3.1.10. Technische bijstand is van vitaal belang voor de effectiviteit en de efficiëntie van het programma (paragraaf 40-42). Wat de technische bijstand op Europees niveau betreft, is het ESC van mening dat een dergelijke bijstand voor 100 % met EU-middelen gefinancierd dient te worden.

3.2. III. Acties op Europees niveau

Mechanismen om effecten op het niveau van de Unie te bewerkstelligen

3.2.1. Het ESC ondersteunt de voorgestelde acties voor een herziening van de thematische terreinen op het niveau van de Unie en een periodieke beoordeling van de toegevoegde waarde van Equal ten opzichte van het Nationale Actieplan voor de Werkgelegenheid (NAP), maar beschouwt de totstandbrenging van nieuwe discussiefora naast of boven reeds bestaande fora als een overbodige inspanning. Het is voorts belangrijk om meer aandacht te besteden aan de berichtgeving en het publiek voor wie de informatie bestemd is; al te gemakkelijk wordt van het medium uitgegaan in plaats van de boodschap.

3.2.2. De rol en de verantwoordelijkheden van het bureau voor technische assistentie (paragraaf 47) moeten duidelijk worden omlijnd en alle betrokken partijen dienen hiervan in een vroeg stadium op de hoogte te worden gebracht. Bovendien moeten de banden met de technische bijstand op het niveau van de lidstaten duidelijker worden aangegeven.

3.3. IV. Voorbereiding van het programma

Voorstel voor een PCI-inhoud

3.3.1. In aanvulling op de in paragraaf 49 genoemde punten dient het PCI ook een uitvoerige heroverweging te omvatten van de verhouding tussen Equal en de tenuitvoerlegging van andere EU-programma's en nationale programma's. Tevens dienen er maatregelen te worden aangegeven voor een harmonieuze samenwerking tussen de betrokkenen. De lidstaten zouden moeten nadenken over maatregelen om overlappende werkzaamheden en onverenigbare prioriteiten tot een minimum te beperken en een maximale synergie te bereiken wat de uitvoering betreft.

Voorstel voor een financieel kader voor een PCI

3.3.2. Het financiële kader dat in paragraaf 50 wordt voorgesteld, dient eenvoudiger te zijn dan het kader dat momenteel nog wordt gebruikt, om zodoende tijdovende en contraproductieve latere wijzigingen in het programma te voorkomen.

3.3.3. De maximumsteunpercentages voor de ontwikkelingspartnerschappen dienen opnieuw te worden bekeken, waarbij aandacht moet worden geschonken aan hogere steunpercentages voor projecten met een hoge experimentele waarde. Een alternatief zouden variabele percentages zijn die het gedurende de looptijd van een project mogelijk moeten maken om met financiële middelen uit het Europees Sociaal Fonds te beginnen en later over te schakelen op de vereiste medefinanciering. Op die manier zou tevens op nauwkeurigere wijze de duurzaamheid van de projectwerkzaamheden, en daarmee het mainstream-vermogen, kunnen worden getoetst.

3.3.4. Regelingen voor de controle en evaluatie moeten nog eens onder de loep worden genomen (paragraaf 51). Zij dienen ervoor te zorgen dat de statistische gegevens wat het ESF betreft op zodanige wijze worden aangepast dat zij voortaan ook kwalitatieve gegevens omvatten die rekening houden met innovatie en proefprojecten. Bovendien moeten ontwikkelingspartnerschappen in sterkere mate begeleid worden bij de vraag welk type evaluatie zijzelf moeten uitvoeren, waarbij ook enkele gemeenschappelijke onderwerpen aan de orde zullen komen om vergelijkingen beter mogelijk te maken.

3.3.5. Voorts dient het controleproces opnieuw bestudeerd te worden, waarbij vanaf het allereerste begin een grotere nadruk gelegd dient te worden op accurate en overtuigende informatie en op het gebruik van gemeenschappelijke systemen in plaats van de beoordeling per geval die tot op heden gebruikelijk is.

Tijdschema voor het indienen en goedkeuren van PCI-voorstellen

3.3.6. Het tijdschema voor het indienen en de goedkeuring van de voorstellen (paragraaf 53) dient te worden herzien op basis van het waarschijnlijke verloop van het project en hiermee dient rekening te worden gehouden in het programma. Lopende programma's werken maar al te vaak met fictieve tijdschema's waarvan alle betrokkenen weten dat zij nooit in praktijk zullen worden gebracht. Dit ondermijnt niet alleen de effectiviteit van een dergelijk programma maar ook de reputatie ervan.

Toezicht op en evaluatie van nationale programma's

3.3.7. De rol van toezichtcomités dient te worden versterkt (paragraaf 55) door middel van meer structuur om bijdragen van hoge kwaliteit te garanderen en doeltreffende contacten tot stand te brengen met andere belangrijke organen.

3.3.8. Zoals hierboven vermeld, dient de evaluatie van het programma (paragraaf 56) opnieuw bekeken en aangepast te worden aan het innovatieve en transnationale karakter ervan, waarbij rekening dient te worden gehouden met resultaten die niet direct van belang zijn voor het programma en met het opdoen van ervaring in plaats van met alleen die resultaten die van direct belang zijn.

3.3.9. Het tijdschema voor de evaluatie van het programma op het niveau van de lidstaten en de Unie dient ervoor te zorgen dat informatie beschikbaar is voor toekomstige ontwikkelingen en dat die informatie niet te vroeg en niet te laat komt.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad ter verduidelijking van Verordening (EG) nr. 2223/96 van de Raad met betrekking tot de beginselen voor de registratie van belastingen en sociale premies”

(2000/C 75/08)

De Raad heeft op 14 januari 2000 besloten, overeenkomstig artikel 262 van het EG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

Het Comité heeft vervolgens besloten de heer V. Cal tot algemeen rapporteur te benoemen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 79 stemmen vóór, bij 3 onthoudingen werd goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In het Europees systeem van rekeningen (ESR) wordt de financieringsbehoefte van de nationale overheden gelijkgesteld aan het overheidstekort. Deze definitie is van belang met het oog op het Protocol betreffende buitensporige tekorten, dat de werking van het Stabiliteits- en groeipact bepaalt. Voor het goed functioneren van het Protocol moeten de overheidstekorten van de respectieve lidstaten namelijk snel kunnen worden berekend en dienen de desbetreffende cijfers transparant en vergelijkbaar te zijn.

1.2. Sommige lidstaten geven (aan de hand van kohiers en aangiften) de werkelijk verschuldigde belastingen en sociale premies op, terwijl andere de werkelijk geïnde bedragen opgeven. De tweede groep gegevens komt vaak te laat en de eerste groep bevat bedragen die nooit geïnd zullen worden omdat de desbetreffende belastingen/premies wegens insolventie, faillissement, enz. toch nooit zullen worden betaald.

1.3. De Commissie stelt bijgevolg voor, „bij de registratie van belastingen en sociale premies in het systeem bedragen die niet kunnen worden geïnd buiten beschouwing te laten, zodat

de waarde van belastingen en sociale premies die op basis van het belastbare feit worden geregistreerd, gerekend over een redelijke termijn, gelijk zijn aan de werkelijk geïnde bedragen”.

1.4. Praktisch gezien komt het voorstel erop neer dat op iedere geregistreerde categorie belastingen en sociale premies een correctiecoëfficiënt wordt toegepast om bedragen die doorgaans niet worden geïnd, te elimineren. Worden kasgegevens als bron voor de opgaven gebruikt, dan verzoekt de Commissie „om ervoor te zorgen dat de desbetreffende bedragen (exact) worden toegerekend aan de periode waarin de activiteit die tot de belastingplicht heeft geleid, heeft plaatsgevonden”.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité kan zich vinden in het beginsel waarop onderhavig ontwerp stoelt en hoopt dat de Raad het, indien mogelijk gedurende het waarnemende Portugese voorzitterschap, snel zal goedkeuren.

2.2. Weliswaar vertegenwoordigen de niet-geïnde belastingen en premies slechts zo'n 2 % van het BNP, maar dit percentage wint aan belang wanneer men het vergelijkt met het niveau tot waar de lidstaten in het kader van hun Stabiliteits- en groeiprogramma's het overheidstekort moeten terugdringen: eveneens ongeveer 2 %.

2.3. Het Comité dringt erop aan dat de coëfficiënten per categorie belastingen en sociale premies rigoureus worden toegepast. Hantering van slechts een globale coëfficiënt brengt

niet alleen transparantie en vergelijkbaarheid van de nationale cijfers in gevaar, maar bemoeilijkt ook nog eens het verrichten van de studies die voor een geleidelijke fiscale harmonisatie binnen de Unie nodig zijn.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Artikel 3 onder a)

De coëfficiënten moeten niet uitsluitend op basis van de opgedane ervaringen worden beoordeeld. Tevens dient rekening te worden gehouden met factoren waarvan te verwachten valt dat deze het macro-economische klimaat kunnen doen verslechteren.

3.2. Artikel 3, onder b)

Het Comité schaart zich volledig achter deze bepaling, waarin wordt voorgeschreven dat belastingen en premies strikt aan perioden en activiteiten worden toegerekend. Continuïteit bij de toepassing van de genoemde beginselen is immers van het hoogste belang.

3.3. Tenuitvoerlegging

Voor de lidstaten die artikel 3 nog niet toepassen en waarvan de huidige cijfers verschillen van de cijfers die de toepassing van dat artikel zou hebben opgeleverd, moet een overgangperiode van maximaal twee jaar worden ingevoerd.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 77/388/EEG betreffende het gemeenschappelijk stelsel van de belasting over de toegevoegde waarde — overgangsbepalingen voor de Republiek Oostenrijk en voor de Republiek Portugal”

(2000/C 75/09)

De Raad heeft op 13 januari 2000 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft besloten, de heer SEPI aan te wijzen als algemeen rapporteur en hem met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden te belasten.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 84 stemmen vóór en één stem tegen, bij drie onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Het Comité stemt in met het Commissievoorstel om de regeling te verlengen op basis waarvan de Republiek Oostenrijk, in afwijking van artikel 28, lid 2, van de Zesde BTW-Richtlijn 77/388/EEG, tot en met 31 december 1998 op het verhuren van onroerende goederen voor residentieel gebruik een verlaagd BTW-tarief mocht toepassen.

1.1. Het Comité neemt kennis van de argumenten die de Republiek Oostenrijk voor die verlenging heeft aangevoerd (waarvan de geldigheidsduur echter beperkt blijft tot de in art. 28 terdecies bedoelde overgangsperiode) en vindt, net als de Commissie, dat het gevaar van concurrentievervalsing bij het verhuren van onroerend goed voor residentieel gebruik „als onbestaand moet worden beschouwd”.

2. Het Comité stemt eveneens in met het Commissievoorstel om de regeling te verlengen op basis waarvan de Republiek Portugal, eveneens in afwijking van artikel 28, lid 2, van de Zesde BTW-Richtlijn 77/388/EEG, tot en met 31 december 1991 op restauratie-werkzaamheden een verlaagd BTW-tarief mocht toepassen.

2.1. Net als in het geval van de Republiek Oostenrijk, acht het Comité de argumenten van de Republiek Portugal voor hernieuwde toepassing van dat verlaagde tarief (alleen gedurende de in art. 28 terdecies van de Zesde Richtlijn bedoelde overgangsperiode) gegrond en vindt het, net als de Commissie, dat het gevaar van concurrentievervalsing in het geval van restauratie „als onbestaand moet worden beschouwd”, temeer daar deze maatregel tot één enkele lidstaat is beperkt.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad houdende wijziging van Richtlijn 91/308/EEG van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld”

(2000/C 75/10)

De Raad heeft op 5 oktober 1999 besloten, overeenkomstig artikel 262 van het EG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Economische en monetaire unie — economische en sociale samenhang”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar op advies op 10 januari 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Pelletier.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (vergadering van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 81 stemmen vóór, 11 tegen, bij 10 onthoudingen werd goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het Comité was het er in zijn advies van 19 september 1990 over de eerste richtlijn tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld⁽¹⁾ volledig mee eens, intensiever te werken aan de bestrijding van handelingen in verband met vooral drugshandel die door de internationale gemeenschap verwerpelijk worden geacht en daarom als zware delicten worden gekwalificeerd.

1.2. Verschillende in dat advies gedane suggesties zijn later overgenomen.

1.3. Het Comité schaarde zich tevens achter de invoering van mechanismen voor het gebruik van informatie die vrijkomt dank zij verplichte formaliteiten bij het bankbedrijf en meer in het algemeen binnen financiële instellingen.

1.4. Sinds de inwerkingtreding van de eerste richtlijn (1991) hebben Raad, Commissie en Europees Parlement nagenoeg continu ertoe opgeroepen om de bestrijding van georganiseerde criminaliteit te intensiveren en daartoe een op concrete aanbevelingen gebaseerd algemeen actieprogramma op te stellen [zie met name de resoluties van de Raad van Dublin (december 1999) en het actieprogramma van de Europese Raad van Amsterdam (juni 1997)].

1.5. Voorts heeft onlangs nog de Europese Raad van Tampere (15 en 16 oktober 1999) een groot gedeelte van zijn aanbevelingen aan criminaliteitsbestrijding op EU-niveau gewijid.

1.6. Naast deze aanbevelingen, die strekken tot versterking van de samenwerking tussen de nationale autoriteiten, heeft een hoofdstuk specifiek betrekking op maatregelen ter bestrijding van witwaspraktijken. Aanbevolen werd om onderhavig voorstel zo snel mogelijk goed te keuren.

1.7. Verder heeft de Commissie onlangs een zeer belangrijke mededeling uitgebracht over het „Actieplan van de Europese Unie inzake drugsbestrijding (2000-2004)”⁽²⁾, waarover het Comité binnenkort advies zal uitbrengen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het functioneren van het mondiale financiële systeem wordt door de omvang van de witwaspraktijken verstoord.

2.2. De herkomst van de met die praktijken gemoeide sommen is uiterst heterogeen. Spectaculair daarbij zijn gevallen als het onttrekken van internationale steun die door het IMF aan landen als Rusland wordt verleend. Moeilijker in kaart te brengen zijn gevallen waarin gespecialiseerde juristenkantoren in nauwe samenwerking met belastingparadijzen het geld door ingewikkelde financiële netwerken loodsden. Dergelijke paradijzen ontsnappen aan de regels en controles die de EU en een groot deel van de westerse wereld sinds een decennium proberen in te voeren.

2.3. Sinds de inwerkingtreding van de richtlijn (1991) zijn de middelen om witwassen te bestrijden ontegenzeggelijk op drastische wijze opgevoerd.

2.4. Toch blijft het zaak om optreden en officiële doelstellingen van de Unie op dit gebied af te zetten tegen het effect ervan op de omvang van het witwassen en de schattingen van de daaruit resulterende opbrengsten.

2.5. Het Comité becijferde in zijn advies van 1990 op basis van de toen beschikbare informatie dat de drugshandel goed was voor 300 à 500 miljard dollar. Deze handel loopt nog lang niet terug en zou volgens VN-statistieken en de Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) momenteel 8 % van de wereldhandel uitmaken. Voorts wordt geschat dat met witwaspraktijken jaarlijks 2 à 5 % van het mondiale BBP is gemoeid, oftewel meer dan 1 biljoen dollar.

⁽¹⁾ PB C 332 van 31.12.1990, blz. 26.

⁽²⁾ COM(1999) 239 def.

2.6. De maatregelen van Unie en lidstaten zijn vooral op het witwassen van drugsgelden gericht en daarmee dreigt uit het oog te worden verloren dat de drugsproblematiek juist bij de wortels, d.w.z. op straat moet worden aangepakt. De verkoop van kleine hoeveelheden aan verslaafden ligt immers aan de basis van alle witwasoperaties.

2.7. Witwasbestrijding is onlosmakelijk verbonden met de strijd tegen hen die het geld doorsluizen. Deze personen kunnen deel uitmaken van criminele organisaties met complexe structuren. Ook, en dat is eenvoudig maar uit bestrijdingsoogpunt onoverzichtelijker, kan het geld worden opgehaald door „dealers” die een grote hoeveelheid kleine bedragen, d.w.z. de opbrengst van de verkopen aan verslaafden verzamelen⁽¹⁾.

2.8. Het Comité weet dat politionele en gerechtelijke bestrijding van de handel in de eerste plaats een zaak van de lidstaten is en buiten de reikwijdte van onderhavige richtlijn valt. Het betreurt evenwel dat in het voorstel geen aandacht wordt geschonken aan het voor de hand liggende verband tussen enerzijds deze bestrijding van de handel en anderzijds die van het witwassen van de opbrengsten ervan. Dit verband moet hoe dan ook worden gelegd. Financiële tussenpersonen, hoezeer zij ook hun best doen, kunnen namelijk nooit voor opsporing, vervolging en berechting zorgen; dat is niet hun taak.

2.9. De Europese Raad van Tampere (oktober 1999) lijkt zich hiervan wel bewust te zijn wanneer deze „verlangt dat er een operationele Task Force van Europese Hoofden van Politie wordt ingesteld om, in samenwerking met Europol, ervaringen, beste praktijken en informatie uit te wisselen inzake actuele trends in de grensoverschrijdende criminaliteit, en bij te dragen tot de planning van operationele maatregelen”⁽²⁾.

2.10. Ook het Comité wees er reeds in zijn advies van 1990 op dat harmonisatie van maatregelen om drugsgebruik te voorkomen het onontbeerlijke complement van de ontwerp-richtlijn vormt⁽³⁾.

2.11. Het schaart zich voorts volledig achter het streven van de Commissie om de maatregelen van de FATF tot zoveel mogelijk landen uit te breiden ten einde tot een mondiaal netwerk voor witwasbestrijding te komen.

2.12. Fundamenteel in het actieplan lijken de criteria waaraan de FATF momenteel werkt om uit te maken welke landen en gebieden als „niet-medewerkend” kunnen worden gekwalificeerd. De FATF werkt momenteel aan een landenlijst en het is de bedoeling dat deze medio 2000 zal worden gepubliceerd.

2.13. De Europese Raad van Tampere wees er met klem op dat akkoorden moeten worden gesloten met off shore-centra buiten de Gemeenschap zodat, overeenkomstig de aanbevelingen van de FATF, effectief en transparant kan worden samengewerkt.

2.14. Witwassen moet op mondiale schaal worden bestreden en daarom betreurt het Comité dat Raad en Commissie niet méér aandacht besteden aan de binnen de Verenigde Naties en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) overeengekomen maatregelen.

2.15. Het IMF heeft tijdens zijn laatste jaarvergadering (september 1999) andermaal bevestigd, vastbesloten te zijn om de georganiseerde criminaliteit, drugshandel en witwassen te bestrijden. De afstemming tussen EU en IMF dient dan ook te worden verbeterd. Laatstgenoemde instelling is namelijk de enige die in staat is om maatregelen naar EU-model op internationaal niveau in gang te doen vinden.

2.16. Ook het Comité vindt dat binnen de Unie uiterst strikte normen moeten worden uitgevaardigd die verder gaan dan het bijstellen van de 40 FATF-aanbevelingen door op witwasgebied voor bepaalde beroepsgroepen strengere bepalingen op te voeren. De richtlijn van 1991 bevatte voor bepaalde financiële beroepsgroepen de verplichting, een gedragscode voor hun personeel en een gedetailleerde gebruiksaanwijzing van de richtlijn op te stellen. Het lijkt nauwelijks twijfel dat de beroepsgroepen die nu onder het werkingsgebied van de richtlijn zullen vallen, dit ook zullen doen.

2.17. De toetredingslanden dienen de bestaande EU-regelgeving betreffende witwasbestrijding hoe dan ook te accepteren. Zij mogen niet volstaan met een formele aanvaarding van de richtlijn. Het dient vast te staan dat zij concrete maatregelen nemen om deze uit te voeren (versterking van politionele en gerechtelijke middelen, deelname aan maatregelen van de FATF, Interpol, Tracfin, enz.).

2.18. In de partnerschapsakkoorden met de toetredingslanden dient als essentiële bepaling te worden opgenomen dat de Commissie op bestrijdingsgebied de technische bijstand aan deze landen zal opvoeren.

2.19. De Commissie moet vooral oog hebben voor het gevaar dat tijdens de overgangperiode naar de euro, waarvan de modaliteiten nog voor niemand vaststaan, witgewassen munt ter omwisseling in euro zal worden aangeboden. De meldingsplicht (vanaf 15 000 euro) is immers zeer gemakkelijk

(1) Zie de mededeling van de Commissie betreffende het Actieplan van de Europese Unie inzake drugsbestrijding (2000-2004) en het desbetreffende advies van het Comité — PB C 51 van 23.2.2000.

(2) Zie conclusies van de Europese Raad van Tampere (15 en 16 oktober 1999).

(3) Zie paragraaf 1.5 van het advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld — PB C 322 van 31.12.1990, blz. 86.

te omzeilen door in verschillende kantoren bedragen aan te bieden die onder deze drempel liggen. In ieder geval zal het moeilijk zijn om een onderscheid te maken tussen gewoon spaargeld en geld dat ter witwassing wordt aangeboden.

2.20. De motivering van het bankpersoneel en de kwaliteit van de meldingen kunnen door efficiënte feedback van de onderzoeksautoriteiten naar de banken worden verbeterd. Ook kunnen de banken op die manier beoordelen of de door hen geboden opleiding toereikend is. Ten slotte zou deze feedback de banken voor onoplettendheid ten aanzien van witwaspraktijken moeten behoeden. Over het geheel kunnen met een effectief feedbacksysteem de bestrijdingsresultaten dus worden verbeterd.

2.21. Uiteraard kunnen de nationale autoriteiten het onderzoeksgeheim (secret de l'instruction) niet schenden, maar de feedback moet in ieder geval algemene informatie en statistisch materiaal omvatten. Idealiter zou er op vertrouwelijke basis ook wat specifieke informatie aan de rapporterende instelling moeten worden gegeven: bijv. een bevestiging van ontvangst van de aanmelding van de verdachte transactie, informatie, (binnen de grenzen van het onderzoeksgeheim) over het door de bevoegde autoriteiten genomen besluit en een copie van de eventuele gerechtelijke uitspraak.

3. Toepassing van de richtlijn van 1991

3.1. Het Comité neemt er nota van dat de Commissie Raad en Europees Parlement in twee verslagen⁽¹⁾ heeft medegedeeld dat de richtlijn van 1991 goed door de lidstaten en het bankbedrijf ten uitvoer is gelegd, waarbij met name de banken echt hebben geprobeerd om de opbrengsten van criminele activiteiten uit het financiële stelsel te weren.

3.2. De opmerkingen van de Commissie worden bevestigd door informatie van de FATF en het verslag van het IMF.

3.3. Nu de controles in het bankbedrijf zijn aangescherpt, zoeken witwassers andere middelen om de illegale herkomst van gelden aan het oog te onttrekken. Bestrijding van deze pogingen vormt een grote uitdaging voor niet alleen de EU maar de gehele internationale gemeenschap.

4. Actieprogramma ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit

4.1. De Raad schaart zich in de considerans van de ontwerp-richtlijn volledig achter het actieprogramma van de Commissie.

4.2. Verder is het witwasverbod in die zin aangescherpt dat witwassen nu als delict in het strafrecht van alle lidstaten is opgenomen, hetgeen een flinke stap vooruit vormt.

5. Verbod op het witwassen van geld

5.1. De Raad heeft overeenkomstig de aanbeveling van de FATF van 1996 op 3 december 1998 zijn goedkeuring gehecht aan de toepassing van artikel 6 van het Verdrag van Straatsburg dat betrekking heeft op witwasmisdrijven. Verder worden de opbrengsten van alle „ernstige strafbare feiten” (waarop maximaal meer dan 1 jaar en minimaal 6 maanden staat) krachtens deze bepaling binnen het werkingsgebied van het strafrecht gebracht. Hiermee wordt de bestrijding, die oorspronkelijk slechts op criminaliteit in verband met de drugs-handel betrekking had, aanzienlijk uitgebreid.

6. Onder de richtlijn vallende activiteiten van de financiële sector

6.1. Financiële instellingen worden in het ontwerp overeenkomstig de aanbevelingen van het Europees Parlement gedefinieerd. Deze definitie omvat ook wisselkantoren, geldovermakingskantoren en beleggingsondernemingen als omschreven in de Richtlijn Beleggingsdiensten (RBD).

7. Onder de richtlijn vallende activiteiten buiten de financiële sector

7.1. De Commissie stelt met instemming van het Europees Parlement voor om het toepassingsgebied van de richtlijn uit te breiden tot „beroepsgroepen en bedrijfsp categorieën waarvan in redelijkheid mag worden aangenomen dat ze voor witwassen misbruikt worden”. Zij baseert zich daarbij op de conclusies van de Europese Raad van Dublin (december 1996) en de jaarlijkse verslagen van de FATF waarin wordt opgemerkt dat „op het gebied van witwastech niken steeds meer gebruik (wordt gemaakt) van niet-bancaire financiële instellingen en van niet-financiële ondernemingen. Dit wordt toegeschreven aan het feit dat banken de antiwitwasverplichtingen alsmaar beter naleven”.

7.2. Het Europees Parlement stelde in zijn resolutie van maart 1999 voor, het toepassingsgebied van de richtlijn significant uit te breiden tot: onroerend-goedmakelaars, kunsthandelaren, veilingmeesters, casino-exploitanten, wisselkantoorhouders, geldtransporteurs, notarissen, accountants, advocaten, belastingconsulenten en financiële controleurs.

7.3. De instanties die zich met witwaspraktijken hebben beziggehouden, waaronder het Office for Drug Control van de VN en de Groep op hoog niveau Georganiseerde Criminaliteit (opgericht door de Europese Raad van Dublin), hebben allen geconstateerd dat bij deze praktijken steeds vaker (vooral juridische) specialisten worden ingeschakeld om ingewikkelde netwerken van plankvennootschappen, trust funds, enz. op te zetten om herkomst en eigenaar van verdachte fondsen aan het zicht te onttrekken⁽²⁾.

⁽¹⁾ COM(95) 54 def. en COM(1998) 401 def.

⁽²⁾ Zie „Drug money in a changing world: Economic reform and criminal finance” — UN International drug control programma 1996, waarin de cruciale rol wordt geschetst van met name op de Caribische eilanden gevestigde „International business companies” die door criminele organisaties worden gebruikt omdat het nagenoeg onmogelijk is om de herkomst van de grote geldsommen die zij beheren te achterhalen.

7.4. De Commissie heeft bovengenoemd voorstel van het Parlement grotendeels overgenomen, maar koestert nogal wat twijfels over de opname van kunsthandelaars en veilingmeesters. Hun activiteiten acht zij namelijk „moeilijk exact af te bakenen en te definiëren”, terwijl ook de toepassing van de regels moeilijk controleerbaar zou zijn als deze beroepsgroepen ertoe verplicht zouden worden om hun cliënten „op adequate wijze te identificeren”, en hun vermoedens van witwassen bij de bevoegde nationale autoriteiten te melden.

7.5. Voorts vindt de Commissie dat uitbreiding van de richtlijn tot kunsthandelaars eveneens de vraag doet rijzen of de desbetreffende verplichtingen ook niet zouden moeten gelden voor alle handelaars in luxe-voorwerpen, zoals handelaars in luxewagens, juweliers of postzegel- en munthandelaars.

7.6. Wat advocaten betreft, is het ontwerp terughoudend en wordt rekening gehouden met hun zwijgplicht en beroepsgeheim. De verplichtingen van de richtlijn zouden dus niet gelden voor advocaten wanneer zij een cliënt in rechte vertegenwoordigen of verdedigen.

7.7. Buiten deze gevallen kunnen de lidstaten advocaten de mogelijkheid geven om hun verdiensten aan hun balie of een gelijkwaardige beroepsorganisatie kenbaar te maken in plaats van deze bij de gewone anti-witwasautoriteiten te melden. In sommige lidstaten mogen advocaten echter financiële transacties verrichten en fondsen in bewaring hebben. Dit compliceert de toepassing van de richtlijn op de advocatuur.

7.8. Voorts dienen passende straffen te worden ingevoerd voor het geval een meldingsplichtige advocaat nalaat verdiensten aan zijn balie te rapporteren.

7.9. Notarissen en andere onafhankelijke beoefenaars van juridische beroepen vallen uitsluitend onder de voorschriften van het ontwerp wanneer het gaat om „specifieke financiële of zakelijke handelingen waarbij het gevaar voor witwassen het grootst is”.

8. Identificatie van cliënten bij transacties op afstand

8.1. Wat identificatie van cliënten betreft, bevat het ontwerp voor transacties op afstand dezelfde aanbevelingen als voor alle overige transacties. De Commissie blijft enigszins in het vage over de toepassing van de regeling op transacties die via Internet worden uitgevoerd.

8.2. De Europese Raad van Amsterdam benadrukte in zijn actieprogramma ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit dat technologische innovaties als Internet en elektronisch bankieren zeer efficiënte hulpmiddelen zijn voor criminaliteit, fraude en corruptie. De Europese Raad wees er verder op dat preventie- en repressiemaatregelen bijna altijd achter dergelijke criminele activiteiten aanlopen⁽¹⁾.

8.3. Met elektronische overboekingen (Internet) zijn geen tijdsintervallen gemoeid en deze transfers kunnen met behulp van voor iedereen beschikbare eenvoudige technieken gemakkelijk spoorloos worden verborgen. Het verleggen van transacties naar een „niet-medewerkend” land of het werken met een plankvennootschap volstaan om het nut van controle binnen de EU volledig te neutraliseren.

8.4. Hieruit volgt dat niet de overboekingen maar de actoren op de financiële markten moeten worden gecontroleerd. Het Comité benadrukte dit dan ook zijn advies van 27 januari 1999⁽²⁾ over de regels voor instellingen die elektronisch geld uitgeven. Het wees met name op de gevaren die in het leven worden geroepen wanneer aan uitermate soepele regelgeving onderworpen instellingen voor elektronisch geld tot de markt worden toegelaten.

8.5. De Commissie vindt op goede gronden dat de banken toereikende procedures moeten hebben voor de identificatie van cliënten in het geval van financiële transacties op afstand. Het Comité denkt echter dat de bijlage bij het ontwerp niet de juiste instrumenten hiervoor bevat.

8.6. Ook wanneer er geen direct contact tussen bank en cliënt bestaat, kan laatstgenoemde toch afdoende worden geïdentificeerd „door overlegging van bewijsstukken (te verlangen”, zoals voorgeschreven in artikel 3 van de richtlijn en door de banken in de praktijk gebracht. De identificatie kan onder meer worden toevertrouwd aan een lasthebber of een betrouwbare derde persoon (bijv. een ander krediet- of financiële instelling, een notaris of een ambassade) of kan ook bij aangetekend schrijven geschieden.

8.7. Met name sinds de recente goedkeuring van de richtlijn inzake een gemeenschappelijk kader voor elektronische handtekeningen kunnen ook deze als bewijsstuk dienen. Het Comité vindt niet dat de opkomst van financiële transacties op afstand de invoering van nieuwe identificatieregels wettigt.

8.8. In tegendeel, flexibiliteit is een absolute voorwaarde om de snelle ontwikkelingen op het gebied van telebankieren bij te houden. Voor die flexibiliteit kan worden gezorgd door de term „bewijsstukken” ruim uit te leggen. De banken moeten uitsluitend worden verplicht om bij financiële operaties op afstand toereikende bewijsstukken voor de identificatie van hun cliënten te bezitten en dienen vrij gelaten te worden in de keuze van de identificatiemethode. Over het algemeen bevat de bijlage een aantal goede voorbeelden van mogelijke identificatieprocedures bij afstandstransacties, maar deze zullen waarschijnlijk snel achterhaald zijn door de opkomst van nieuwe methoden met betrekking tot bankieren op afstand en identificatie.

8.9. Wordt besloten de bijlage te handhaven, dan verzoekt het Comité Raad en Parlement duidelijk te maken dat de bijlage niet bindend is en uitsluitend dient als richtsnoer waarin op niet-limitatieve wijze identificatiemogelijkheden worden geboden bij financiële transacties op afstand. Met een dergelijke vrijblijvendheid blijft er ruimte voor de nodige flexibiliteit ter zake van identificatie bij deze transacties.

⁽¹⁾ Inleiding bij het actieprogramma ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit — Amsterdam 28 april 1997.

⁽²⁾ PB C 101 van 12.4.1999, blz. 6.

9. Uitwisseling van informatie

9.1. De Commissie stelt voor, informatie uit te wisselen over witwaspraktijken die „onwettige activiteiten (opleveren en) schadelijk zijn voor de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen” (zie de artikelsgewijze opmerkingen met kritiek op deze uitbreiding).

10. Periodieke evaluatie van het optreden van de Unie

10.1. De Commissie wil slechts op gezette tijden verslag uitbrengen aan Raad en Parlement. Het Comité denkt dat het in dit verband over veel deskundigheid beschikt en betreurt dan ook dat het niet zal worden geraadpleegd over de uitbreiding van een richtlijn waarover wel zijn advies is gevraagd.

11. Artikelsgewijze opmerkingen

— Artikel 1 (vervangt artikel 1 van Richtlijn 91/308)

- 1) De uitbreiding van het werkingsgebied van de richtlijn tot wissel- en geldovermakingskantoren, alsook tot verzekerings- (voor zover deze activiteiten uitoefenen die door de richtlijn worden bestreken) en beleggingsondernemingen levert geen bezwaren op voor zover het gaat om een aanvulling van de definities van de basisrichtlijn 77/780/EEG.
- 2) Gewezen dient te worden op het belang van opname in de richtlijn van in de Gemeenschap gevestigde bijkantoren van financiële instellingen met hoofdkantoor binnen of buiten de Gemeenschap.
- 3) De richtlijn dient eveneens van toepassing te zijn op bijkantoren of dochters van EG-financiële instellingen in derde landen en met name in landen die geen gelijkwaardige toezichts- en bestrijdingsmaatregelen ter zake van witwassen kennen (offshore-gebieden, belastingparadijzen, enz.).
- 4) Sub E — definitie van „criminele activiteiten”

Deze definitie wordt uitgebreid met de passage „fraude, corruptie of enigerlei andere onwettige activiteit die schadelijk is of kan zijn voor de financiële belangen van de Europese Gemeenschap”. Het risico bestaat dat financiële instellingen op die manier een onevenredig zware verplichting tot aanmelding van verdenkingen wordt opgelegd die veel verder gaat dan de hoofddoelstelling van de richtlijn, te weten bestrijding van drugshandel en georganiseerde criminaliteit. Verder valt te vrezen dat het personeel van deze instellingen uit angst om zich aan eventuele strafbare feiten schuldig te maken, systematisch iedere transactie gaat melden die enigszins twijfelachtig of abnormaal lijkt.

- 5) De vermelding „schade voor de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen” is wellicht beter bruikbaar bij de bestrijding van BTW-fraude met betrekking tot GLB-restituties, gebruik van de structuurfondsen of van de vele EU-subsidies.
- 6) Dit soort fraude wordt echter ook door specifieke instanties behandeld (nationale fiscale controleurs en gespecialiseerde EG-organen)⁽¹⁾. Het kan niet anders dan dat de efficiëntie van de bestrijding onder deze veelvuldigheid te lijden heeft.
- 7) Artikel 280 van het geconsolideerde EG-Verdrag biedt een rechtsgrondslag voor de bestrijding van fraude die schadelijk is voor de financiële belangen van de Europese Unie. De Raad kan op voorstel van de Commissie maatregelen nemen om „in de lidstaten een doeltreffende en gelijkwaardige bescherming te bieden”.

— Artikel 2 bis

- 1) Het Comité vraagt zich af of het opportuun is om kunsthandelaars en veilingmeesters van de beroeps-groepenlijst te schrappen. Met de door deze tussenpersonen verhandelde goederen kunnen aanzienlijke bedragen zijn gemoeid, die vaak cash worden betaald en waarbij de identiteit van de koper niet werkelijk wordt nagetrokken. Het staat nagenoeg vast dat met name openbare verkopen mogelijkheden voor discreet en gemakkelijk witwassen bieden.

Bij onderhandelingen over transacties van meer dan 15 000 euro moet de identiteit van cliënt dan ook worden vastgesteld.

- 2) De vermelding van financiële controleurs onder punt 3 lijkt te ver te gaan want dit begrip omvat tevens controleurs die in loondienst bij een bedrijf of een bank werken. Het lijkt beter om te volstaan met het begrip accountants.

— Artikel 3, lid 2, tweede alinea

- 1) In deze bepaling wordt verwezen naar in een bijlage neergelegde procedures voor identificatie van cliënten bij financiële transacties op afstand.
- 2) Een aantal in de desbetreffende bijlage opgenomen verplichtingen lijken erg zwaar of moeilijk na te komen, zoals:

— de eerste betaling van de transactie te verrichten via een rekening, op naam van de cliënt, die bij een kredietinstelling in de Europese Unie, in de Europese Economische Ruimte (punt v), onder b), of in een aan deze richtlijn onderworpen land is geopend;

⁽¹⁾ Zie het werkprogramma van de Commissie 1998-1999 inzake fraudebestrijding (COM(1998) 278 def.) en het ESC-advies dat momenteel daarover wordt opgesteld (R/CES 748/99 rev. 2).

— de verschillende modaliteiten voor het aantrekken van de identiteit van de tegenpartij wanneer deze een buiten de EU of de EER gevestigde kredietinstelling is (punt vi), onder b).

- 3) Meer in het algemeen mengt de Commissie zich direct in de organisatie van de controleprocedures door de financiële instellingen, hetgeen onnodig en ongewettigd is. Ook bevatten richtlijn en bijlage doorgaans geen duidelijke identificatiebepalingen in verband met transacties die via Internet worden verricht.

— Artikel 7

- 1) De verplichting om verdachte transacties te melden, staat centraal in het ontwerp. Hier dienen objectieve criteria te worden genoemd die kunnen fungeren als richtsnoer voor de vraag of transacties al dan niet gemeld moeten worden. Gelet op de aard van verdachte activiteiten kunnen deze criteria echter niet absoluut worden geformuleerd.

— Artikel 12, lid 2

- 1) In de eerste zin van deze bepaling dient de passage „die schadelijk is of kan zijn voor de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen” te worden geschrapt (zie in dit verband de opmerkingen die in de paragraaf 4 en 5 over artikel 1 zijn gemaakt).
- 2) Uit de nieuwe definitie van „kredietinstelling” (artikel 1, onder A) en de achtste inleidende overweging lijkt te kunnen worden afgeleid dat een verdenking van witwassen uitsluitend hoeft te worden aangemeld in het land waar de desbetreffende instelling (hoofd- of bijkantoor dan wel dochter) is gevestigd. Het Comité kan zich in dit voorschrift vinden, maar beveelt aan om ter verduidelijking van deze regel en ter voorkoming van dubbelzinnigheid een lid aan artikel 6 toe te voegen.

12. Conclusies

12.1. Uit met name van de FATF maar ook uit het bankbedrijf afkomstige informatie blijkt dat de richtlijn van 1991 over het geheel genomen voldaan heeft aan de doelstelling, het gebruik van het financiële stelsel ten behoeve van het witwassen van geld terug te dringen.

12.2. Het is een goede zaak dat het werkingsgebied van deze richtlijn is uitgebreid tot een aantal actoren die bij witwaspraktijken kunnen worden betrokken.

12.3. Het is begrijpelijk dat de succesvolle toepassing van de in de oorspronkelijke richtlijn neergelegde mechanismen voor Europees Parlement, Raad en Commissie aanleiding vormde om de strafbaarstelling uit te breiden tot de georganiseerde criminaliteit die niet met drugshandel is verbonden en tot verder alle zware delicten. Meer strafbare feiten enerzijds en meldingsplicht anderzijds zijn echter twee verschillende zaken.

12.4. Het Comité is het met de Commissie eens dat een uitbreiding van de meldingsplicht wel eens te ver zou kunnen gaan en afbreuk zou kunnen doen aan de actieve betrokkenheid en de bereidheid tot samenwerking van de desbetreffende beroepsgroepen.

12.5. Er bestaat geen gemeenschappelijke definitie van „ernstige strafbare feiten”. Iedere lidstaat kan zelf een lijst daarvan opstellen. Het Comité heeft met belangstelling geconstateerd dat de toezichthouders (FATF en Tracfin in Frankrijk) de voorkeur hebben gegeven aan het concept van „georganiseerde criminaliteit”, dat nauwkeuriger is dan de samenstelling „ernstige strafbare feiten” van de Commissie.

12.6. Het risico is reëel dat bestrijdings- en preventieorganen zoals Tracfin worden overspoeld door een vloed van meldingen van verdenkingen en daarmee aan slagkracht inboeten. Naarmate meer ervaring wordt opgedaan en op voorwaarde dat de financiële instellingen voldoende feedback krijgen over de doeltreffendheid van hun meldingen, zal het aantal gemelde verdachte transacties wellicht afnemen. Wel moeten door de bevoegde autoriteiten voldoende middelen worden vrijgemaakt om ervoor te zorgen dat de follow up met voortvarendheid wordt aangepakt.

12.7. Maatregelen van alleen de EU bieden geen soelaas en kunnen zelfs mededingingsdistorsies ten voordele van financiële instellingen uit derde landen in het leven roepen of een van de fundamenteën onder het integratieproces, te weten het vrije verkeer van kapitaal, belemmeren.

12.8. Helaas wordt in het ontwerp, dat hoofdzakelijk gericht is op het opvoeren van de mogelijkheden van de EG om witwassen te bestrijden, onvoldoende aandacht aan de noodzakelijke internationale samenwerking besteed.

12.9. Het streven dient te zijn de reikwijdte van de Europese anti-witwasbepalingen zo veel mogelijk uit te breiden tot landen waarvan algemeen bekend is dat deze bij criminele handelingen zijn betrokken.

12.10. De internationale financiële instellingen (Verenigde Naties, IMF, Wereldbank, EIB, EBRD) moeten samen met de Commissie een handvest of een gedragscode opstellen. Daarin dienen de belangrijkste aanbevelingen van de FATF te worden opgenomen en moet toepassing ervan een van de voorwaarden voor het ontvangen van financiële hulp zijn ⁽¹⁾.

12.11. Passen offshore-centra, die een centrale rol bij het witwassen vervullen en de zwakke schakel bij de bestrijding ervan vormen, de gedragscode niet toe of doen zij afbreuk aan

⁽¹⁾ De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft op 10 juni 1998 een standpunt en een actieplan voor de bestrijding van witwassen opgesteld die in hoge mate met de doelstellingen van de Unie overeenkomen.

de doorzichtigheid van transacties door met name te weigeren het bankgeheim op te heffen, dan dienen ze te worden verwijderd uit internationale stelsels voor orderdoorgifte en overmakingen, zoals SWIFT, enz. Met behulp van de lijst van niet-medewerkende landen die de FATF momenteel opstelt, zal dit snel kunnen gebeuren.

12.12. Dergelijke maatregelen kunnen alleen door het IMF worden opgelegd en daarom beveelt het Comité de Raad en de Commissie aan, overeenkomsten met deze instelling te sluiten om in de statuten van het Fonds doeltreffende sanctiemechanis-

men op te nemen ten aanzien van landen en financiële instellingen die niet aan de witwasbestrijding meewerken.

12.13. De internationale autoriteiten die het financiële en bancaire stelsel reguleren, de BIB en de centrale banken, moeten met de tenuitvoerlegging van de sancties worden belast.

12.14. Het Comité spreekt andermaal de hoop uit, nauw bij de evaluatie van de toepassing van de richtlijn te worden betrokken.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

(overeenkomstig artikel 47, lid 3, van het reglement van orde)

De volgende wijzigingsvoorstellen, waarvoor ten minste één kwart van de stemmen werd uitgebracht, werden tijdens de beraadslagingen verworpen:

Paragraaf 11, onder 4 als volgt te wijzigen:

„Sub E — definitie van ‘criminele activiteiten’

Deze definitie wordt uitgebreid met de passage fraude, corruptie of enigerlei andere onwettige activiteit die schadelijk is of kan zijn voor de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen. Dit is logisch maar beseft dient te worden dat financiële instellingen en andere instanties die rapporteren wellicht niet verder kunnen gaan dan het constateren van ongebruikelijke transacties die op het eerste gezicht aanleiding tot verdenking geven. Onderzoek behoort niet tot de taak van de financiële instellingen. Te verwachten valt dat er, in ieder geval in de eerste stadia, veelvuldig zal worden gemeld. Daarom moet er met de instellingen afspraken worden gemaakt om de inhoud van de meldingen te preciseren. Ook dienen de nationale autoriteiten de instellingen te informeren om de resultaten van hun meldingen, zodat deze hun vaardigheid bij de assistentie van witwasbestrijding verder kunnen opvoeren.”

Uitslag van de stemming

Vóór: 30, tegen: 43, onthoudingen: 10.

Paragraaf 12.16:

Paragraaf 12.16

„12.16. De richtlijn is hoofdzakelijk op witwassen van drugsgelden gericht. Daarmee wordt genegeerd dat het witwassen van gelden die afkomstig zijn van criminele en terroristische activiteiten, alsook van door verschillende belastingtarieven uitgelokte smokkelarij die voor de economie van veel regio's meer gevolgen heeft dan drugshandel. Dit moet in de richtlijn beter uit de verf komen.”

Motivering

De sterke nadruk op de „zo verderfelijke” drugshandel en het daarmee gepaard gaande illegale geld berust op emotionele afkeer van de resultaten van drugsgebruik, waardoor onvoldoende aandacht bestaat voor witwassen van gelden die met „gangbare” criminele handelingen worden gegenereerd. Voorts zal het misbruik van tariefverschillen na de uitbreiding toenemen, omdat naar alle waarschijnlijkheid de meerderheid van de lidstaten dan buiten de eurozone zal vallen.

Uitslag van de stemming

Vóór: 36, tegen: 49, onthoudingen: 10.

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening (EG) van de Raad betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels”⁽¹⁾

(2000/C 75/11)

De Raad heeft op 9 september 1999 besloten het Economisch en Sociaal Comité, overeenkomstig de bepalingen van artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies goedgekeurd op 16 december 1999. Rapporteur was de heer Rodríguez García Caro.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn op 26 en 27 januari 2000 gehouden 369e zitting (vergadering van 27 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 78 stemmen voor, 5 stemmen tegen, bij 20 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In juni 1971 heeft de toenmalige Europese Economische Gemeenschap Verordening (EEG) nr. 1408/71 uitgevaardigd betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen.

1.2. Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 59e zitting van januari 1967 een advies⁽²⁾ over die verordening uitgebracht, waarin het bepaalde opmerkingen over de tekst formuleerde.

1.3. Sinds de inwerkingtreding van die Verordening en van Verordening (EEG) nr. 574/72 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EEG) nr. 1408/71, zijn de beide verordeningen verschillende malen gewijzigd en bijgewerkt, om ze aan te passen aan de veranderingen in de nationale wetgevingen, aan de bilaterale overeenkomsten die gesloten zijn tussen de lidstaten en aan de uitbreidingen die de Unie sinds 1971 heeft ondergaan.

1.4. In 1992 heeft de Europese Raad in Edinburgh⁽³⁾ de noodzaak erkend van een algehele herziening van de wetgeving met als doel een vereenvoudiging van de coördinatieregels.

In de in 1997 door de Commissie ingediende Mededeling getiteld „Actieplan voor het vrij verkeer van werknemers”⁽⁴⁾ is (in par. 3.1.6) toegezegd dat een voorstel voor herziening en vereenvoudiging van Verordening (EEG) nr. 1408/71 zou worden ingediend als een belangrijke en noodzakelijke stap bij het opheffen van de belemmeringen van het vrije verkeer en van de mobiliteit in de Europese Unie.

1.5. In zijn advies van 28 mei 1998 over de mededeling van de Commissie houdende voornoemd actieplan⁽⁵⁾ heeft het Comité zich positief uitgesproken over de herziening van Verordening 1408/71 en ingestemd met de vereenvoudiging en verbetering van de coördinatie van de stelsels van sociale zekerheid in de Europese Unie.

⁽¹⁾ PB C 38 van 12.2.1999, blz. 11.

⁽²⁾ PB C 64 van 5.4.1967.

⁽³⁾ Europese Raad van Edinburgh 11/12 december 1992, Conclusies van het voorzitterschap (SN 456/92).

⁽⁴⁾ COM(97) 586 def.

⁽⁵⁾ CES 806/98 — PB C 235 van 27.7.1998.

1.6. Ook in het advies⁽¹⁾ dat door het Comité tijdens de Zitting van 9 september 1998 is uitgebracht over het „Sociaal actieprogramma 1998-2000”⁽²⁾ wordt gewezen op de noodzaak van de verbetering van de stelsels van sociale zekerheid en van de aanpassing van deze stelsels aan de veranderde omstandigheden op de arbeidsmarkt, met het oogmerk handhaving van een hoog niveau van sociale zekerheid in Europa te waarborgen.

2. Hoofdpijnen van het voorstel voor een verordening

2.1. De twee uitgangspunten van het voorstel zijn vereenvoudiging en verbetering van de bestaande verordening.

2.1.1. Dat er sprake is van een vereenvoudiging blijkt duidelijk uit de aanzienlijke inkorting van de tekst.

2.1.2. De verbetering van de verordening houdt in dat de werkingssfeer is uitgebreid tot groepen burgers die niet expliciet vermeld werden, zoals onderdanen van derde landen die bij een stelsel van sociale zekerheid in één van de lidstaten zijn aangesloten en personen die vervroegd zijn uitgetreden.

2.2. Essentieel bij de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels is het gelijkheidsbeginsel, dat wil zeggen dat iemand die op het grondgebied van een lidstaat woont en/of werkt, dezelfde verplichtingen heeft en dezelfde rechten geniet uit hoofde van de wetgeving van die lidstaat als de eigen onderdanen.

Dit beginsel wordt onderbouwd door drie elementen die fundamenteel zijn: feitelijke gelijkstelling, samentelling van tijdvakken en behoud van rechten, ongeacht in welke lidstaat de aangeslotene woont.

Zoals in de Toelichting bij het voorstel wordt gesteld, zou zonder die coördinatie het gevaar bestaan dat het recht op vrij verkeer van personen een dode letter blijft, omdat het niet waarschijnlijk is dat mensen van dit recht gebruik gaan maken als dat zou betekenen dat zij hun in een andere lidstaat opgebouwde socialezekerheidsrechten kwijt raken.

2.3. De tekst van de verordening waarover het Comité wordt geraadpleegd bestaat uit zes titels, waarvan de eerste algemene bepalingen bevat en de derde bijzondere bepalingen met betrekking tot de verschillende soorten prestaties. Titel II is gewijd aan de wetgeving waaraan iemand is onderworpen; titel IV gaat over de administratieve commissie voor de coördinatie van de stelsels; titel V bevat diverse bepalingen en titel VI behelst overgangs- en slotbepalingen.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het Comité keurt in het algemeen genomen de tekst van het voorstel goed, maar maakt wel een aantal opmerkingen van algemene en bijzondere aard met betrekking tot het dispositief van de verordening.

Hoewel in de Toelichting gesteld wordt dat het om een modernisering en vereenvoudiging van Verordening (EEG) nr. 1408/71 gaat, is de draagwijdte van de hervorming groter, daar er belangrijke wijzigingen worden aangebracht in de regeling van bepaalde onderdelen van de sociale zekerheid.

3.2. Het stemt het Comité tot tevredenheid dat voortgegaan wordt met de consolidering van de gelijkberechtiging van de burgers van de Unie.

3.3. De uitbreiding van de werkingssfeer van de verordening tot nieuwe categorieën rechthebbenden versterkt alleen maar de idee dat aan het Europa van de burgers wordt gewerkt.

De burgers van de lidstaten moeten beseffen dat het Europa zonder grenzen niet alleen een kwestie is van vrij verkeer van kapitaal en goederen, maar ook van vrij personenverkeer.

3.4. De vele voorstellen tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1408/71 die door de Commissie zijn ingediend, bewijzen dat voortdurend de behoefte bestaan heeft de coördinatie van de sociale-zekerheidsstelsels te verbeteren. De behandeling van enkele van deze voorstellen valt ongeveer samen met de onderhavige algehele herziening van de tekst van de verordening.

Het stemt het Comité tot tevredenheid dat de instellingen van de Unie zo begaan zijn met de sociale bescherming.

3.5. Het lijkt geen twijfel dat de verbetering van de coördinatie van de sociale-zekerheidsstelsels een belangrijke stap voorwaarts is, maar de eigenheid van de nationale wetgevingen dient daarbij wel te worden gerespecteerd.

3.6. De belemmeringen die het vrije verkeer nog kunnen verhinderen, kunnen het recht van de burgers op arbeid aantasten. Het Comité beschouwt het voorstel als een positieve bijdrage tot het wegnemen van al die belemmeringen van het vrije verkeer van burgers van de Unie, hoewel er nog veel te doen overblijft.

3.7. Gezien de complexiteit en het belang van dit voorstel voor een verordening, gezien de werkmethode van de Raad en het Parlement en de verwachte wijzigingen die de tekst zal ondergaan gedurende meerdere voorzitterschappen, zal het Comité, onverminderd de hierna volgende opmerkingen, de ontwikkeling van het voorstel op de voet blijven volgen.

3.8. De verbetering en vereenvoudiging van de verordening dient vergezeld te gaan van een verbetering en vereenvoudiging van de administratieve stappen die de rechthebbenden moeten zetten bij de bevoegde instanties. Er moeten, in het kader van deze verordening, voorzieningen worden getroffen die vereenvoudiging en stroomlijning van de administratieve procedures mogelijk maken voor zowel werknemers als werkgevers.

⁽¹⁾ CES 1146/98 — PB C 407 van 28.12.1998.

⁽²⁾ COM(1998) 259 def.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Met betrekking tot artikel 2

Dit artikel betreft de materiële werkingssfeer van de voorgestelde verordening, hetgeen wil zeggen dat erin wordt aangegeven welke sociale verzekeringen eronder vallen.

In lid 1 wordt met betrekking tot de sociale wetgeving het woord „met name” (Spaans: *principalmente*) gebruikt. Dit zou kunnen betekenen dat de sociale verzekeringen die genoemd worden in de tekst als de belangrijkste van het stelsel van sociale zekerheid worden beschouwd ofwel dat de verordening hoofdzakelijk van toepassing is op de opgesomde verzekeringen in relatie tot andere die wel in de tekst van de verordening voorkomen maar niet in de lijst worden opgenoemd.

De onbepaaldheid van zo'n niet-uitputtende opsomming kan aanleiding geven tot rechtsonzekerheid en tot ongewenste gevolgen.

4.2. Met betrekking tot de artikelen 6 en 7

Gesteld wordt dat „deze verordening (...), wat haar werkingssfeer betreft, in de plaats (treedt) van elk verdrag inzake sociale zekerheid” (art. 6) en dat onder de term „wetgeving” ook vallen „de verdragen inzake sociale zekerheid die zijn gesloten tussen twee of meer lidstaten of tussen een of meer lidstaten en een of meer staten die geen deel uitmaken van de Europese Unie” (art. 7, sub h), derde alinea). Deze beide bepalingen lijken in principe met elkaar in tegenspraak en op dit punt zou het voorstel dus moeten worden verduidelijkt. Van de andere kant zou het misschien nuttig zijn de definities in de laatste fase van de uitwerking van de verordening bij te stellen.

4.3. Met betrekking tot artikel 8

4.3.1. In lid 3 van artikel 8 zou de formulering van artikel 14 b van Verordening (EEG) nr. 1408/71 moeten worden aangehouden.

4.3.2. Het Comité stelt vast dat personen die bij de instellingen van de Europese Unie organisaties vertegenwoordigen, zoals bijvoorbeeld de sociaal-economische organisaties uit de lidstaten, een probleem opleveren. Het meent dan ook dat de Commissie goed moet bestuderen onder welke wetgeving die belangenvertegenwoordigers vallen.

4.4. Met betrekking tot artikel 9, lid 1

In dit artikel worden bijzondere regels geformuleerd met betrekking tot de wetgeving die van toepassing is op de werknemer die in loondienst gaat werken in een andere lidstaat.

In deze nieuwe tekst worden de bestaande regels m.b.t. de toepassing van de sociale zekerheid grotendeels overgenomen. De mogelijkheid blijft bestaan voor twee lidstaten om uitzonderingen toe te staan. Daarentegen wordt de mogelijkheid om van de regel af te wijken, die in artikel 14, lid 1 sub b van de huidige verordening geboden wordt, afgeschaft. Die bepaling maakt het voor de bevoegde instanties van de lidstaat waarnaar de werknemer wordt uitgezonden mogelijk om in te stemmen met een verlenging van de periode van toepassing van de socialezekerheidsregelingen van de lidstaat van herkomst (maar niet langer dan twaalf maanden).

Het Comité is van mening dat de uitzondering waarin artikel 14, lid 1 sub b van de huidige Verordening (EEG) nr. 1408/71 voorziet, mogelijk moet blijven: van bepaalde hooggekwalificeerde vakmensen op het gebied van met name O&O, de nieuwe technologieën of andere strategische diensten weet men namelijk van begin af aan dat zij voor langere perioden uitgezonden zullen worden dan 12 maanden en deze personen vormen dan ook een probleem waarover de Commissie zich diepgaander zal moeten buigen.

4.5. Met betrekking tot artikel 10

Het gaat om loontrekkenden die op het grondgebied van twee of meer lidstaten werkzaamheden uitoefenen. In lid 1 en in lid 2 is sprake van „substantiële” werkzaamheden die door de werknemer worden uitgeoefend.

Het is van deze „substantiële werkzaamheden” afhankelijk welke wetgeving van toepassing is op de werknemer.

De gebruikte term is dubbelzinnig en onvoldoende gedefinieerd om als basis te kunnen dienen voor de wetgeving die van toepassing is op de werknemer. De betekenis zal duidelijker zijn als het Hof van Justitie vonnis heeft gewezen in de zaak Fitzwilliam, die op het ogenblik in behandeling is.

De rechtszekerheid van de personen waar het in dit artikel om gaat, dient afdoende te worden gegarandeerd. Daarom moet de Commissie duidelijk definiëren wat onder „substantiële” werkzaamheden moet worden verstaan, zodat er niet het minste gevaar bestaat voor willekeur of subjectiviteit bij de toepassing van de regel, rekening houdende met de verwachte uitspraak van het Europese Hof van Justitie over deze materie.

4.6. Met betrekking tot artikel 18

De laatste zinsnede van art. 18, „niet tijdig kan worden gegeven” is evenmin ondubbelzinnig als lid 1 sub c) van artikel 22 van de huidige verordening. Er zou dan ook aan moeten worden toegevoegd: „... naar medische maatstaven niet tijdig kan worden gegeven”.

Overigens heeft het Hof van Justitie in de arresten in de zaken Kohll⁽¹⁾ en Decker⁽²⁾ bepaald dat vergoeding zonder goedkeuring vooraf mogelijk is van medische kosten die gemaakt zijn in een andere lidstaat dan de bevoegde lidstaat volgens de tarieven van de lidstaat van herkomst van de verzekerde.

In ieder geval zal het, wat de precieze reikwijdte van deze arresten betreft, nodig zijn verdere verduidelijkingen van het Hof van Justitie af te wachten, met name in de hangende zaken Vanbraeckel en Smits-Peerboms, en het resultaat te bestuderen van de studie die de Commissie op het ogenblik van dit onderwerp maakt.

4.7. Met betrekking tot artikel 20

In lid 3 van art. 20 is sprake van „de andere ... verzekerde gepensioneerden”. Dit kan aanleiding geven tot verwarring omdat niet duidelijk is of het hier gaat om ontvangers van nationale pensioenen of om gepensioneerden die rechten op pensioen kunnen doen gelden uit hoofde van de wetgeving van de lidstaat van verblijf (alle).

Bovendien lijkt uit dit artikel te kunnen worden opgemaakt dat de gepensioneerde die zich naar een andere lidstaat begeeft, aan een dubbele heffing wordt onderworpen. Het Comité verzoekt de Commissie dit artikel te verduidelijken.

4.8. Met betrekking tot artikel 26

In lid 1 van art. 26 staat „volledig vergoed” terwijl in de Toelichting bij dit artikel gesproken wordt van „integraal vergoed” en er in beide gevallen aan wordt toegevoegd „door het aantonen van de werkelijke uitgaven”. Er zou steeds van „werkelijke uitgaven” gesproken moeten worden als die zijn vast te stellen; anders moet worden vergoed op basis van gemiddelde kosten.

4.9. Met betrekking tot artikel 33

In lid 3 van art. 33 zou in plaats van „uitkeringen volgens het algemene stelsel of, bij gebreke daarvan, volgens het stelsel van toepassing op arbeiders, respectievelijk bedienden” geschreven moeten worden „uitkeringen volgens het stelsel dat van toepassing is”, omdat er ook premie betaald kan zijn voor andere bijzondere stelsels, zoals voor zelfstandigen of ambtenaren, die bij de huidige formulering uitgesloten lijken.

4.10. Met betrekking tot artikel 43

De huidige formulering biedt onvoldoende garantie dat de hoogte van de uitkering zo gunstig mogelijk uitvalt als voor de

berekening ervan wordt uitgegaan van de toepassing van de wetgeving van een enkele lidstaat. Als de werknemer het risico op een beroepsziekte loopt met werk dat in verschillende lidstaten wordt verricht, moet de werknemer toch kunnen rekenen op een optimale uitkering.

4.11. Met betrekking tot artikel 50, lid 3

Op grond van het bepaalde in dit lid moet de werkloze werknemer, om het recht op de werkloosheidsuitkering te behouden, terugkeren naar de bevoegde lidstaat indien hij/zij niet binnen zes maanden na de datum van vertrek naar een andere lidstaat werk gevonden heeft. In de regeling die op dit moment van kracht is, bedraagt deze termijn drie maanden. Het Comité stemt ermee in deze termijn van 3 op 6 maanden te brengen. Een beperking in de tijd blijft gerechtvaardigd gezien de voorwaarden voor verwerving van het recht op uitkering die in veel lidstaten gelden en het ontbreken van doeltreffende controle mogelijkheden.

4.12. Met betrekking tot artikel 55

Het Comité acht het noodzakelijk de volgende opmerkingen te plaatsen:

- In dit artikel is sprake van twee soorten bijzondere uitkeringen, namelijk uitkeringen die worden toegekend na een middelentoets en uitkeringen aan gehandicapten.

Aangezien het om uitkeringen gaat van verschillende aard en oorsprong die in verschillende omstandigheden worden toegekend, zou een opsplitsing van de materie in twee artikelen beter zijn, zodat beide soorten apart kunnen worden behandeld.

- Wat de in lid 1 genoemde bijlage betreft, stelt het Comité vast dat deze nog niet is ingevuld (Bijlage I).

Bijgevolg is het niet mogelijk te weten over welke uitkeringen het nu eigenlijk precies gaat in artikel 55.

- In het concrete geval van de uitkeringen voor gehandicapten zou de bepaling betreffende de woonplaats niet van toepassing moeten zijn op die uitkeringen die, ingevolge de jurisprudentie van het Hof van Justitie, onder het „gemengde type” sociale-zekerheidsregelingen vallen.

4.13. Met betrekking tot Titel IV

Het Comité verklaart zich akkoord met de bepalingen betreffende de samenstelling en werkwijze van de „administratieve commissie voor de coördinatie van de sociale-zekerheidsstelsels”, waaraan deze Titel gewijd is.

⁽¹⁾ Zaak C — 158/96.

⁽²⁾ Zaak C — 120/95.

Het Comité vindt echter dat de samenstelling en de bevoegdheden van het „raadgevend comité voor het vrije verkeer en de sociale zekerheid van communautaire werknemers” ook hier zou moeten worden behandeld, in overeenstemming met het voorstel voor een besluit dat door de Commissie is ingediend⁽¹⁾.

In zijn advies over het „actieplan voor het vrij verkeer van werknemers” heeft het Comité al zijn steun betuigd aan het voornemen de beide raadgevende comités samen te voegen, mits dat comité voldoende bevoegdheden zou krijgen. De Commissie is inmiddels dus gekomen met een voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en van de Raad tot instelling van een raadgevend comité, dat de bestaande raadgevende comités voor resp. het vrije verkeer van werknemers en de sociale zekerheid van die werknemers verenigt.

In die zin zou het volgens het Economisch en Sociaal Comité wenselijk zijn dat het nieuwe raadgevend comité ter sprake zou komen in onderhavige verordening en dat de taken van dat raadgevend comité in verband met de coördinatie van de stelsels van sociale zekerheid zouden worden verduidelijkt.

4.14. *Met betrekking tot artikel 59*

Dit artikel heeft betrekking op de samenwerking tussen de lidstaten. In lid 4 van dit artikel wordt duidelijk vastgelegd dat de verschillende talen waarin de burgers van de EU zich

⁽¹⁾ PB C 344 van 12.11.1998.

uitdrukken moeten worden gerespecteerd. Er wordt in bepaald dat verzoekschriften of andere documenten die naar de autoriteiten worden gezonden niet mogen worden geweigerd als deze in een andere officiële taal gesteld zijn dan de taal van de lidstaat waar de betrokkene zich meldt.

Het Comité ziet dit als een blijk van tolerantie en van respect voor de culturele identiteit van de burgers en is blij met dit initiatief, dat duidelijk de taalkundige en culturele rijkdom en diversiteit van Europa aantoont.

4.15. *Met betrekking tot artikel 62*

De Unie kan onder meer financiële steun verlenen voor acties ter verbetering van de informatie aan de burgers. De in de tweede alinea van dit artikel genoemde mogelijkheden zou het Comité als zeer selectief willen betitelen en van weinig invloed op de publieke opinie.

De middelen zouden beter kunnen worden geconcentreerd op boodschappen die via de media op grote schaal worden verspreid onder de bevolking en die zich hoofdzakelijk richten tot die categorieën van de bevolking die recent onder de coördinatievoorschriften zijn komen te vallen, zoals studenten en ambtenaren.

4.16. Het Comité stelt vast dat het voorstel voor een verordening, behalve aan bijlage I m.b.t. artikel 55, ook nog geen inhoud geeft aan bijlage II m.b.t. artikel 67 (betreffende bijzonderheden voor de toepassing van de wetgevingen van bepaalde lidstaten).

Brussel, 27 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad houdende vijfde wijziging van Verordening (EG) nr. 850/98 van 30 maart 1998 voor de instandhouding van de visbestanden via technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen”

(2000/C 75/12)

Op 18 januari 2000 heeft de Raad besloten, overeenkomstig artikel 37 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Landbouw, plattelandontwikkeling, milieu”, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 12 januari 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Chagas.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting van 26 en 27 januari 2000 (zitting van 26 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 62 stemmen voor en 1 stem tegen, bij 1 onthouding, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De Raad heeft bij Verordening (EG) nr. 850/98⁽¹⁾ een aantal technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen vastgesteld.

1.2. Na de goedkeuring en publicatie van de verordening werd evenwel duidelijk dat de tekst moest worden aangepast aan een aantal recente ontwikkelingen.

1.3. Het onderhavige Commissievoorstel is er daarom op gericht de desbetreffende aspecten van Verordening (EG) nr. 850/98 te wijzigen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het ESC schaart zich achter het Commissievoorstel.

2.2. De voorgestelde wijzigingen zijn enerzijds bedoeld om de tekst van de bestaande verordening aan te vullen en te verhelderen; anderzijds wordt getracht de gulden middenweg te vinden tussen de ideale technische situatie en de visserijactiviteit in de praktijk.

2.3. Met name de in art. 1, lid 3, voorgestelde nieuwe formulering m.b.t. tot de nationale maatregelen voor de instandhouding en het beheer van de bestanden is bijzonder relevant, aangezien de bestaande tekst aan duidelijkheid te wensen overlaat.

2.4. De coördinaten die worden opgegeven in het nieuwe art. 29 bis moeten worden gecorrigeerd.

2.5. De hier voorgestelde beperkingen op de zandspieringvisserij, — die vanuit commercieel oogpunt alleen interessant is voor de vismeelindustrie —, zijn bedoeld om bepaalde zeevogelpopulaties in eeASn klein gebied voor de kust van Engeland en Schotland te beschermen tegen de gevolgen van de industriële visserij. De Commissie geeft daarmee gehoor aan de aanbevelingen uit een aantal wetenschappelijke adviezen.

2.5.1. Het Comité stelt voor dat de Commissie financiële middelen vrijmaakt waarmee verder onderzoek kan worden verricht naar andere factoren die het mariene milieu beïnvloeden en de bestanden doen slinken. Het zou bijzonder nuttig zijn na te gaan wat de gevolgen zijn van de voor de vismeelproductie bestemde industriële visserij, niet alleen voor de bestanden van jonge exemplaren en de voedselketen van andere soorten, maar ook voor de visserij voor menselijke consumptie.

2.6. Het ESC verzoekt de Commissie zo snel mogelijk werk te maken van de consolidatie van de verschillende versies van Verordening (EG) nr. 850/98, die al tot vijf keer toe werd gewijzigd.

⁽¹⁾ PB L 125 van 27.4.1998.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Gewijzigd voorstel voor een verordening (EG) van de Raad betreffende Gemeenschapsmodellen”

(2000/C 75/13)

De Raad heeft op 9 september 1999 besloten om, overeenkomstig artikel 308 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde gewijzigd voorstel.

De afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 14 december 1999 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Lehti.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting (vergadering van 27 januari 2000) het volgende advies uitgebracht, dat werd goedgekeurd met 57 stemmen vóór en 4 stemmen tegen, bij 2 onthoudingen.

1. Inleiding

1.1. Het is de bedoeling om via een verordening van de Raad en een daarop aansluitende richtlijn een stelsel voor rechtsbescherming van Gemeenschapsmodellen te verwezenlijken. Met de verordening wordt ernaar gestreefd een zelfde soort juridische basis voor een recht op het Gemeenschapsmodel te leggen als reeds bestaat m.b.t. het Gemeenschapsmerk. Hierbij volstaat één enkele aanvraag om in alle lidstaten rechtsbescherming te krijgen voor de verschijningsvorm van een bepaald voorwerp. Het recht zou worden toegekend door het zich in Alicante (Spanje) gevestigde Bureau voor harmonisatie binnen de interne markt (merken, tekeningen, modellen).

1.2. De ontwerpverordening biedt tevens van EU-wege rechtsbescherming voor niet-ingeschreven modellen. Deze zou gelden voor drie jaar, met ingang van de datum waarop het model binnen de Europese Unie voor het publiek beschikbaar is gesteld.

1.3. De materieelrechtelijke bepalingen van de ontwerpverordening komen inhoudelijk overeen met de richtlijn inzake de rechtsbescherming van modellen (Richtlijn nr. 98/71/EG), waarmee een harmonisatie van de nationale wetgevingen op het punt van modellenrecht wordt beoogd. De richtlijn moet per 28 oktober 2001 in de lidstaten van kracht worden.

1.4. Het oorspronkelijke voorstel voor een richtlijn stamt uit 1993. Omdat het in het najaar van 1995 nog in behandeling was, moest de voorbereiding van een ontwerpverordening hierdoor worden opgeschort. De richtlijn is uiteindelijk pas op 13 oktober 1998 na de bemiddelingsprocedure goedgekeurd. Het door het bemiddelingscomité overeengekomen compromis houdt in dat de lidstaten hun bestaande wettelijke bepalingen inzake het gebruik van onderdelen voor reparaties van ondeugdelijke of gebrekkige producten handhaven. Het compromis over de onderdelen is vervat in de artikelen 14 en 18 en in een aantal overwegingen van de richtlijn. Het gewijzigde voorstel voor een verordening is door de Commissie in juni 1999 ingediend.

Tijdens de bemiddelingsprocedure is vooral aandacht besteed aan het vrije gebruik van onderdelen voor reparatiedoeleinden en de modelbescherming van die onderdelen. Wat de modellen betreft, ligt het probleem vooral bij de onderdelen van een samengesteld voortbrengsel waarmee dit in zijn oorspronkelijke toestand kan worden hersteld. De zogenaamde „reparatie-

clause” moet vermijden dat vooral in de automobielsector gesloten markten voor onderdelen ontstaan. Het Comité wil erop wijzen dat dit probleem ook in andere sectoren speelt.

1.5. De Commissie heeft zich verplicht om na goedkeuring van de richtlijn een overlegprocedure op gang te brengen met de partijen die hier het nauwst bij betrokken zijn. Deze procedure is inmiddels van start gegaan. Hier wordt een samenvatting van gemaakt.

1.6. In de ontwerpverordening zijn voorlopig nog geen bepalingen opgenomen betreffende de inschrijving van modellen van onderdelen die bij een samengesteld voortbrengsel horen waarvan de vorm bepalend is voor het model van zo'n onderdeel (artikel 10 bis). De Commissie zal komen met een voorstel over het gebruik en de bescherming van onderdelen in de lijn van de ontwerpverordening, tegelijk met een voorstel ter voltooiing van de interne markt voor onderdelen die aansluit op de richtlijn inzake rechtsbescherming van onderdelen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité acht het belangrijk dat er nu een richtlijn inzake de rechtsbescherming van modellen is en dat er in aansluiting hierop een verordening voor de EU-lidstaten komt. Doordat er geen uniforme bepalingen voor de rechtsbescherming van modellen zijn, is inschrijving van modellen op dit moment een kostbare en tijdrovende aangelegenheid, omdat deze per land afzonderlijk moet plaatsvinden. Vooral kleine en middelgrote ondernemingen zijn niet altijd bij machte geweest, hun producten afdoende te beschermen.

2.2. Het Comité vindt het belangrijk dat de richtlijn inzake de rechtsbescherming van modellen in de lidstaten per 28 oktober 2001 moet zijn omgezet in nationale wetgeving. Het beseft dat dit in de lidstaten een herziening en misschien zelfs totale hervorming van de geldende wetgeving op het gebied van modelbescherming met zich mee brengt. De richtlijn en de hierop aansluitende verordening zullen leiden tot een harmonisatie van de wetgeving inzake modelbescherming binnen de EU en het mogelijk maken dat met één enkele inschrijving overal in de Unie rechtsbescherming voor een model kan worden verkregen.

2.3. Het Comité acht het op zijn plaats dat ook het begrip „niet-ingeschreven model” voorkomt in de verordening. Hierdoor wordt gezorgd voor een betere rechtsbescherming van producten met een korte levensduur, zoals textiel en speelgoed. Het begrip „niet-ingeschreven model” en de inhoud daarvan dienen echter nader gepreciseerd te worden. Ook betekent de voorwaarde van „kwade trouw” in artikel 20.2 een beperking waardoor een niet-ingeschreven model in de praktijk waardeloos wordt, te meer daar houders van rechten niet over een recht op kennisneming beschikken. Daarom dient deze voorwaarde zonder meer te worden geschrapt.

2.4. De voorbereiding van de verordening is volgens schema verlopen. De Commissie streeft ernaar, eind 2000 klaar te zijn met de verordening. Tot dusverre zijn de eerste 100 van de in totaal 128 artikelen behandeld. De werkzaamheden in de werkgroep van de Raad hebben op het ogenblik nog een voorlopig karakter en de formuleringen zijn nog niet definitief. Over enkele cruciale artikelen is nog geen overeenstemming bereikt. Hierbij gaat het gedeeltelijk om taalkundige kwesties en de interpretatie van bepaalde begrippen. Ook zijn er duidelijke verschillen van mening wat betreft de rechtsbescherming van niet-ingeschreven producten. Alle 100 tot dusverre behandelde artikelen hebben aanleiding gegeven tot afzonderlijke opmerkingen. De bedoeling is om in het begin van 2000 de eerste fase van behandeling af te sluiten. De verordening zou eind 2000 goedgekeurd moeten zijn.

2.5. Het Comité is van mening dat artikel 10 bis over reserveonderdelen in zijn huidige vorm strookt met de richtlijn. Het voorstel zou de bestaande wetgeving op het gebied van bescherming van reserveonderdelen in de lidstaten onverlet laten. Hierin kunnen alleen veranderingen worden aangebracht als daarmee wordt beoogd de markt voor dergelijke onderdelen te liberaliseren. Verder ligt het in de bedoeling om een evaluatie uit te voeren wanneer de richtlijn drie jaar van kracht is geweest. Dan zal de Commissie de nodige voorstellen doen ter wijziging van zowel richtlijn als verordening, omdat deze kwestie in de ijskast is gezet, hangende de behandeling van de richtlijn. De Commissie zal echter alleen bepaalde formuleringen veranderen, niet de inhoud van het artikel als zodanig. Zij zal komen met een advies over de toepassing van de modelbeschermingsverordening op reserveonderdelen.

2.6. Het Comité is van mening dat de ontwerpverordening nog preciezer geformuleerd moet worden om begripsverwarring te voorkomen. De huidige tekst laat te veel ruimte voor verschillende interpretaties.

2.7. De rechtsgrondslag van de ontwerpverordening is veranderd, omdat de voorzitter van de parlementaire commissie juridische zaken en rechten van de burger de Commissie heeft verzocht, haar voorstel voor een verordening in te trekken en een nieuw voorstel in te dienen op basis van artikel 308 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap. Dit betekent dat de verordening in de Raad met eenparigheid van stemmen moet worden goedgekeurd na raadpleging van het Parlement.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Het Comité stelt er prijs op om de Commissie attent te maken op enkele punten die bijzondere aandacht verdienen, zodat deze zo belangrijke verordening inzake rechtsbescherming van modellen een iets andere vorm krijgt waardoor het gemakkelijker wordt, de doelstellingen te halen en zij nog effectiever kan worden toegepast.

3.2. Artikel 1.2.a): het begrip „niet-ingeschreven Gemeenschapsmodel” dient te worden gepreciseerd en dan vooral de duur van de bescherming. Het gaat hier om een zaak van principieel belang, die vraagt om een dusdanig nauwkeurige definitie dat er geen ruimte blijft voor verschillende interpretaties. In dit verband zij ook verwezen naar artikel 8.

3.3. Artikel 4.3: „Normaal gebruik” wordt hier anders geformuleerd dan in de richtlijn. Het gaat hier eigenlijk in wezen om een weer oppakken van de formulering van artikel 3.4 uit het gemeenschappelijk standpunt van de Raad van 17 juni 1997, dat in tweede lezing door het Parlement is verworpen en niet opnieuw in de tekst is opgenomen na de bemiddelingsprocedure. Het is zaak dat de formulering in de verordening exact dezelfde is als in de richtlijn.

3.4. Artikel 15: De relatie tussen de ontwerpers onderling dient duidelijker te worden omschreven.

3.5. Artikel 20.2: Hoewel het Comité begrijpt wat hier wordt bedoeld en zich daar ook in kan vinden, vreest het dat de formulering aanleiding kan geven tot misverstanden. Het concludeert uit de tekst dat hier bescherming wordt geboden aan personen die ongewild of te goeder trouw gebruik maken van een model ofwel een product verwerven waarvoor aanspraken op niet-ingeschreven modelrechten bestaan. Het Comité betwijfelt echter of de zinsnede „als het aangevochten gebruik voortvloeit uit het te kwader trouw namaken van het beschermde model” wel alle voorkomende gevallen dekt. De formulering dient te worden heroverwogen.

3.6. Artikel 27.5: Het is de bedoeling bij het Gemeenschapsmodel uit te gaan van het beginsel van uniformiteit, d.w.z. dat het gaat om een recht voor de gehele EU. Artikel 27.5 is volledig in strijd met dat beginsel, omdat dit op grote schaal vergaande uitzonderingen op dit beginsel in afzonderlijke lidstaten toestaat. Het Comité wil dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het uniformiteitsprincipe, tenzij de openbare orde of goede zeden (artikel 10) in het geding zijn.

3.7. Artikel 39: Het is van wezenlijk belang dat bij aanvragen om inschrijving van modellen van onderdelen gedetailleerde gegevens worden verstrekt betreffende het samengestelde product waarin deze worden verwerkt, zodat derden de mogelijkheid hebben om ze met een redelijke mate van zekerheid te kunnen herkennen. Van dergelijke aanvragers

moet worden geëist dat ze een tekening of andere afbeelding van het samengestelde product overleggen, teneinde een onderzoek, als genoemd in artikel 48 (zie volgende paragraaf), mogelijk te maken.

3.8. Artikel 49 bis: Het is zaak dat bij een onderzoek, als genoemd in artikel 48, beslist ook wordt onderzocht of

voldaan wordt aan de eisen betreffende bescherming, anders is het gevaar lang niet denkbeeldig dat onschuldige derden „kapotgeprocedeerd” worden doordat het systeem wordt misbruikt.

3.9. Artikel 67: Er dient nader te worden gepreciseerd volgens welke beginselen onderzoek plaatsvindt.

Brussel, 27 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — Het werkgelegenheidsscheppend potentieel van het toerisme versterken”

(2000/C 75/14)

De Commissie heeft op 10 mei 1999 besloten, overeenkomstig artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde mededeling.

De Afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereiding van de werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 14 december 1999 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Malosse.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 369e zitting (vergadering van 26 januari 2000) het volgende advies uitgebracht, dat met 71 stemmen vóór en 2 stemmen tegen, bij één onthouding, is goedgekeurd.

1. Achtergrond van de Commissiemededeling

1.1. De Europese Commissie heeft het Economisch en Sociaal Comité, evenals de Raad, het Europees Parlement en het Comité van de Regio's een mededeling doen toekomen over de follow-up van de conclusies en aanbevelingen van de Groep op hoog niveau inzake toerisme en werkgelegenheid, die in oktober 1998 zijn gepubliceerd. Het advies van het Comité heeft dus ook betrekking op de werkzaamheden van de Groep op hoog niveau (GHN).

1.2. Deze mededeling is het meest recente beleidsdocument waarmee wordt beoogd opnieuw een Europese politiek voor toerisme op gang te brengen, die sinds de in november 1997 door het Luxemburgs voorzitterschap georganiseerde Europese conferentie over toerisme in het slop is geraakt. Sinds 1996 wordt een voorstel voor een meerjarenprogramma ter ondersteuning van het Europese toerisme, Philoxenia⁽¹⁾, namelijk geblokkeerd door de Raad; het is nu dan ook niet meer actueel (ook al heeft de Commissie het nog wel opgenomen in haar strategie, waarin het sterk afgezwakte compromisvoorstel

van het Oostenrijks voorzitterschap wordt genoemd). Deze mededeling zou daarom een nieuwe benadering kunnen bieden, waarop het Comité reeds heeft aangedrongen in een tijdens de zitting van 24 en 25 maart 1999 goedgekeurd initiatiefadvies⁽²⁾.

1.3. In deze mededeling zijn de conclusies van de Groep op hoog niveau (GHN) grotendeels overgenomen. In de eerste plaats wordt benadrukt dat op Europese schaal geactualiseerde informatie beschikbaar moet zijn over activiteiten in de toerismesector, en de belangrijkste knowhow en initiatieven op dat terrein. In de mededeling wordt terecht een verband gelegd tussen toerisme en de nationale werkgelegenheidsplannen, instrumenten van het Europese werkgelegenheidsbeleid sinds de speciale top van Luxemburg in 1997. Tot slot is in de mededeling een beperkt aantal voorstellen uit het verslag van de Groep op hoog niveau overgenomen, waarbij het accent met name ligt op mogelijke synergieën met de instrumenten voor structuurbeleid, onderzoeks- en ontwikkelingsbeleid, beleid voor onderwijs en opleiding, en ondernemingsbeleid.

⁽¹⁾ COM(96) 168 def. — PB C 222 van 31.7.1996, blz. 9; ESC-advies PB C 30 van 30.1.1997, blz. 103.

⁽²⁾ ESC-advies 323/99 van 24 maart 1999 — PB C 138 van 18.5.1999, blz. 4.

Aan een aantal voorstellen van de GHN, zoals de oprichting van een „waarnemingsnetwerk”, had in de mededeling meer aandacht kunnen worden besteed. Concluderend kan worden gesteld dat in de mededeling terecht wordt gewezen op de noodzaak een strategie te formuleren en prioriteiten vast te stellen; er wordt echter geen orde van prioriteiten gegeven. Het Comité wil, middels dit advies, voorstellen aanreiken, perspectieven uitzetten en een orde van prioriteiten vaststellen. Hiertoe heeft het ESC het verslag van de GHN en de Commissie-mededeling geanalyseerd, evenals andere elementen, op basis van eerdere werkzaamheden van het Comité en nieuwe inzichten en standpunten, die o.a. zijn gevormd door contacten in de toerismesector zelf.

2. Standpunten en opmerkingen van het Comité over toerisme en werkgelegenheid

2.1. Het Comité heeft een aantal adviezen over toerisme uitgebracht, waaronder een initiatiefadvies over „Toerisme en regionale ontwikkeling”⁽¹⁾, een advies over communautaire maatregelen die van invloed zijn op het toerisme⁽²⁾, het advies over het programma Philoxenia⁽³⁾ en recentelijk het reeds genoemde initiatiefadvies van 1999. Het standpunt van het Comité kan goed worden samengevat met de volgende zin uit laatstgenoemd advies:

„Europa kan niet langer weigeren om politiek en beleidsmatig de snelst groeiende sector van onze economie de erkenning te geven die deze op grond van zijn economische en maatschappelijke positie verdient.”

2.2. Het Comité heeft reeds zijn goedkeuring gehecht aan de conclusies en aanbevelingen van de Groep (in zijn initiatiefadvies van maart 1999). Het Comité staat in principe achter de aanpak waarbij via een „nieuwe benadering” wordt afgestapt van „klantenwervende” praktijken uit het verleden, en in plaats daarvan een dynamischere visie wordt voorgesteld, gebaseerd op het werkgelegenheidsscheppend vermogen van het toerisme. Hoewel de in de mededeling en het verslag van de Groep op hoog niveau genoemde cijfers (9 miljoen arbeidsplaatsen vandaag en 2,2 tot 3 miljoen extra arbeidsplaatsen in de komende tien jaar) om talrijke redenen (moeilijk exact te bepalen omvang van de sector, seizoenwerk, zwartwerk enz.) slechts een schatting zijn, tonen ze wel aan dat de toekomst van het toerisme, net als voor de nieuwe communicatietechnologieën, zeer veelbelovend is.

2.3. Het strategische belang van de sector staat dan wel vast, maar de rol en plaats van communautair beleid ter bevordering van een activiteit die werkgelegenheid schept, dienen nog te worden gedefinieerd. Punt 3.2 van het initiatiefadvies dat het Comité in maart 1999 heeft uitgebracht, kan hiervoor een eerste uitgangspunt vormen:

„De activiteiten van een sector die bij uitstek grensoverschrijdend actief is, (verdienen) een Europees beleid (...) dat stimulerend en innoverend is, en zich pro-actief richt op de duurzame ontwikkeling van de bedrijven tegen de achtergrond van een wenselijke bescherming van de consument en in een harmonisch evenwicht met andere belangen, zoals bijvoorbeeld die van het milieu.”

Onze werkzaamheden zullen gebaseerd zijn op een vergelijkende studie van de mededeling en het verslag van de Groep op hoog niveau.

2.4. Tenuitvoerlegging van een geïntegreerde strategie ter bevordering van de werkgelegenheid

2.4.1. In de toerismesector kan worden geëxperimenteerd met geïntegreerde strategieën voor het scheppen van banen, en wel om de volgende redenen:

- het economische belang en het groeipotentieel van deze sector;
- de gevolgen van toerisme voor een groot aantal andere sectoren (vervoer, handel enz.), evenals het feit dat het toerisme van deze sectoren afhankelijk is;
- de verschillende bevolkingsgroepen die in deze sector actief zijn, met name de meest kwetsbare groepen, zoals jongeren, vrouwen en ongeschoolden;
- het bestaan van ondergekwalficeerde en preciaire arbeidsplaatsen en seizoenarbeid;
- de bijdrage van toerisme aan regionale ontwikkeling: landelijke gebieden waar diversifiëring gewenst is, voormalige industriegebieden waar wordt gezocht naar alternatieven, stadscentra waar wordt gestreefd naar optimale benutting van het cultureel erfgoed;
- veranderingen in de aard van de dienstverlening, onder invloed van de wensen van toeristen, die banden met opleidings- en zelfs onderzoeksvoorzieningen noodzakelijk maken.

2.4.2. Deskundigen in de toerismebranche wijzen er terecht op dat hun sector tegenwoordig nog één van de weinige is waar productiviteit en groei van arbeidsplaatsen hand in hand kunnen gaan. Verbetering van de kwaliteit en de diversiteit van de toeristische dienstverlening — waarop de consument overigens rekent — vormt immers een bron van nieuwe werkgelegenheid.

2.5. Nieuwe vaardigheden voor nieuwe beroepen

2.5.1. De behoeften van toeristen zijn, onder invloed van demografische omstandigheden, aan veranderingen onderhevig. Er worden steeds meer eisen gesteld aan de kwaliteit van service en activiteiten, en het culturele en recreatieve aanbod moet steeds worden vernieuwd. Dit leidt tot problemen ten aanzien van opleiding en nascholing.

⁽¹⁾ PB C 332 van 31.12.1990, blz. 157.

⁽²⁾ PB C 19 van 21.1.1998, blz. 116.

⁽³⁾ PB C 30 van 30.1.1997, blz. 103.

2.5.2. Probleem blijft dat opleidingen en onderwijs altijd achter de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zullen aanlopen. Het is dan ook van belang op deze ontwikkelingen te anticiperen, door rekening te houden met bij de consument geconstateerde behoeften, en daarnaast beroepsopleiding en nascholing te stimuleren zodat vaardigheden en diploma's beter op deze behoeften aansluiten. Dit vooruitlopen op de toekomst biedt uitzicht op duurzame arbeidsplaatsen en is nodig gezien de ontwikkelingen in de toeristische sector: meer professionalisering is geboden, terwijl tevens beter op de vraag moet worden ingespeeld.

2.6. *Inspelen op veranderingen in de behoeften van toeristen*

2.6.1. Aanvankelijk was toerisme voornamelijk een activiteit van welgestelde bevolkingsgroepen in rijke landen. Geleidelijk aan kwam het toerisme ook binnen bereik van nieuwe bevolkingsgroepen, dankzij de economische groei, de arbeidswetgeving met geleidelijk meer vakantie en toename van de transportfaciliteiten. Dit ging gepaard met de komst en noodzaak van investeringen in nieuwe producten, die voor werkgelegenheid zorgden en een uiting waren van nieuwe wensen en praktijken op cultureel en sportgebied, en ontspanning in de vrije natuur: themaparken, nieuwe vlieg- en watersporten, meer mogelijkheden voor trekvakanties, excursies enz.

2.6.2. Tegen deze achtergrond biedt de culturele sector bijvoorbeeld ruimte voor mogelijke initiatieven en banen. Uit statistieken over bezoek aan monumenten, musea, festivals en kunstmanifestaties blijkt dat slechts een zeer klein aantal hiervan uit toeristisch oogpunt echt adequaat wordt benut. In veel gevallen zou een professionelere benadering een positief effect hebben op het aantal bezoekers en de werkgelegenheid.

2.6.3. Als aan dit zoeken naar nieuwe producten een Europese dimensie wordt gegeven en miskend erfgoed en miskende initiatieven worden opgewaardeerd, zouden daarvoor communautaire actieprogramma's kunnen worden opgezet. Het uitwisselen van ervaringen met concrete initiatieven en strategieën tussen regio's, evenals partnerschappen tussen bedrijven uit verschillende landen moeten worden gestimuleerd. Voorbeelden hiervan zijn het Interreg-programma en het JEV-programma („Joint European Venture”), die technische en financiële ondersteuning bieden voor projecten die helpen bij de opzet van bedrijven waarin verschillende EU-landen samenwerken — innoverende initiatieven die arbeidsplaatsen opleveren.

2.7. *Arbeidstijden — toerisme het hele jaar door, flexibiliteit en beloning*

2.7.1. Arbeidsplaatsen in de toeristische sector zijn vaak seizoengebonden en tamelijk onzeker. Als gevolg van het veelvuldig wisselen van baan hebben werknemers praktisch geen binding met één bepaald bedrijf. Bovendien ligt het

salarisniveau — afgezien van enkele hogere functies — duidelijk onder het gemiddelde van dat in andere sectoren.

2.7.2. Voor een beter management moet rekening worden gehouden met het seizoengebonden karakter van het werk in deze sector. Alle nationale regelgeving schrijft rustdagen voor; bij de specifieke eisen van de seizoenarbeid dient daarmee rekening te worden gehouden.

2.7.3. Tal van regio's zijn er met behulp van doelgerichte maatregelen reeds in geslaagd, het toeristenseizoen te verlengen. Een op Europees niveau gecoördineerde vakantiespreiding zou hieraan een extra impuls kunnen geven. Een dergelijke verlenging van het toeristenseizoen, reorganisatie van de arbeidstijd, uitbreiding van de vraag (bezoek van toeristen uit niet-Europese en Oost-Europese landen, toerisme toegankelijk maken voor nieuwe bevolkingsgroepen, ontwikkelen van nieuwe vormen van toerisme) zijn factoren die de werkgelegenheid ten goede komen.

2.7.3.1. Voorwaarde voor een structureel gunstige uitwerking op de werkgelegenheid is echter een tijdig en vooruitziend personeelsbeleid, evenals het bieden van arbeidsplaatsen tegen marktconforme lonen en arbeidsvoorwaarden.

2.7.4. Bovendien is arbeidstijdverkorting een algemene trend; bij een nieuwe indeling van de beschikbare tijd moeten de specifieke behoeften van de toeristische sector in aanmerking worden genomen. Toerisme wordt in grote mate bepaald door dienstverlening in (ongeregelde) piekperiodes, wanneer de activiteiten van andere economische sectoren op een lager pitje staan; direct gevolg hiervan is dat in de sector zeer specifieke arbeidsomstandigheden gelden. Over dit probleem dient grondig te worden nagedacht, want het is in hoge mate bepalend voor de toekomst van de gehele sector. De kwaliteit van de dienstverlening is afhankelijk van de beschikbaarheid en de motivatie van het personeel. Door middel van een sociale dialoog moet daarom overeenstemming worden gevonden tussen de specifieke eisen van de toeristische sector en eisen aangaande de kwaliteit van het bestaan, de kwaliteit van de dienstverlening en mogelijkheden van banengroei d.m.v. arbeidstijdverkorting.

2.7.5. De ervaring heeft aangetoond dat bezuinigen op arbeidskosten in deze sector negatieve gevolgen heeft voor de kwaliteit van de dienstverlening en dus ingaat tegen de wezenlijke belangen van toerisme en de bedrijven die in deze sector actief zijn. Werkgevers en werknemers hebben op lange termijn dan ook duidelijk een gemeenschappelijk belang, zodat het vaak negatieve beeld dat jongeren van deze sector hebben, zou moeten kunnen worden weggenomen. De toekomst van het toerisme in Europa is erbij gebaat dat de jongere generaties worden aangetrokken, door middel van goede arbeidsvoorwaarden en carrièremogelijkheden. Wil men het toerisme stimuleren, dan dient dus absoluut de nadruk te worden gelegd op het belang van carrièresppectieven van de vrouwen en mannen die in de sector werkzaam zijn, en op de noodzaak van permanente scholing. Het succes van een aantal grote hotelketens is trouwens grotendeels op deze principes gebaseerd: motiverende salarissen, carrièremogelijkheden en na- en bijscholing gedurende het gehele beroepsleven.

2.7.6. Over al deze punten dient een sociale dialoog op gang te komen tussen beroepsorganisaties die werkelijk representatief zijn voor de sector, met name de kleine en middelgrote ondernemingen, en vakbonden. Het grensoverschrijdende karakter van toerisme vraagt om een dialoog op Europees niveau. Ook het opsporen van „goede praktijken” op dit terrein in Europees verband zou zeker een pluspunt vormen.

3. Opmerkingen over de Mededeling van de Commissie

3.1. Informatie over toerisme in Europa

3.1.1. Hoewel de Commissie thans over verbeterde statistische instrumenten inzake toerisme beschikt, die een globale beoordeling van de sector mogelijk maken („Tourism Satellite Accounts”), er gemeenschappelijke instrumenten zijn die door Eurostat worden beheerd en de gegevens betrekkelijk geharmoniseerd zijn, blijven toeristische activiteiten uit de aard der zaak zeer moeilijk te evalueren. Bezoeken van EU-burgers aan een andere lidstaat kunnen niet meer exact worden gecijferd; mensen verplaatsen zich steeds vaker, en dan is het moeilijk deze reizen te onderscheiden naar vakantie, een zakenreis of bijvoorbeeld familiebezoek. Steeds meer mensen beschikken over een vakantiehuis, en gaan op bezoek bij vrienden, terwijl er ook nog mensen zijn die seizoenarbeid of zwartwerk verrichten enz.

3.1.2. De enige manier waarop betrouwbare en afdoende informatie over de impact van toerisme kan worden verkregen, zodat hierop kan worden ingespeeld, is het vaststellen van methodes voor definiëring en onderzoek, waarbij een adequaat niveau van meten — overeenkomstig de EU-normen — wordt gewaarborgd, en een representatief beeld wordt gegeven van de realiteit en de behoeften van de openbare en particuliere sector.

3.1.3. Om een betere analyse en afbakening van de feitelijke situatie en trends in de sector mogelijk te maken stelt het Comité voor, de suggestie van de GHN over te nemen voor het oprichten van een „waarnemings- en actienetwerk” van bestaande lokale en regionale instanties (promotiebureaus, agentschappen, kamers van koophandel enz.), die hun markt goed kennen en als enige in staat zijn om soms zeer uiteenlopende situaties in kaart te brengen. Deze instanties zouden tevens als „Adviescentra inzake toerisme” kunnen functioneren voor informatievoorziening aan bedrijven in de toerisbranche, met name ten aanzien van kwaliteitsnormen en consumentenonderzoek. De rol van de Europese Commissie kan er dan uit bestaan om, in samenwerking met de nationale en lokale overheden, labels aan dergelijke lokale organisaties toe te kennen, de opleiding van de bestuurders daarvan te verzorgen en deze organisaties als een echt gestructureerd Europees netwerk (naar het voorbeeld van de Euro Info Centres) te laten functioneren.

3.1.4. De Unie zal, dankzij een uitwisselingsplatform, een rol kunnen spelen bij het vergaren van informatie op Europees en internationaal niveau (want het experiment zou ook in de mediterrane partnerlanden en in Midden- en Oost-Europa kunnen worden uitgevoerd), en zo knowhow kunnen ontwikkelen en prestatie-indicatoren kunnen vaststellen. Via een dergelijk platform, dat steunt op een netwerk van bij ervaren lokale structuren gevestigde lokale waarnemingsposten, kunnen interregionale samenwerkingsprojecten worden gelanceerd en kan daadwerkelijk benchmarking, dat wil zeggen uitvoering van beste praktijken, plaatsvinden.

3.2. Steun aan bedrijven

3.2.1. De Europese toeristische industrie bestaat voornamelijk uit kleine en middelgrote ondernemingen, die vaak moeite hebben om concurrerend te blijven (toegang tot leveranciers van toeristische activiteiten, naamsbekendheid, moderne promotietechnieken, kwaliteit, betrekkingen met de consument enz.). Ook wordt zij gekenmerkt door het bestaan van een groot aantal andere, kleine operatoren die in grote mate van het toerisme afhankelijk zijn: bedrijven met een ambachtelijk karakter, winkeliers, kleine zelfstandigen enz.

3.2.2. Deze situatie verschilt van die in de VS (waar de activiteiten zeer geconcentreerd zijn) en in de opkomende industrielanden (waar buitenlandse bedrijven of overheidsmonopolies de boventoon voeren) en vormt tevens een belangrijk pluspunt van het Europese toerisme: diversiteit, kwaliteit en originaliteit van de voorzieningen, nauwe binding van organisatoren van toeristische activiteiten met de culturele omgeving enz.

3.2.3. De Europese Unie zou zich niet moeten neerleggen bij de geleidelijke verdwijning van deze Europese diversiteit, maar moet deze juist uitbuiten. Bekend is dat de enorme diversiteit van actoren de beste garantie vormt voor behoud van de werkgelegenheid en voor het scheppen van lokale arbeidsplaatsen in toeristische gebieden — vaak tevens regio's waar steeds minder werkgelegenheid is (landelijke gebieden, gebieden met een ontwikkelingsachterstand, eiland- en land-locked-gebieden enz.).

3.2.4. Een aantal toeristische gebieden in de EU kent de risico's van massatoerisme: aantasting van de natuurlijke omgeving, overheersing van de markt door „leveranciers”, d.w.z. tour operators, inbreuk op de cultuur van de lokale bevolking. Kortom, dergelijke regio's worden gewoonweg „toeristische bestemmingen” en verliezen geleidelijk aan hun ware rijkdom, zoals traditionele gastvrijheid, ongerepte natuur, hun tradities en cultuur. Deze zogenaamde „bestemmingen” kunnen van de ene dag op de andere door de tour operators worden ingeruild voor meer afgelegen, vaak niet-Europese landen, zodat ze niet alleen cultureel verwoest, maar ook economisch verzwakt achterblijven. Hieruit blijkt hoe gevaarlijk het is alle troeven op toerisme in te zetten, met een wanverhouding tussen lokale ondernemingen en de grote tour operators, die zich steeds meer concentreren en vaak als oligopolies, met take-it-or-leave-it voorwaarden, optreden.

3.2.5. Partnerschappen tussen zowel kleine als middelgrote ondernemingen in de sector lijken een uitstekende manier om té sterke overheersing van tour operators te voorkomen en het probleem van te kleine bedrijven te omzeilen. Daarom dient de EU de nationale en regionale overheden te adviseren, het vormen van groepen en verenigingen aan te moedigen. Op grensoverschrijdend niveau zouden in het kader van het JEV-programma, dat zeer doeltreffende ondersteuning biedt voor samenwerkingsverbanden tussen Europese kleine en middelgrote ondernemingen, specifiek voor de toerismesector promotiecampagnes op touw moeten worden gezet. Voorts dient in het Europees concurrentiebeleid te worden gekeken naar de verhoudingen tussen tour operators en lokale ondernemingen, en hierin meer evenwicht te worden aangebracht.

3.2.6. Zo zullen ook alle communautaire maatregelen ter verbetering van het ondernemingsklimaat voor het MKB een positieve invloed op het toerisme hebben: verlaging van de BTW op arbeid, vermindering van de administratieve formaliteiten, verkorting van de betalingstermijnen, strengere toepassing van de concurrentievoorschriften ter voorkoming van monopolies of illegale overeenkomsten, gelijke behandeling van alle actoren in de sector, inclusief coöperaties en verenigingen zonder winstoogmerk. Op dit terrein vraagt het Comité de Raad, die onlangs beroepen in de toerismesector heeft uitgesloten van de mogelijkheid een lager BTW-tarief toe te passen, wat meer durf te tonen; het gaat immers ontegenzeggelijk om één van de meest arbeidsintensieve sectoren.

3.3. *Openbaar/particulier partnerschap*

3.3.1. Het Comité is van mening dat de overheid, op lokaal, nationaal en communautair niveau, een essentiële taak heeft bij het ontwikkelen en ondersteunen van beleidsstrategieën inzake toerisme. Tegenwoordig kan de bijdrage van de particuliere sector echter een katalyserende werking hebben.

3.3.2. Groei in de toeristische sector is namelijk vaak — met name in de minst welvarende regio's — afhankelijk van hoogwaardige infrastructuur, zoals waterzuiveringsinstallaties, vooral in kustgebieden, ontwikkeling van kuststreken, wintersportvoorzieningen, exploitatie van (geneeskrachtige) bronnen in kuuroorden en badplaatsen, sportvoorzieningen, jachthavens, luchthavens enz. De daarvoor benodigde investeringen kunnen vaak niet door de overheden alleen worden opgebracht. De Europese Unie kan en moet ook een bijdrage leveren, via het structuurbeleid voor de minst welvarende gebieden. De EU kan ook, langs deze weg en via aanbestedingsbeleid, openbare/particuliere financiering en concessieverlening stimuleren, zodat privékapitaal in dergelijke projecten kan worden geïnvesteerd. Door stimuleringsmaatregelen op Europees niveau voor deze moderne vorm van financiering van projecten van algemeen belang zou een nuttige bijdrage aan de ontwikkeling van het groeipotentieel van deze sector worden geleverd.

3.4. *Toerisme en onderzoek & ontwikkeling*

3.4.1. In de Mededeling wordt terecht benadrukt dat het toerisme baat kan hebben bij innovering en nieuwe technologieën. In dit verband verdient de bijdrage van het vijfde kaderprogramma voor onderzoek, met name via de horizontale programma's („Bevorderen van innovatie en stimuleren van deelneming van het MKB”) of bepaalde kernactiviteiten, zoals „Geïntegreerde ontwikkeling van plattelands- en kustgebieden” of „De stad van morgen”) vermelding. Deze activiteiten vallen helaas buiten het bereik van de meeste actoren in de toeristische sector. Het Comité dringt aan op soepele procedures voor bijstand aan kleine bedrijven met onbenutte innovatiemogelijkheden, en voor zeer gerichte projecten ter verspreiding van technologische kennis, uitgevoerd in samenwerking met beroepsorganisaties. Om een zo groot mogelijke transparantie te waarborgen en toegang tot het vijfde kaderprogramma — dat voor 98 % van de bedrijven nog steeds ontoegankelijk is — te vergemakkelijken, pleit het Comité voor de opening van een gebruikersvriendelijk „informatieloket” op Internet, met een aantal steunpunten (de Euro Info Centres of Europese Adviescentra).

3.4.2. Aangezien Europees O&TO zich niet beperkt tot het vijfde kaderprogramma voor onderzoek (dat nog geen 4 % van het onderzoek in Europa omvat), is het Comité echter van mening dat ook gemeenschappelijke projecten en activiteiten dienen te worden opgezet door gebruik te maken van de voorzieningen voor gedeelde kosten van het COST-programma en artt. 168 en 169 (voormalig artikel 130k en l) van het Verdrag inzake gemeenschappelijke acties via het Eureka-programma.

3.5. *Plaats van de sociale dialoog in het werkgelegenheids- en opleidingsbeleid*

3.5.1. Het Comité wil graag, evenals de Groep op hoog niveau, benadrukken hoe belangrijk werkgelegenheids- en opleidingsbeleid zijn voor de ontwikkeling en stabilisatie van de sector. In deze optiek vormt de sociale dialoog een essentiële factor, met name in zijn Europese dimensie, gezien het grensoverschrijdende karakter van de toerismebranche.

3.5.2. Het zou zelfs benadrukt moeten worden dat EU-beleid juist op het sociale en menselijke vlak zijn rechtvaardiging vindt. De vrees voor „sociale dumping” tussen regio's kan ertoe leiden dat bepaalde bedrijven niet in hun personeel investeren (opleiding, scholing, verbetering van vaardigheden, motivering van personeel) of op zoek gaan naar goedkope of laaggeschoolde arbeidskrachten. Een sociale dialoog over de grote uitdagingen van deze sector (opleiding, werktijden enz.), gevoerd in elk der belangrijke toeristische gebieden (bijv. de eilanden van de Middellandse Zee, bergstreken), zou het vaststellen van beste praktijken mogelijk maken, zodat de motivatie van het personeel en de kwaliteit van de dienstverlening erop vooruitgaan.

3.5.3. In het licht van de ervaring met de dialoog in de horecasector kan worden gesteld dat vooruitgang mogelijk is, met name op het punt van laaggekwalificeerde arbeid en werktijden, en wel in het kader van de werkgelegenheidsrichtsnoeren waarin de verlenging van het toeristenseizoen als gunstige factor voor de seizoenarbeid wordt genoemd.

3.5.4. Het Comité toont zich bezorgd over de representativiteit van toeristische instanties en het slecht functioneren van de sociale dialoog in veel landen. Het Comité acht het dan ook noodzakelijk — op basis van de beste praktijken in bepaalde lidstaten — de werkzaamheden van de sociale partners te stimuleren en hun representativiteit te verbeteren, met name voor het MKB en seizoenarbeiders. Ook op Europees niveau dient de realiteit in de toeristische sector beter in aanmerking te worden genomen.

3.5.5. Het Comité zou graag zien dat de lidstaten in hun nationale werkgelegenheidsplannen laten zien welke activiteiten zij hebben ondernomen, ook op financieel niveau, ter bevordering van de werkgelegenheid in de toerismesector, en kwalitatieve gegevens voorleggen over de ontwikkeling van de sociale dialoog in deze branche.

3.5.6. In de dialoog tussen de sociale partners dient ook aandacht te worden besteed aan opleiding en mobiliteit: verbetering van het opleidingsniveau, en zorgen voor mogelijkheden om werknemers opnieuw te werk te stellen en voor aanvullende activiteiten voor seizoenarbeiders.

3.5.7. Ten aanzien van de erkenning van diploma's en toegang tot het beroep, benadrukt het Comité het belang van volledige inachtneming van het beginsel van vrijheid van vestiging en gelijkwaardigheid en wederzijdse erkenning van diploma's, overeenkomstig onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de Waarnemingspost Interne Markt van het ESC⁽¹⁾. Bepaalde beroepen (men denke bijv. aan makelaars, touringcar-bedrijven, gidsen, enz.) ondervinden nl. nog steeds talrijke belemmeringen waar het gaat om de vrijheid van dienstverlening of van vestiging. Deze zijn zowel van feitelijke als van juridische aard. Consumentenbescherming is essentieel, maar evenzeer dienen vrij verkeer en het recht op vrije beroepsuitoefening te worden gewaarborgd.

3.5.8. Het Comité betreurt dat in de Mededeling voor het aspect beroepsopleiding slechts wordt verwezen naar financiering via de Structuurfondsen. In eerste instantie is namelijk niet zozeer financiering nodig, maar een beraad op Europees niveau over opleiding in de toerismesector. Het Comité stelt daarom voor, in 2000 een ministersconferentie te organiseren, waarbij de Raad van ministers van Toerisme en die van ministers van Onderwijs, zich samen over dit onderwerp zouden kunnen buigen. Vooruitlopend op eventuele voorstellen tijdens deze conferentie, zou het Comité reeds een uitgebreid grensoverschrijdend stageprogramma kunnen voorstellen, gefinancierd uit nationale of regionale middelen, evenals bijdragen van de betrokken bedrijven en eventueel aanvullende

communautaire middelen. Tijdens deze conferentie zouden specifieke programma's in het kader van Leonardo II kunnen worden gelanceerd, waarmee Europese modelprogramma's kunnen worden ontwikkeld, evenals jumelages en schoolnetwerken. In de grote grensoverschrijdende toeristische gebieden zouden gemeenschappelijke studies verricht moeten worden om te bepalen welke behoeften aan scholing deze gebieden, en met name de bedrijfshoofden, gemeen hebben, zodat aan bestaande opleidingsinstrumenten een nieuwe inhoud kan worden gegeven of nieuwe cursussen kunnen worden opgezet.

3.5.9. Strategieën ter ontwikkeling van passende scholing zouden niet alleen gericht moeten zijn op dienstverlening (logies, hotelwezen enz.), maar ook op het opleiden van „ontwikkelaars” die formules moeten gaan uitdenken waarin meerdere producten zijn verenigd: vervoer, recreatie, gastronomie, cultuur enz. Hiertoe dienen brede vaardigheden op het terrein van toerisme te worden ontwikkeld: deze sector wordt namelijk gekenmerkt door alternerende opleiding en het leerlingwezen, het gebruik van nieuwe communicatietechnologieën voor producenten en „ontwikkelaars”, specifieke scholing inzake kwaliteit en taalonderwijs. Doelstelling is het op universitair niveau grondig opleiden van „ontwikkelaars” die over uiteenlopende vaardigheden beschikken en in staat zijn verschillende vormen van activiteiten te ontplooiën.

4. Andere benaderingen voor een „nieuwe Europese strategie voor toerisme”

4.1. Groeicrisis

4.1.1. In het advies over toerisme en regionale ontwikkeling⁽²⁾, dat door het Comité tijdens zijn vergadering van 20 september 1990 is goedgekeurd, werden al nieuwe ideeën over sociaal toerisme, cultureel toerisme, toerisme op het platteland en bergtoerisme opgeworpen. Deze zijn nog steeds actueel. In het advies werd erop gewezen dat het toerisme in een crisissituatie is terechtgekomen, omdat het in zekere zin slachtoffer is geworden van zijn eigen succes (bij de vraag achterblijvend aanbod, aantasting van het milieu enz.). Tien jaar later zijn deze analyses nog steeds even relevant; er is inderdaad sprake van een „groeicrisis”.

4.1.2. Ondanks veelbelovende cijfers vertoont het aandeel van Europa in het mondiale toerisme een almaar dalende lijn: verwacht wordt dat het aantal toeristen in de wereld in twintig jaar zal verdubbelen, maar Europa zal dan nog slechts 45 à 46 % van het internationale toerisme aantrekken, tegen 60 % nu. Alleen het zakelijke toerisme en bezoeken aan wereldberoemde, maar overbevolkte plaatsen (Rome, Athene, Parijs) doen het nog goed, terwijl de traditionele vakantiebestemmingen in Europa vaak op hun retour zijn. Hieraan liggen allerlei oorzaken ten grondslag: overbevolking in het toeristenseizoen, tanende kwaliteit en service, toename van de onveiligheid, milieuschade (kwaliteit van het water, gebouwen enz.).

⁽¹⁾ ESC-advies 789/98, PB C 235 van 27.7.1998, blz. 10.

⁽²⁾ PB C 332 van 31.12.1990, blz. 157.

4.1.3. Toerisme is een in economisch opzicht winstgevende activiteit, die zeker gestimuleerd, maar evenzeer in goede banen geleid dient te worden. Hoe men het ook bekijkt, toerisme is cultureel en sociologisch gezien niet neutraal. Het brengt verschillende volkeren en gemeenschappen bij elkaar. Het heeft gevolgen voor de economische praktijken en de arbeidsomstandigheden. Het kan de natuurlijke en stedelijke omgeving schaden: aantasting van historisch erfgoed, onesthetische bouwprojecten, verspilling, verwoesting van flora en fauna. Seizoengebonden massatoerisme dwingt overheden ertoe zeer kostbare infrastructuur aan te leggen waarvan slechts een paar maanden per jaar gebruik wordt gemaakt, zodat deze moeilijk renderend kan worden en de betrokken autoriteiten zich soms in schulden steken. Ook kan toerisme — weliswaar indirect — criminaliteit in de hand werken: drugsmisbruik, misdaad, prostitutie.

4.1.4. Door deze mogelijke negatieve effecten wijst de lokale bevolking toerisme — soms zeer heftig — af. Ongebreidd massatoerisme kan leiden tot frustratie, waarbij de bevolking het gevoel heeft van haar land, tradities, cultuur en waarden beroofd te zijn: „we geven alles, maar krijgen er niets voor terug”. Hieruit blijkt duidelijk het streven naar toerisme dat goed in de hand wordt gehouden en is afgestemd op de natuurlijke omgeving en de lokale cultuur. Deze vorm van toerisme bestaat reeds in een groot aantal Europese regio's waar het massatoerisme nog niet is doorgedrongen. Tegen deze achtergrond wijst het Comité op de rol van maatschappelijke organisaties in de toeristische regio's: zij moeten, naast deskundigen en politiek verantwoordelijken, kunnen worden betrokken bij en geraadpleegd over een lokale strategie voor „duurzame” ontwikkeling van het toerisme.

4.2. Toerisme en interne markt

4.2.1. De interne markt voor toerisme is nog lang niet voltooid. De komst van de euro zal tekortkomingen en discrepanties op een groot aantal gebieden alleen nog maar duidelijker maken. In het advies van 1990⁽¹⁾ zijn deze reeds aan de orde gekomen, waaronder:

- standaardisering van het categoriesysteem voor de indeling van toeristenaccommodatie, dat nu een ware puzzel vormt voor Europese en andere toeristen;
- interoperabiliteit van reserveringssystemen;
- erkenning van diploma's en vrijheid van vestiging;
- „beveiliging” van betalingssystemen, geldigheid van contracten, betalingstermijnen, juridische geschillen enz.;
- spreiding van toeristenstromen, die geen enkele zin meer heeft als dit alleen op nationaal niveau gebeurt.

4.2.2. Hierbij komt nog regelgeving met betrekking tot verkoop op afstand, die momenteel een enorme groei doormaakt dankzij Internet.

4.3. Toerisme en cultuur

4.3.1. De mogelijkheden van het Europese cultuurerfgoed zijn enorm en vormen een belangrijke troef voor de ontwikkeling van het toerisme in het eigen land en in de steden. Daarvoor zou wel de inventaris moeten worden opgemaakt van minder bekende plaatsen, en moeten die in het netwerk van toeristische locaties worden opgenomen. Cultureel toerisme moet door marketingstrategieën worden ondersteund. Er dient te worden geïnvesteerd in de promotie en commercialisering van cultureel waardevolle plaatsen, zodat deze vaker worden bezocht, financieel rendabel kunnen worden en zo verder kunnen worden ontwikkeld.

4.3.2. Op het vlak van de werkgelegenheid moet dat worden vertaald in nieuwe beroepen die op het raakvlak liggen van toerisme en cultuur: tussenpersonen, personeel voor de ontwikkeling van projecten, onderzoeksassistenten, promotoren van regionale talen, ontwerpers van instrumenten voor informatie en promotie, meertalig personeel enz. De hiervoor benodigde combinatie van de vaardigheden en middelen op het gebied van toerisme en cultuur, is onmisbaar voor de ontwikkeling van dergelijke vormen van toerisme.

4.3.3. Cultureel toerisme levert bovendien een essentiële bijdrage tot het wederzijds begrip tussen de volkeren. Deze vorm van toerisme moet niet slechts gericht zijn op bevordering van kennis van het erfgoed, maar ook steunen op hedendaagse cultuuruitingen en creativiteit. Een nieuwe Europese strategie zou moeten bestaan uit een gezamenlijke inspanning ter bevordering van grensoverschrijdende culturele trajecten, het opzetten van gemeenschappelijke activiteiten om de culturele rijkdom van Europa voor bezoekers uit derde landen te promoten, en steun uit de structuurfondsen voor acties om de waarde van het Europees erfgoed en hedendaagse kunstuitingen in het licht te stellen.

4.4. Toerisme en Europees burgerschap

4.4.1. Het Comité is ervan overtuigd dat toerisme in dit opzicht de Europese integratie bevordert. Schengen en de invoering van de euro vormen — in principe — een zeer concrete stap in de goede richting. Dit aspect zou verder moeten worden uitgediept, met name de gevolgen voor de werkgelegenheid en de perspectieven die de sector biedt voor de beroepsmobiliteit. Ook de service en voorzieningen voor toeristen uit derde landen zouden uit dit oogpunt moeten worden gezien.

4.5. Toerisme, samenhang en duurzame ontwikkeling

4.5.1. Het behoeft geen betoog meer dat toeristische ontwikkeling van minder welvarende gebieden bijdraagt aan versterking van de samenhang. De schaduwzijde van deze ontwikkeling (milieuschade, ongebreidelde verstedelijking, weinig positieve effecten voor de lokale economie, weerstand van de lokale bevolking) maant echter tot voorzichtigheid.

⁽¹⁾ PB C 332 van 31.12.1990, blz. 157.

4.5.2. Toeristische voorzieningen vormen een zware belasting voor de onmiddellijke sociale omgeving en het milieu en hebben daardoor vaak negatieve gevolgen welke zich keren tegen de inspanningen om het toerisme te ontwikkelen. Daarom dient te worden gezocht naar nieuwe, „duurzame” concepten voor de inrichting en ontwikkeling van toeristische plaatsen. Voor toeristische voorzieningen wordt vaak specifieke infrastructuur aangelegd. Het komt echter geregeld voor dat dergelijke voorzieningen — waarvan sommige een aantasting van het landschap zijn — een groot deel van het jaar niet worden gebruikt.

4.5.3. De huidige systemen van het toerisme zijn veelal gebaseerd op de concentratie van een groot aantal mensen op zeer beperkte plaatsen, gedurende zeer korte periodes. Dit zorgt voor de nodige problemen inzake afvalbeheer, watervoorziening en energie, alsmede problemen ten aanzien van vervoer en de exploitatie daarvan.

4.5.4. Milieubeheer vormt slechts één aspect van duurzame ontwikkeling; het gaat daarbij ook om globaliseren, anticiperen en concentreren.

4.5.5. Daarom is voor een doeltreffend beleid inzake toerisme en samenhang een nieuwe aanpak geboden die gericht is op duurzame ontwikkeling, waarbij het behoud van natuurlijke hulpbronnen voorop staat. De concepten duurzaam toerisme en ecotoerisme vormen daarbij het uitgangspunt.

4.5.6. Het is duidelijk dat de regio's in het kader van een Europese strategie om van toerisme een echte banenschepper te maken, vaak meer behoefte hebben aan methodiek dan aan financiële middelen. Het opzetten van benchmarking-acties op regionaal niveau is een rol die de EU op zich kan nemen.

4.6. Sociaal toerisme

4.6.1. Om veel banen te kunnen scheppen moet toerisme voor zo veel mogelijk mensen bereikbaar worden gemaakt. In de richtsnoeren voor de werkgelegenheid zou daarom de nadruk moeten worden gelegd op het multipliereffect van verschillende nationale maatregelen ter ondersteuning van sociaal toerisme en zouden dergelijke activiteiten in het kader van de Europese interne markt (netwerken van vakantie dorpen, jongerenprogramma's, initiatieven voor ouderen en gepensioneerden) moeten worden gestimuleerd.

4.6.2. Er dienen maatregelen te worden uitgewerkt om vakantie voor iedereen mogelijk te maken, waarbij er voortdurend voor moet worden opgepast dat er geen getto's ontstaan op plaatsen waar alleen financieel minder bevoorrechte bevolkingsgroepen vertoeven.

4.6.3. Ter vergemakkelijking van de menselijke betrekkingen moet naar manieren worden gezocht om segregatie tussen de verschillende bevolkingsgroepen te voorkomen. Toerisme moet in de toekomst in belangrijke mate tot de integratie bijdragen, en aldus sociale uitsluiting tegengaan.

4.6.4. Het toegankelijk maken van toerisme voor alle bevolkingsgroepen moet niet worden opgevat als een aansporing tot massatoerisme, met alle nadelen die daaraan kleven: matige dienstverlening, gebrek aan culturele inhoud enz. Toerisme dient juist te worden gezien als een bron van verrijking en ontdekking. Uit ervaring blijkt overigens ook dat consumenten uit lagere inkomensgroepen grote interesse tonen voor vakanties die uitnodigen tot contact met andere volkeren en culturen: Bed & Breakfast-formules, verblijf in vakantiehuisjes (op het platteland), trektochten en culturele vakanties.

4.7. Toerisme en onderwijs

4.7.1. Door een op Europees niveau georganiseerde spreiding van de schoolvakanties zal de kwaliteit van het toerisme in gezinsverband ongetwijfeld worden verbeterd, en zullen de meest bezochte gebieden minder worden belast (o.a. in milieu- en economisch opzicht).

4.7.2. Overleg over dit onderwerp is weliswaar niet eenvoudig (gezien de verschillende tradities, klimaten en culturele achtergronden), maar het Comité roept de bevoegde Europese Raden (onderwijs, industrie-toerisme) op, zich opnieuw in deze kwestie te verdiepen.

4.8. Toerisme en uitbreiding

4.8.1. De EU-uitbreiding zal de mogelijkheden van de toeristische sector vergroten. Allereerst zijn er de toeristen uit Midden- en Oost-Europa die onze landen zullen komen bezoeken. Daarbij komt de — vaak onderschatte — toeristische aantrekkingskracht van de LMOE. Beide factoren zullen tot dynamisering van de toeristische sector leiden. Het is dan ook van essentieel belang dat de Midden- en Oost-Europese landen bij een Europees initiatief voor toerisme worden betrokken, met name via geïntegreerde initiatieven voor specifieke gebieden (de Oostzee, de Karpaten, het gebied rond de Oder enz.)

4.8.2. Deze redenering gaat, bij overigens gelijkblijvende omstandigheden, ook op voor de landen in het Middellandse-Zeegebied, in het kader van een toerismebeleid per groot toeristisch gebied.

5. Aanbevelingen: methode en principes voor een Europees beleid

5.1. Gelet op:

5.1.1. de positieve effecten van de Europese eenwording voor de ontwikkeling van het toerisme (vrij verkeer van personen, Schengen, de euro, enz;)

5.1.2. de belangrijke bijdrage die toerisme kan leveren aan de verbetering van de werkgelegenheidssituatie in Europa, aangezien het één van de weinige sectoren is waar productiviteit en groei van arbeidsplaatsen hand in hand kunnen gaan;

5.1.3. de keuze voor behoud en erkenning van de diversiteit van Europa — nu en na de uitbreiding — met een rijk menselijk, cultureel en natuurlijk erfgoed;

5.1.4. de risico's van ongebreideld toerisme, met name de mogelijke gevaren voor het milieu, het erfgoed en de culturele diversiteit, die een uiting zijn van een groeicrisis waardoor de groeiomogelijkheden in de sector gevaar kunnen lopen;

5.1.5. de noodzaak om laaggekwalificeerde arbeidsplaatsen op te waarderen en minder precair te maken zodat die aantrekkelijker worden;

5.1.6. het belang van een globaal beleid op het gebied van kwaliteit en diversifiëring van het aanbod;

5.1.7. de reële situatie van EU-regio's die in grote mate afhankelijk zijn van toerisme en nadeel ondervinden van de hoge kosten van infrastructuur (vooral eilandgebieden en ultraperifere gebieden);

5.1.8. het bestaan van concurrentiedistorsies, met name in de verhoudingen tussen lokale ondernemingen en tour operators;

5.1.9. het nut van een Europese benadering, gezien het duidelijk grensoverschrijdende karakter van toerisme, en omdat problemen in de verschillende regio's veel overeenkomst vertonen; het lijkt qua kostenbesparing en doelmatigheid dan ook alleszins interessant om naar gemeenschappelijke oplossingen te zoeken.

5.2. beveelt het Economisch en Sociaal Comité de Raad, het Europees Parlement, de lidstaten en de Commissie aan, een Initiatief voor een Europese Strategie inzake Toerisme (IEST) te lanceren, bestaande uit:

5.2.1. cofinanciering van proefprojecten voor het uitwisselen van ervaringen en benchmarking, in het bijzonder voor het vaststellen van lokale strategieën, milieubehoud, kwaliteit van de dienstverlening, de sociale dialoog en opleiding voor nieuwe beroepen in de toerismesector, via een gestructureerd

netwerk van bij bestaande organisaties opgezette lokale acties en waarnemingsposten voor het toerisme;

5.2.2. bevoorrechte toegang tot bestaande communautaire instrumenten (structuurfondsen, ondernemingsbeleid, onderzoeks- en ontwikkelingsbeleid, de programma's Leonardo, JEV en LIFE enz.) ter ondersteuning van de meest van toerisme afhankelijke gebieden en ter bevordering van innovatie en partnerschappen;

5.2.3. daadwerkelijke toepassing van de mededingingsvoorschriften in de sector, met name om concurrentievervalsing, monopolies en oligopolies tegen te gaan, die de positie van honderdduizenden kleine bedrijfjes bedreigen;

5.2.4. uitbreiding van de sociale dialoog op Europees niveau, o.a. over scholingsniveaus, opleiding, mobiliteit, arbeidsomstandigheden, werktijden, onstabiele arbeidsplaatsen;

5.2.5. bestudering in een aantal proefsectoren, in samenwerking met deskundigen, consumentenorganisaties en vakbonden van de mogelijkheden van een Europees Kwaliteitshandvest met gemeenschappelijke normen en instrumenten voor certificering en evaluatie;

5.2.6. kwalitatieve elementen over werkgelegenheidsbeleid en het functioneren van de sociale dialoog, die de lidstaten zouden moeten presenteren in het kader van de nationale werkgelegenheidsplannen;

5.2.7. onmiddellijke tenuitvoerlegging van de elementen uit het IEST-initiatief in de kandidaat-lidstaten, in het bijzonder voor financiering via Phare en Sapard;

5.2.8. jaarlijkse publicatie door de Commissie van een verslag over de tenuitvoerlegging van de strategie, over de impact van communautair beleid in de sector (interne markt, GLB, externe betrekkingen, sociaal beleid ...), evenals cijfers over de toekenning van Europese kredieten;

5.2.9. regelmatige raadpleging door de Europese instellingen van de economische en sociale actoren in de sector, met name ten einde de gevolgen van de Europese wetgeving en de beleidsmaatregelen op het gebied van het toerisme na te gaan;

5.2.10. het houden van een jaarlijkse conferentie voor follow-up en synthese, met deelname van o.a. de lidstaten, de betrokken actoren (vakmensen, werknemers, consumenten, aanverwante sectoren), het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

Brussel, 26 januari 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI